

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

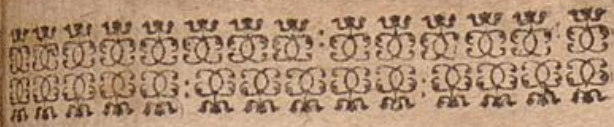
Sancti Hieronymi Stridonensis, Sanctae Romanae Ecclesiae Presbyteri Cardinalis Epistolae In Tres Libros distributae

Hieronymus, Sophronius Eusebius

Coloniae Agrippinae, 1674

Liber Tertivs Epistolarvm B. Hieronymi, Quæ circa vitas, historias, &
exempla Sanctorum pulchrè versantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37862

LIBER TERTIVS
 EPISTOLARVM
 B. HIERONYMI,

Quæ circa vitas, historias, & exem-
 pla Sanctorum pulchrè versantur.

I. Hieronymus de vita Pauli primi
 Monachi.

INTER multos sæpè dubitatum est, à quo
 potissimum monachorum eremus habitari
 cœpta sit. Quidam enim altius repetentes, à
 beato Helia & Joanne sumpsere principium.
 Quorum & Helias plus nobis videtur fuisse,
 quàm monachus; & Joannes antè prophetare
 cœpisse, quàm natus est. Alij autem (in quam opi-
 nionem vulgus omne consentit) asserunt, Anto-
 nium hujus propositi fuisse caput: quod ex parte
 verum est. Non enim tam apte ante omnes fuit,
 quàm ab eo omnium incitata sunt studia. Ama-
 thas verè & Macarius discipuli Antonij, quorum
 superior magistri corpus sepelivit, etiam nunc af-
 firmant, Paulum quendam Thebæum principem
 istius rei fuisse: quod non tam nomine, quàm
 opinione nos quoque comprobamus. Nonnulli
 & hæc

*Primi in
 eremo
 monachi.*

& hæc, & alia, prout voluntas tulit jactitant: sub
 terraneo specu crinitum calcaneoptenus homi-
 nem fuisse, & multa quæ persequi otiosum est
 incredibilia fingentes. Quorum quia impudens
 mendacium fuit, ne refellenda quidem sententia
 videtur. Igitur quia de Antonio tam Græco
 quam Romano stylo diligenter traditum est: pau-
 ca de Pauli principio & fine scribere disposui
 magis quia res omissa fuit, quam fretus ingenio.
 Quomodo autem in media ætate vixerit, & quomodo
 à Satana pertulerit insidias, nulli hominum com-
 pertum habetur. Sub Decio & Valeriano perse-
 cutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, & Cy-
 prianus Carthagine, icelici cruore damnati sunt:
 multas apud Ægyptum & Thebaidem Ecclesie
 tempestas sæva populata est. Voti tunc Chris-
 tianis erat, pro Christi nomine gladio percuti. Ve-
 rum hostis callidus tarda ad mortem supplicia
 conquirens, animas cupiebat jugulare, non cor-
 pora. Et ut ipse, qui ab eo passus est, Cyprinus
 ait: volentibus mori non permittebatur occidi.
 Cujus ut crudelitas notior fiat, duo memora-
 causâ exempla subjecimus. Perseverantem legi-
 tur in fide martyrem, & inter equuleos lam-
 nasque victorem jussit melle perungi, & sub
 dentissimo sole ligatis manibus post tergum re-
 pinari, scilicet ut muscarum aculeis cederet, qui
 ignitas sartagine antè superasset. Alium ju-
 venili ætate florentem in amoenissimos hortos
 præcepit abduci, ibique inter lilia candentia
 rubentes rosas, cum leni juxta murure aquæ
 rum serperet rivus, & molli sibilo arborem
 ventus * perfringeret, super extructum plura

*Exempli
 crud. li-
 tatis in
 martyres.*

** cōstrin-
 gere.*

lectum resupinari, & ne se inde posset excutere, blandis * serico nexibus irretitum relinqui. Quò * sero-
cum precedentibus cunctis meretrix speciosa ve- rum.
nisset, cœpit delicatis stringere colla complexi-
bus, & quod dictu quoque scelus est, manibus at-
tractare virilia, ut corpore in libidinem concita-
to se victrix impudica superjaceret. Quid age-
ret miles Christi, & quo se verteret, nesciebat.
Quem tormenta non vicerant, superabat volu-
ptas. Tandem cœlitus inspiratus, præciliam mor-
su linguam in osculantis se faciem expuit, ac sic
libidinis sensum succedens doloris magnitudò
superavit.

Per idem ergo tempus, quo talia gerebantur
apud inferiorem Thebaidem, cum sorore jam
viro tradita, post mortem amborum parentum in
hæreditate locupleti, Paulus relictus est annorum
circiter quindecim, literis tam Græcis quàm Æ-
gyptiacis apprimè eruditus, mansueti animi, Deû
valde amans. Et cùm persecutionis procella de-
tonaret, in villam remotiorem & secretiorem se-
cessit. Verùm quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames? Sororis maritus cœpit prode-
re velle, quem cælare debuerat. Non illum foro-
ris lacrymæ, non communio sanguinis, non
spectans cuncta ex alto Deus ab scelere revoca-
vit. Ad hæc instabat crudelitas, quæ pietatem
videbatur imitari. Quod ubi prudentissimus ado-
lescens intellexit, ad montium deserta confu-
gens, dum persecutionis finem præstolaretur, ne-
cessitatem in voluntatem convertit, ac paulatim
progrediens, rursusque subsistens, atque hoc * saxo-
idem sapius faciens, tandem reperit * saxum sum.
montem,

*Pauli
adole-
scentiæ.*

O 5

* saxo-
sum.

montem, ad cuius radicem haud procul
 grandis spelunca, qua lapide claudebatur. *Pauli ho-*
spitoli. remoto (ut est cupiditas hominum occulta
 noscere) avidius explorans, animadvertit in
 grande vestibulum, quod aperto desuper cae-
 patulis diffusa ramis vetus palma contexerat.
 fontem lucidissimum ostendens, cujus rivum tra-
 tum modo foras erumpentem, statim modico
 ramine, eadem qua genuerat aquas, terra
 bebat. Erant praeterea per exesum montis
 haud pauca habitacula, in quibus erant scabra
 jam incudes & mallei, quibus per cunias olim
 gnatae visebantur. Hunc locum Aegyptiorum
 terz ferunt furtivam monetae officinam fuisse,
 tempestate, qua Cleopatrae iuratus est Antonius.
 Igitur adamoto (quali quod a Deo sibi offerretur)
 habitaculo, omnem ibidem in orationibus & soli-
Victim & litudine duxit aetatem. CIBUM & vestimentum
amictus ei palma praebat. Quod ne cui impossibile vi-
Pauli. deatur, Jesum testor, & sanctos Angelos ejus in
 eremi parte, qua juxta Syriam Saracenis jungi-
 tur, vidisse me monachos, de quibus unus triginta
 per annos clausus, hordeaceo pane & luculentis
Quantus aqua vixit. Alter in cisterna veteri (quam gentes
abstinen- sermone Syri cubam vocant) quinque carycis
ia rigor singulos dies sustentabatur. Haec igitur incredi-
alim fue- bilia esse videbuntur his, qui non crediderint,
rit. quia omnia possibilis sunt credentibus. Sed ut ad
Marc. 9. id redeam, unde digressus sum, cum jam centum
 tredecim annos beatus Paulus vitam caelestem
Antonius geret in terris, & nonagenarius in alia solitudine
Paulam: Antonius moraretur (ut ipse asserere solebat)
4 Marc. 9. haec in mentem ejus cogitatio incidit, nullum

tra se perfectum monachum in eremo confeditte.
 At illi pernoctem quiescenti revelatum est, esse
 alium ulterius multo se meliorem, ad quem vi-
 sendum deberet proficisci. Illico erumpente luce,
 venerabilis senex infirmos artus baculo regente
 sustentans, coepit ire velle, quod nesciebat. Et jam
 media dies coquente de super sole fervebat, nec
 tamen a cepto itinere abducebatur, dicens: Cre-
 do in Deum meum, quod servum suum, quem
 mihi promisit, ostendet. Nec plura his: conspicit
 hominem equo mixtum, cui opinio poetarum
 hippocentauro vocabulum indidit. Quo viso salu-
 tatis impressione signi armat frontem. Et heus tu,
 inquit, quam in parte hic servus Dei habitat?
 At ille barbarum, nescio quid, infrendens & fran-
 gens potius verba, quam proloquens, inter hor-
 rentia ora, senis blandum quaesivit eloquium. Et
 dextra protensione manus, cupitum indicat iter:
 & sic patentes campos volucris transmittens fuga,
 ex oculis mirantis evanuit. Verum haec utrum
 diabolus ad terrendum eum simulaverit, an (ut
 solet) eremus monstruosorum animalium ferax,
 istam quoque gigneret bestiam, incertum habe-
 mus. Stupens itaque Antonius, & de eo quod vi-
 derat, secum revolvens, ulterius progreditur.
 Nec mora, inter saxosam convallē haud grandem
 homunculum videt ad uncis naribus, fronte cor-
 nibus asperatā, cujus extrema pars corporis in
 caprarum pedes desinebat. In fractusque & hoc
 Antonius spectaculo, scutum fidei & lorica
 spei, ut bonus praeliator, arripuit. Nihilominus
 memoratum animal palmarum fructus eidem
 ad viaticum, quasi pacis obsides, affererat.

*Hippocē-
 zaurus.*

Eph. e

*Salva-
torem
mundi
olim ve-
nisse.

Quo cognito, gradum pressit Antonius, & quod
nam esset interrogans, hoc ab eo responsum
cepit: Mortalis ego sum, & unus ex accolis
mi, quos vario delusa errore gentilitas, Faunos
Satyrosque & incubos vocans, colit. Legatione
fungor gregis mei. Precamur ut pro nobis com-
munem Deum depreceris, * quem pro salu-
tate mundi venisse cognovimus, & in universam ter-
ram exijt sonus ejus. Talia eo loquente, longus
viator ubertim faciem lacrymis irrigabat,
quas magnitudo lætitiæ indices cordis effuderat.
Gaudebat quippe de Christi gloria, & de interna
Satana: simulque admirans, quod posset intelli-
gere sermonem, & baculo humum percutien-
s agebat: Væ tibi Alexandria, quæ pro Deo porten-
ta veneraris: væ tibi civitas meretrix, in qua
totius orbis dæmonia confluxerunt. Quid nunc
cæcra es? bestia Christum loquuntur, & tu pro
Deo portenta veneraris. Necdum verba com-
pleverat, & quasi pennigero volatu animal per-
culum aufugit. Hoc ne cuiquam ob incredulita-
tem scrupulum moveat, sub Rege Constantino
universo mundo teste defenditur. Nam Alexan-
driam istiusmodi homo vivus perductus, mag-
num populo spectaculum præbuit: & postea ca-
daver exanime, ne calore æstatis dissiparetur, sub
insulo, Antiochiam, ut ab Imperatore videretur,
allatum est. Sed ut propositum persequar, Anto-
nius coëptâ religione pergebat, ferarum tantum
vestigia intuens, & eremi larum vastitatem. Quo-
tiam ageret, quò verteret gradum, nesciebat. Jam
tera effluxerat dies. Restabat, unum, ut des-
se à Christo non posse confideret. Pernox secus

das in oratione exegit tenebras, & dubiâ adhuc luce, haud procul intuetur lupam sitis ardoribus anhelantem, ad radicem montis irripere. Quam secutus oculis, & juxta speluncam, cum fera abisset, accedens intrò cœpit aspicere, nihil curiositate proficiente, tenebris arcentibus visum. Verum (ut scriptura ait) perfecta dilectio foras mit-^{1. 1087. 4.} tit timorem: suspenso gradu & anhelitu temperato, callidus explorato ingressus, ac paulatim progrediens, sapiusque subsistens, sonum aure captabat. Tandem per cæcæ noctis horrorem procul lumen intuitus, dum avidius properat, offenso in lapidem pede strepitum concitavit. Post cujus sonitum beatus Paulus ostium, quod patebat, occludens, fera obfirmavit. Tunc verò Antonius ^{Anto-} præforibus corruens, usque ad sextam, & eo am-^{nus pul-} plius horam aditum precabatur, dicens: Qui sim, ^{sat Pauli} unde, & cur venerim, nō sī. Scio me non mereri ^{fores,} conspectum tuum, tamen nisi videro, non recedam. Qui bestias recipis, hominem cur repellis? Quæsi & inveni: pulso ut aperiatur. Quod si non impetro, hic moriar ante postes tuos: certè sepelies vel meum cadaver.

*Talia perstabat memorans, fixusque ma-
nebat.*

*Ad quem responsum paucis ita reddidit he-
ros:*

Nemo sic petit ut minetur: nemo cum lacrymis injuriam vel calumniam facit. Et miraris, si non recipiam, cum moriturus adveneris? Sic arridens Paulus, patefecit ingressum. Quo aperto, dum in

mutuos miscetur amplexus, proprijs se salute
 vère nominibus: gratiæ Domino in commune
Pauli cū referuntur. Et post sanctum osculum residerunt
Antonio Paulus cum Antonio, ita exorsus est. En quem
colloquiū tanto quæsisisti, putridis senectute membris, operum
 inculta canities. En vides hominem pulverem
 & *Cor. 13.* mox futurum. Verum quia charitas omnia susten-
 tentat, narra mihi quæso, quomodo se habeat
 humanum genus? an in antiquis urbibus non
 recta consurgant? quo mundus regatur imperio?
 an supersint aliqui, qui dæmonum errore rapiantur?
 Inter has sermocinationes suspiciunt alitem
Corvus corvum in ramo confedisse, qui inde leniter sub-
 volabat, & integrum panem ante ora mirantium
 deposuit. Post cuius abscessum: Eja, inquit Paulus,
 Dominus nobis prandium misit, verè pius, verè
 misericors. Sexaginta jam anni sunt, quod acci-
 pio dimidij semper panis fragmentum: verum
 ad adventum tuum militibus suis duplicavit an-
 nonam. Igitur Domino gratiarum actione cele-
 bratâ, super vitrei marginem fontis uterque con-
 sedit. Hic verò quis frangeret panem, oborta
 contentio, penè diem duxit in vesperum. Paulus
 more cogebat hospitij, Antonius jure refellebat
 ætatis. Tandem consilium fuit inter illos, ut ap-
 prehenso è regione pane, dum ad se quisque ni-
 titur, pars cuique sua remaneret in manibus. De-
 hinc paululum aquæ concavis manibus, pronò
 ore in fonte libaverunt, & immolantes Deo sacri-
 ficium laudis, noctem transegere vigilijs. Cumque
 iam esset terræ redditus dies, beatus Paulus ad
Paulus Antonium sic locutus est: Olim te frater in illis
mortem regionibus habitare sciebam, olim te confer-
suam pra-
nuntiat.

vum meum mihi promiserat Deus. Sed quia jam
 dormitionis tempus advenit, & quod semper cu-
 piebam, dissolvi & esse cum Christo, peracto cursu *Phil. 1.*
 superest mihi corona justitiæ, tu missus es à Do- *2. Tim. 4.*
 m. no, qui humo corpusculum meum tegas, imò
 terræ terram reddas. His Antonius auditis, flens
 ac gemens, ne se desereret, atque ut comitem ta-
 lis itineris acciperet, precabatur. Et ille: Non *1. Cor. 10.*
 debes, inquit, quærere quæ tua sunt, sed quæ
 aliena. Expedi tibi farcinâ carnis abjectâ, agnum
 sequi. Sed & cæteris expedi fratribus, ut tuo
 adhuc instituatur exemplo. Quamobrem perge *Pallium*
 quæso, nisi molestum est, & pallium, quod tibi *ab Atha-*
 Athanasius Episcopus dedit, ad involvendum *nasio da-*
 corpusculum meum defer. Hoc autem beatus *rum An-*
 Paulus rogavit, non quod magnoperè curaret, *tonio.*
 utrum tectum putresceret cadaver, an nudum
 (quippe qui tanto temporis spatio contextis pal-
 marum folijs vestiebatur) sed ut à se recedenti
 meror suæ mortis levaretur. Stupescit ergo
 Antonius, quod de Athanasio & pallio ejus au-
 dierat, quasi Christum in Paulo videns, & in
 pectore ejus Deum venerans, ultra respondere
 nihil ausus est, sed cum silentio lacrymans oscu-
 lais ejus oculis manibusque ad monasterium,
 quod postea à Saracenis occupatum est, regre-
 diebatur. Neque verò gressus sequebatur ani-
 mum: sed quamvis corpus inane jejunijs, seniles
 etiam anni tregerant, tamen animo vincebat ata-
 tem. Tandem fatigatus & anhelus ad habitaculum
 suum confecto itinere pervenit. Cui cum duo di- **longa-*
 scipuli, qui ei ** longo jam tempore ministrare vo via-*
 consueverant, occurrissent dicentes: ubi tam diu tori-

Eccle. 3.

moratus es pater? Respondit ille, & ait: Vae mihi peccatori, qui falsi monachi nomen fero. Vae Heliam, vidi Joannem in deserto, & vere vidi Paulum in paradiso. Et sic ore compresso, manibus verberans pectus, ex cellula pallium protulit. Rogantibusque discipulis, ut plenius, quidnam re esset, exponeret, ait: Tempus tacendi, & tempus loquendi. Tunc egressus foras, & ne modicum quidem cibi sumens, per viam, qua venerat, regressus est, illum sitiens, illum videre desiderans, illum oculis ac mente contemplans. Timens enim, quod evenit, ne se absente Christo debitorum spiritum redderet. Cumque jam dies altera illuxisset, & trium horarum spatio viam remeasset, vidit inter Angelorum choros, inter Prophetarum & apostolorum populos, niveo candore Paulum fulgentem in sublime conscendere. Et statim in faciem suam proiciens, sabulum capite superjaciebat. plorantque & ejulans aiebat: Cur Me Paule dimittis: cur in salutatus abis? Tante tarde notus, tam cito recedis? Referebat postea beatus Antonius, tanta se velocitate, quod reliquum erat viae, cucurrisse, ut instar avis pervolasset. Nec immerito: Nam introgressus speluncam, vidit genibus complicatis, erecta cervice, extensisque in altum manibus, corpus exanime. Ac primum & ipse vivere eum credens, pariter orabat. Postquam vero nulla (ut solebat) suspirii precantis audivit, in flebile osculum ruens, intellexit, quod etiam cadaver sancti, Deum (cui omnia vivunt) officioso gestu precabatur. Igitur obvoluto & prolato foras corpore, Hymnos quoque & Psalmos de Christiana traditione decantavit.

*Anto-
nius mor-
tem Pau-
li deplora-
vat,*

*Anto-
nius pie
cognitione
stat Pau-
li fanus.*

ans, contritabatur Antonius, quod sarculum,
 quo terram foderet, non haberet, fluctuansque
 vario mentis aestu, & secum multa reputans, di-
 cebat: Si ad monasterium revertar, * tridui iter * quatri-
 est, Si hic maneam, nihil ultra proficiam: Mo-
 riar ergo ut dignum est: juxta bellatorem tuum,
 Christe, ruens, extremum halitum fundam. Talia *Leones*
 eo animo volvente: Ecce duo leones ex interioris *Paulo se-*
 eremi parte currentes, volantibus quasi per colla *pulchrū*
 jubis, ferebantur, quibus aspectus exhorruit. Rur- *parans,*
 susque ad Deum referens mentem, quasi colum- *illū plan-*
 bas videret, mansit intrepidus. Et illi quidem di- *guni, &*
 recto cursu ad cadaver beati senis substiterunt, *Antonij*
 adulantibusque caudis circa ejus pedes accubue- *benedi-*
 re, fremitu ingenti rugientes, prorsus ut intellige- *tionem*
 ret eos plāgere, quomodo poterant. Deinde haud *petunt.*
 procul ceperunt humum pedibus scalpere, arc-
 namque certatim egerentes, unius hominis ca-
 pacem locum foderunt. Ac statim quasi merce-
 dem pro opere postulantes, cum motu aurium
 cervicem rejecit, ad Antonium perrexerunt, ma-
 nus ejus pedesque lingentes. At ille animadvertit
 benedictionem eos à se precari. Nec mora, in
 laudationem Christi effusus, quod muta quoque
 animalia Deum sentirent, ait: DOMINE, sine
 cujus nutu nec folium arboris defluit, nec unus *Matt. 10.*
 passerum ad terram cadit, da illis sicut tu scis. Et
 manu annuens ijs, ut abirent, imperavit. Cumque *Anto-*
 illi recessissent, sancti corporis onera seniles cur- *nus Paul-*
 vavit humeros. Et deposito eo in fossam desuper *lum sepe-*
 humum congregans, tumultum ex more compo- *lit.*
 suit.

Postquam autem alia dies illuxit, ne quid pius *Pauli tra-*
 hæres

*nica ce-
dit Anto-
nio.*

hæres ex intestati bonis non possideret, tunicam
ejus sibi vendicavit, quam in sportarum modum
de palmæ folijs ipse contexerat. Ac sic ad mo-
nasterium reversus, discipulis cuncta exordi-
ne replicavit, diebusque solemnibus Pas-
chæ & Pentecostes semper Pauli tunicam vesti-
tus est.

*Apostro-
phe ad
superbos
diuites.*

**lineo &
pretia,
nō præ-
dia.*

Libet in fine opusculi eos interrogare, qui su-
patrimonia ignorant, qui domus marmoribus ve-
stiunt, qui uno * filo villarum insunt prædia. Huius
seni nudo quid unquam defuit? Vos gemmas ha-
bitis: ille naturæ concavis manibus satisfecit. Vos
in tunicis aurum textitis: ille ne vilissimum que-
dem indumentum habuit mancipij vestri. Sed &
contrario illi quidem pauperculo paradysus patet,
vos auratos gehenna suscipiet. Ille vestem Chri-
sti nudus licet, tamen servavit: vos vestiti ferici
indumentum Christi perdidistis. Paulus vilissi-
mo pulvere coopertus jacet, resurrecturus in glo-
riam: vos operosa faxis sepulchra premunt, cum
vestris opibus arduos. **PARCITE** queso vo-
bis, parcite saltem divitijs, quas amatis. Cur &
mortuus vestros auratis obvolvitis vestibus? Cur
ambitio inter luctus lacrymasque non cessat?
An cadavera divitum nisi in serico putrescere
nesciunt? **OBSECRO** quicumque hæc legis, ut
Hieronymi peccatoris, memineris: cui si Domi-
nus optionem daret, multò magis eligeret
tunicam Pauli cum meritis ejus, quam
Regum purpuram cum pœnis suis.

III. Hieronymus de vita sancti Hilarionis.

Scripturus vitam beati Hilarionis, habitato-
rem ejus invoco Spiritum sanctum, ut qui
illi virtutes largitus est, mihi ad narrandas eas
sermonem tribuat, ut facta dictis exequentur. Eo-
rum enim, qui fecere virtutes (ut ait Crispus) tan-
ta * habentur merita, quantum ea verbis potuere * habe-
at tollere præclara ingenia. Alexander Magnus tur au-
Macedo, quem vel arietem, vel pardum, vel hir- thoritas,
cum caprarum Daniel vocat, cum ad Achillis D. 22 8.
tumulum pervenisset, FOELICEMTE, ait juve- D. 22 8.
nis, qui magno fruaris præcone meritorum: Ho- Alexand-
merum videlicet significans. Porro mihi tanti ac dri.
talis viri conversatio vitæque dicenda est, ut Ho-
merus quoque si adesset, vel invideret materiæ,
vel succumberet. Quanquam enim sanctus Epi- Epipha-
phanus Salaminæ Cypri Episcopus, qui cum Hi- nius.
larione plurimum versatus est, laudem ejus brevî
epistola scripserit, quæ vulgò legitur: tamen aliud
est locis communibus laudare defunctum, aliud
defuncti proprias narrare virtutes. Unde & nos
favore magis illius, quàm injuriâ cœptum ab eo
opus aggredientes, maledicorum voces conte-
mmimus, qui olim detrahentes Paulo m. o. nunc
fortè detrahent & Hilarioni, illum solitudinis ca-
lumniati, huic objicientes frequentiam, ut qui
semper latuit, non fuisse: qui à multis visus est, vi-
lis existimetur. Fecerunt hoc & majores eorum
quondam Pharisei, quibus nec Joannis eremus, ac
perjunium, nec Domini Salvatoris turbæ cibi po-
tuitque placere. Verùm destinato operi impo-
nam

Matt. 12

nam manum, & Scylleos canes obturatâ
tranfibo.

*Hilarionis
genus
& pueri-
tatis*

Hilarion ortus vico Tabatha, qui circiter
quinque millia à Gaza urbe Palestinæ ad Aultra-
litus est, cum haberet parentes idolis deditos, in-
sa (ut dicitur) de spinis floruit. A quibus migravit
Alexandriam, grammatico traditus est, ibique
quantum illa patiebatur ætas, magna ingenii
morum documenta præbuit: in brevi charitate
morbis, & loquendi arte gnarus. Quodque
majus est omnibus, credens in Dominum Jesum
non circi furoribus, non arenæ sanguine, non
theatri luxuriâ delectabatur, sed tota illi volun-
tas in Ecclesiæ erat congregatione.

*Tota Hi-
larionis
voluntas
in Eccle-
siâ*

*Hilarion
Antonium
vidit*

Audiens autem tunc celebre nomen Antonii,
quod per omnes Ægypti populos ferebatur, in-
census visendi ejus studio, perrexit ad eremum.
Et statim ut eum vidit, mutato pristino habitu
duobus ferè mensibus juxta eum mansit, contem-
plans ordinem vitæ ejus, morumque gravitatem
quàm creber in oratione, quàm humilis in susci-
piendis fratribus, severus in corripiendis, alacris
in exhortandis esset, & ut continentiam, cibique
ejus asperitatem nulla unquam infirmitas frange-
ret. Porro frequentiam eorum, qui ad eum
varias passiones aut impetus dæmonum concu-
rebant, ultra non ferens, nec congruum esse de-
cens pati in eremo populos civitatum, sicque
magis incipiendum esse, ut cœpisset Antonius
illum quasi virum fortem victoriæ præmia accipere,
se necdum militare cœpisse: reversus est cum
quibusdam monachis ad patriam, & parentibus
jam defunctis, partem substantiæ fratribus, & p-

tem pauperibus largitus est. Nihil sibi omnino re- *Hilariorum*
servans, & timens illud de actibus Apostolorum, *se bonis*
Ananæ & Saphiræ vel exemplum, vel suppli- *abdicat.*
cium, maximeque Dominicæ sententiæ memor *Act. 5.*
dicentis: Qui non renuntiaverit omnibus, quæ *Luc. 14.*
habet, non potest meus esse discipulus. Erat au- *Petit ere-*
tem tunc annorum quindecim. Sic nudus & ar- *mum.*
matus in Christo solitudinem, quæ in septimo
miliario à Majoma Gazæ emporio per littus eun-
tibus Ægyptum ad lavam flectitur, ingressus est.
Cumque essent cruenta latrocinij loca, & pro-
pinqui amique ejus imminens periculum de-
nuntiarent, contempsit mortem, ut mortem eva-
deret. Mirabantur omnes animum, mirabantur
statem, nisi quod flamma quædam pectoris &
scintillæ fidei in oculis relucebant. Lenes erant
genæ, delicatum corpus & tenue, & ad omnem
injuriam impatiens, quod levi vel frigore, vel
æstu posset affligi.

Igitur sacco tantum membra coopertus, & pel-
liceum habens ependyten, quem illi beatus Anto-
nius proficiscenti dederat, sagumque rusticum, in-
ter mare & paludes vastâ & terribili solitudine
fruebatur, quindecim tantum carycas post solis *Cibus*
occasum comedens. Et quia regio latrocinij in- *Hilariorum.*
famis erat, nunquam in eodem loco mansitans.
Quid faceret diabolus? Quò se verteret? Qui *Es. 14.*
gloriabatur antè dicens: In cœlum ascendam, su-
per sydera cœli ponam thronum meum, & ero
similis altissimo: cernebat se vinci à puero, &
prius ab eo calcatum fuisse, quàm per statem *Sathan*
peccare potuisset. Titillabit itaque sensus ejus, *Hilariorum*
& pubescenti corpori solita voluptatum incen- *nē sensat.*
dia

dia suggererat. Cogebatur tyrunculus cogitare quod nesciebat, & ejus rei animo peripam volvere, cujus experimenta non novit. Iratus itaque sibi, & pectus pugnis verberans, quasi cogitationes eade manus posse excelsas.

Castigat corpus innocens. EGO, inquit, a felle faciam, ut non calcitrem te hordeo alam, sed paleis. Fame te conficiam: siti gravi onerabo pondere, per ætus indagabo & frigora, ut cibum potius, quam lasciviam cogites.

Arma Filarii nis contra libidinem. HERBARUM ergo succo & paucis carnibus post triduum vel quatrimum deficientem animam sustentabat: orans frequenter & psallens rastro humum fodiens, ut se juniorum laboribus labor operis duplicaret, simulque sicellas junctas texens, æmulabatur Ægyptiorum monachorum disciplinam, & Apostoli sententiam dicens.

1. Thess. 3. Qui autem non operatur, non manducet. Sic tenuatus, & in tantum exeso corpore, ut ossibus vix hæreret.

Ludibria demonum. Quãdam nocte cepit infantum audire vagitus, balatus pecorum, mugitus boum, plantarum quasi mulierum, leonum rugitus, murmur exitus, & rursus variarum portenta vocum, ut acutè tonitu, quàm aspectu territus cederet. Intellexit demonum ludibria, & provolutus genibus Christi CRUCEM signavit in fronte, talique armatus casside, & lorica fidei circumdatus, jactantius præliabatur a modò videre desiderans, quos horrebat, audire, & sollicitis oculis huc illucque circumspiciens. Cùm interim ex improviso splendente lunâ, cernit rhedam ferventibus equis super se irruere. Cùmque inclamasset Jesum, ante oculos ejus repentino terræ hiatu pompa

minis absorpta est. Tunc ille ait: Equum & ascen-
 forem projecit in mare. Et: Hi in curribus, & hi
 in equis: nos autem in nomine Dei nostri magni-
 ficabimur.

Multæ sunt tentationes ejus, & die noctuque
 variæ demonum insidiæ: quas si omnes narrare
 velim, modum excedam voluminis. Quoties illi
 nudæ mulieres cubanti, quoties esurienti largissi-
 mæ apparuere dapes? interdum orantem lupus
 ululans, & vulpecula gannienstrasilivit, psal-
 lenti que gladiatorum pugna spectaculum præ-
 buit, & unus quasi interfectus, & ante pedes ejus
 corruens, sepulturam rogavit. Oravit semel fixo
 in terram capite, & ut natura fert hominum, ab-
 ducta ab oratione mens, nescio quid aliud cogi-
 tabat. In filij dorso ejus festinus gladiator, & la-
 tera calcibus, cervicem flagello verberans: Eia,
 inquit, cur dormitas? cachinnansque desuper,
 cum defecisset, an hordeum vellet accipere, sci-
 scitabatur.

Igitur à sexodecimo usque ad vigesimum sua
 ætatis annum, æstus & pluvias brevi tuguriuncu-
 lo declinavit, quod junco & carice texerat. Ex-
 RUETA deinceps brevi cellulâ, quæ usque ho-
 die permanet, latitudine pedum quatuor, altitu-
 dine pedum quinque, hoc est, staturâ suâ humili-
 ore. Porro longitudine paulo ampliore, quàm e-
 jus corpusculum patiebatur, ut sepulchrum po-
 tius, quàm domum crederes. Capillum semel in
 anno, die Paschæ, totondit. SUPER nudam hu-
 manum stratum que junceum usque ad mortem cu-
 bitavit; saccum, quo semel fuerat indutus, nun-
 quam lavans, & superfluum esse dicens, mundi-

tias

Exod. 15.
 Ps. 19.

In oratio
 tentatur.

Cellula
 Hilari-
 enis.

Semel in
 anno ton-
 sus.

Humi
 dormit.

Vna ve-
 stis.

Oratio.

tias in cilicio querere. Nec mutavit alteram
 nicam, nili cum prior penitus scissa esset. Scrupu-
 ras quoque sanctas memoriter tenens, post or-
 tiones & psalmos, quasi Deo presente, recitabat.
 Et quia longum est per diversa tempora carnis
 ascensum ejus edicere, comprehendam breviter
 ante lectoris oculos vitam ejus pariter exponam
 & deinceps ad narrandi ordinem regrediar.

*Hilario-
nis in vi-
ta parci-
tas.*

A vicefimo primo anno usque ad vicefimum
 septimum, tribus annis, dimidium lentis sene-
 rium madefactum aqua frigidâ comedit, & alio
 tribus, panem aridum cum sale & aqua. Porro
 vicefimo septimo usque ad tricesimum, herbis
 agrestibus, & virgultorum quorundam radicibus
 crudis sustentatus est. A tricesimo autem primo
 usque ad tricesimum quintum, sex uncias horde-
 ceï panis, & coctum modicè holus absque oleo
 cibo habuit. Sentiens autem caligare oculos suos
 & totum corpus imperigine, & pumiceâ quâdam
 scabredine contrahi, ad superiorem victum ad-
 cit oleum, & usque ad sexagesimum tertium
 suæ annu, hoc continentia cucurrit gradu,
 hile extrinsecus aut pomorum, aut leguminis,
 cujuslibet rei gustans. Inde cum se videret
 pore defatigatum, & propinquam putaret
 nere mortem, à sexagesimo quarto anno usque
 ad octogesimum pane abstinuit, incredibili fer-
 re mentis, ut eo tempore quasi novus accedet
 ad servitutum Domini, quo ceteri solent
 suis vivere. Fiebant autem ei de farina, & com-
 minuto holere sorbitiuncula, cibo & potu
 quinque uncias appendentibus. Sicque
 plenas ordinem vitæ, nunquam ante Solis occu-

sum, nec in diebus festis, nec in gravissima valetudine solvit jejunium. Sed jam tempus est, ut ad ordinem revertamur.

Cum habitaret adhuc in tuguriunculo annos natus decem & octo, latrones ad eum nocte venerunt, vel existimantes habere aliquid quod tollerent, vel in contemptum sui reputantes fieri, si quaer solitarius eorum impetus non pertimesceret. Itaque inter mare & paludem à vespere usque ad Solis ortum discurrentes, nunquam locum ejus cubiculi invenire potuerunt. Porro clarâ luce reperto puero quasi per jocum: quid, inquit, faceres, si latrones ad te venirent? Quibus ille respondit: Nudus latrones non timet. Et illi: Certè, ajunt, occidi potes. Possum, inquit, possum. Et id eo latrones non timeo, quia mori paratus sum. Tunc admirati constantiam ejus & fidem, confessi sunt noctis errorem, cæcatosque oculos, correptiorem deinceps vitam pollicentes. Viginti & annos jam in solitudine habebat annos; famâ tantum notus omnibus, & per totas Palæstinæ vulgaribus urbibus, cum interim mulier quædam Eleuthero-
Collo-
quid læ-
tronum
cum Hi-
larione.
Primum
Hilario-
nis mi-
raculum.

popolitana cernens despectui se haberi à viro obsterilitatem (jam enim per annos quindecim nullum conjugij fructus dederat) prima irrumpere aulam est ad beatum Hilarionem, & nihil tale suspicanti, repentè genibus ejus advoluta: Ignosce, inquit, audaciæ, ignosce necessitati meæ. Quid revertis oculos? quid rogantem fugis? Noli mulierem aspicere, sed miseram. Hic sexus genuit Salvatorem. Non habent sani opus medico, sed qui male habent. Tandem substitit, & post tantum temporis visâ muliere, interrogavit causam ad-

ventus ejus ac fletum. Et postquam didicit le-
tis ad cœlum oculis, recedere jussit, eunte mo-
crymis profecutus, exacto anno vidit cum filiis

*Secundū
miracu-
lum,*

Hoc signorum ejus principium fuit: aliud
jus signum eum nobilitavit. Aristaneta Elipha-
qui postea præfectus prætorio fuit, uxor valde
bilis inter suos, & inter Christianos nobilior
vertens cum marito & tribus liberis à beato
tonio, Gazæ propter eorum infirmitatem
rata est. Ibi enim sine ob corruptum aërem,
(ut postea claruit) propter gloriam Hilarionis
tervi Dei, hemitritæo pariter arrepti, omnes
medicis desperati sunt. Jacebat ululans mater
& quasi inter tria filiorum discurrens cadaverem
quem prius plangeret, nesciebat. Cognito autem
quod esset quidam monachus in vicina solitudi-
ne, oblita matronalis pompæ (quia tantum le-
trem noverat) vadit comitata ancillis & eun-
chis. Vixque ei à viro persuasum est, ut asse-
dens pergeret. Ad quem cum pervenisset: *Re-
ego te, ait, Jesum clementissimum Deum nolite
obtestor, per crucem & sanguinem: ut red-
mihitres filios, & glorificetur in urbe gentium
nomen Domini Salvatoris, & ingrediatur terra
ejus Gazam, & Marnas corruat. Renuente illi
dicente, nunquam se egressurum de cella,
habere consuetudinem, ut non modo civitatem
sed ne villulam quidem ingrederetur, prostratus
se humi crebrò clamitans: Hilarion serve Chri-
sti, redde mihi liberos meos. Quos Antonius
nuit in Ægypto, à te serventur in Syria. Flet
cuncti qui aderant, sed & ipse negans fletum
Quid multa? non prius mulier recessit, quæ*

ille pollicitus est se post Solis occasum Gazam introiturum. Quo postquam venit, singulorum leuitulos & arenaria membra considerans, invocavit Jesum. Et, o mira virtus, quasi de tribus fontibus sudor pariter erupit: eadem horâ acceperunt cibos, lugentemque matrem cognoscentes, & benedicentes Deum, Sancti manus deosculati sunt, Quod postquam auditum est, & longè lateque percubuit, certatim ad eum de Syria & Ægypto confluebant: ita ut multi crederent in Christum, & se monachos profiterentur. Necdum enim tunc monasteria erant in Palestina, nec quisquam monachum ante sanctum Hilarionem in Syria noverrat. Ille fundator & eruditor hujus conversationis & studij in hac provincia fuit. Habebat Dominus Hilarionem, & senem Antonium, habebat in Palestina Hilarionem juniorem. Facidia Rhinocururæ urbis Ægypti. De hoc cæca mulier adducta est ad beatum Hilarionem, oblataque ei à fratribus (jam enim multi cum eo monachi erant) omnem substantiam expendisse ait in medicos. Cui respondit: Si quæ in medicis perdidisti, dedisses pauperibus, curasset te verus medicus Jesus. Clamante autem illâ, & misericordiam deprecante, expuit in oculos ejus, statimque Salvatoris exemplum virtus eadem profecuta est. Auriga quoque Gazensis in curru percussus à demone, totus obrigit, ita ut nec manum agitare, nec cervicem possit reflectere. Delatus ergo in lecto, cum solam linguam moveret, ad preces, audit non prius posse sanari, quàm crederet in Jesum, & se sponderet arti pristinae renuntia-

*In Syria
primus*

*mona-
chus H*

*larion, &
Ægypto*

*Antio-
chus.*

*Tertium
miraculi-
um.*

Ioan. 9.

IV.

turum, Credidit, spondit, sanatus est, magis
que de animæ, quam de corporis salute exulta-
vit.

V. *Marsias.* Præterea fortissimus juvenis nomine Marsias
de territorio Hierosolymæ, tantum sibi applau-
debat in viribus, ut quindecim frumenti modios
diu longèque portaret, & hanc haberet palmam
fortitudinis suæ, si asinos vinceret. Hic afflictus
pessimo dæmone, non catenas, non compedes,
non claustra ostiorum integra patiebatur: mul-
torum nasum & aures moribus amputaverat.
Horum pedes, illorum gulam fregerat: tantum-
que terrorem omnibus incusserat, ut oneratus ce-
tenis & funibus in diversa nitentium, quasi fero-
cissimus taurus ad monasterium pertraheretur,
quem postquam fratres videre, perterriti (erat e-
nim miræ magnitudinis) nuntiaverunt patri. Ille
sicut sedebat, iussit eum ad se pertrahi & dimitti.
Solutoque: Inclina, ait, caput, & veni. Tremere
ille, & cervicem inflectere, nec aspicere contra
ausus, omnique ferocitate depositâ, pedes caput
sedentis lambere. Adjuratus itaque dæmon
tortus, qui juvenem possederat, septimâ die ex-
gressus est.

VI.

Sed nec illud tacendum est quod Orionus
primarius & ditissimus urbis Ailæ, quæ mari cu-
bro imminet, à legione possessus dæmonum, ad
eum adductus est. Manus, cervix, latera, pedes
ferro onerati erant, furorisque savitiam tor-
oculi minabantur. Cùmque deambulet San-
ctus cum fratribus, & de scripturis nescio quomodo
interpretaretur, erupit ille de manibus se tene-
tium, & amplexus eum post tergum, in sublime le-
y avir.

vavit. Clamor ortus ab omnibus, Timebant enim ne confecta jejunijs membra collideret. Et sanctus arridens: Sinite, inquit, & mihi meum palæstritā dimitte. Ac si reflexa super humeros manu caput ejus tetigit, apprehensoque crine ante pedes adduxit, stringens è regione ambas manus ejus, & plantas utroque calcans pede, simulque ingeminans: Torquere dæmonum turba. Cumque ille ejularet, & reflexā cervice terram vertice tangeret: DOMINE, inquit, Jesu, solve miserum, solve captivum. Ut unum, ita & plures vincere tuum est. Rem loquor inauditam: Ex uno hominis ore diversæ voces, & quasi confusus populū clamor audiebatur. Curatus itaque & hic, non post multum temporis, cum uxore & liberis venit ad monasterium, plurima, quasi gratiam redditus, dona asserens. Cui sanctus: NON ERIS TI, inquit, quid Giezi, quid Simon passi sint, quorum alter accepit pretium, alter obtulit: ut ille venderet gratiam Spiritus sancti, hic mercaretur? Cumque Orionus flens diceret: Accipe, & da pauperibus, respondit: Tu melius potes tua distribuere, qui per urbes ambulas, & nosti pauperes. Ego qui meos reliqui, cur aliena appetam? Multis nomen pauperum occasio avaritiæ est. Misericordia vetis artem non habet. Nemo melius erogat, quàm qui sibi nihil reservat. Tristis aures & in terra jacenti: Noli, inquit, contristari fili. Quod facio, pro me & pro te facio. Si enim hæc accepero, & ego offendam Deum, & ad te legio revertetur.

4. Reg. 5.
Act. 8.

Hilarion
refugit
munera

VII.

Quis verò possit silentio præterire, quod Gazanus Maramites haud longè à monasterio ejus

P 3

lavi-

lapides ad ædificandum de ora maris cudent, et
 tus paralyti dissolutus, & ab operis locijs delatus
 ad Sanctum, statim ad opus reversus est. Et
 enim litus, quod Palestinae Ægyptoque praece-
 ditur per naturam molle, arenis in saxa dure factis
 tibus asperatur. Paulatimque cohærescens in
 glareâ, perdit tactum, cum non perdat aspectum.

VIII.

Sed & Italicus ejusdem oppidi municeps Chris-
 tianus, adversus Gazensem duumvirum, Ma-
 nae idolo deditum, Circenses equos nutribat.
 Hoc siquidem in Romanis urbibus jam inde ser-
 vatur à Romulo, ut propter seecicem Sabinam
 raptam, ab ipso quasi consiliorum Deo, quadringentis
 septeno currant circuitu, & equos partis adver-
 sari fregisse victoria sit. Hic itaque a mulo suo habente
 te maleficum, qui daemoniâs quibusdam im-
 pationibus & hujus impediret, quos, & illius
 citaret ad cursum, venit ad beatum Hilarionem,
 & non tam adversarium lædi, quam se defendere
 obsecravit. Ineptum visum est venerando senili
 hujuscemodi nugis orationem perdere. Cumque
 subrideret & diceret: Cur enim non magis equo-
 rum pretium, pro salute animæ tuæ pauperibus
 erogas? ille respondit, functionem esse publicanæ
 & hoc non tam se velle, quam cogi: nec posse ho-
 minem Christianum uti magicis artibus, sed
 servo Christi potius auxilium petere, maxime
 contra Gazenses adversarios Dei, & non tam
 quam Ecclesiae Christi insultantes. Rogatus ergo
 à fratribus qui aderant, scyphum fidelem, quod
 bere consueverat, aquâ jussit impleri, eique tradidit.
 Quem cum accepisset Italicus, & stabulum, & equos
 quos & aungas suos, rhedam carcerumque recepit.

gula asperfit. Mira vulgi expectatio. Nam & adversarius hoc ipsum irridens diffamaverat, & fautores Italici sibi certam victoriam pollicentes exultabant. Igitur dato signo hi advolant, isti præpediuntur. Sub horum curru rotæ fervent, illi prætervolantium terga vix cernunt. Clamor sit vulgi nimius, ita ut ethnici quoque ipsi concirent. Marnas victus à Christo est. Porro fidentes adversarij Hilarionem maleficum Christianum ad supplicium poscunt. Indubitata ergo victoria, & illis & multis retro. Circensibus plurimi fidei occasio fuit. De eodem Gazensis temporij oppido virginem Dei vicinus juvenis deperibat. Qui cum frequentertactu, jecis, nutibus, sibilis, & cæteris hujusmodi, quæ solent morturæ virginitatis principia esse, nihil profecisset, perrexit Memphim, ut confesso vulnere suo, magicis artibus rediret armatus ad virginem. Igitur post annum doctus ab Æsculapij vatibus non remediatis animas, sed perdentis, venit præsumptum animo stuprum gestiens, & subter limen domus puellæ, tormenta quædam verborum, & portentosas figuras sculptas in æris Cypri lamina defodit. Illico insanire virgo, & amictu capitis objecto rotare crinem, stridere dentibus, inclamare nomen adolescentis. Magnitudo quippe amoris se in furorem verterat. Perducta ergo à parentibus ad monasterium, seni traditur, ululante latini & conficente dæmone. Vim sustinui, inquit abductus sum: quàm benè Memphis somnijs homines deludebam. O cruces, o tormenta quæ patior. Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor. Non exeo, nisi me adoles-

IX.

scens qui tenet, dimiserit. Tunc senex: Grande
ait, fortitudo tua, qui licio & laminâ strictus ten
ris. Dic quare ausus es ingredi puellam Dei.
Ut servarem, inquit, eam virginem. Tu servare
proditor castitatis? Cur non potius in eum, qui
mittebat, es ingressus? Ut quid, respondit, intro
rem in eum, qui habebat collegam meum amon
dæmonem? Nolvit autem sanctus antequam pro
garet virginem vel adolescentem, signa jubere
perquiri, ne aut solutis incantationibus recessisse
dæmon videretur, aut ipse sermone ejus accom
modasse eadem, asserens fallaces esse dæmones, &
ad simulandum callidos: & magis reddita sanie
re increpuit virginem, cur fecisset talia, per que
dæmon intrare potisset. Non solum autem in
Palestina, & in vicinis urbibus Egypti vel Syriæ,

X.
* Con
stantis.

sed etiam in longinquis provincijs, tanta ejus pu
erebuerat. Namque Candidatus Constantij Im
peratoris rutilans coma, & candore corporis re
dicans provinciam (inter Saxones quippe & Al
mannos gens ejus non tam lata, quam valida, &
pud historicos Germania, nunc vero Francia, voc
eatur) antiquo, hoc est, ab infantia possessus à dæ
mone, qui noctibus eum ululare, ingemiscere,
fremere dentibus compellebat, secreto ab Imper
ratore evectorem petijt, causam ei simpliciter
indicans. Et acceptis ad consularem quoque Pa
lestinae literis, cum ingenti honore & comitate
Gazam deductus est. Qui cum à decurionibus il
lius loci quassisset: Ubi habitaret Hilarion mona
chus, terræ Gazentes, & putantes eum ab Imper
ratore missum, ad monasterium adduxerunt, ut
honorem commendato exhiberent, & si quid
pre

præteritis injurijs in Hilarionem esset offensa, novo officio deleretur. Deambulabat tunc senex in arenis mollibus, & secum de psalmis, nescio quid, submurmurabat. Videntisque tantam turbam venientem subsistit. Et resalutatis omnibus manuque citi benedicens, post horam cæteros abire præcepit, illum verò cum servis suis & apparitoribus remanere. Ex oculis enim ejus & vultu, eum venisset, agnovit. Statim ergo ad interrogationem suspensus homo, vix terram pedibus tangens, & immane rugiens, Syro, quo interrogatus fuerat, sermone respondit. Videres de ore barbaro, & qui Francam tantùm & Latinam linguam noverat, Syra ad purum verba resonare, ut non stridor, non aspiratio, non idioma aliquod Palestini deesset eloquij. Confessus est itaque quomodo in eum intrasset ordine. Et ut interpretes ejus intelligerent, qui Græcam tantùm & Latinam linguam noverant, Græcè quoque eum interrogavit, Quo similiter & in verba eadem respondente, multasque incantationum occasiones, & necessitates magicarum artium obtendente: Non curo, ait, quomodo intraveris, sed ut exas in nomine Domini nostri Jesu Christi impetro. Cumque curatus esset, simplicitate rusticâ decem auti libras offerens, hordeaceum ab eo panem accepit, audiens quòd qui tali cibo alerentur, aurum pro luto ducerent.

XI.

Parum est de hominibus loqui, Bruta quoque animalia quotidie ad eum furentia pertrahabantur. In quibus Bastrum camelam enormis magnitudinis, qui tam multos obtriverat, triginta & eo amplius viri distentum sordidissimis funibus

P §

bus

buseum clamore adduxerunt Sanguinei erant
oculi, spumabat os, volubilis lingua turgēbat, &
super omnem terrorem rugitus personabat im-
manis. Jussit igitur eum dimitti senex. Statim
verò & qui adduxerant, & qui cum sene erant, ul-
que ad unum omnes defugere. Porro ille solus
perrexit obviam, & sermone Syro: Non me (re-
quit) terres diabole, tantâ mole corporis. Erat
vulpeculâ, & in camelo unus atque idem es. Et
interim porrectâ stabat manu. Ad quem dum tur-
rens, & quasi devoratura eum bellua pervenisset,
statim corruit, submissumque terræ caput coe-
quavit, mirantibus cunctis qui aderant, posttran-
tam ferociam, tantam subito mansuetudinem.
Docebat autem senex, hominum causâ diabolum
etiam jumenta corripere, & tanto eorum ardere
odio, ut non solum ipsos, sed & ea, quæ ipsorum
essent, cuperet interire. Hucusque rei propene-
bat exemplum, quod antequam beatus Job tentare
permitteretur, omnem substantiam ejus inter-
fecerit. Nec movere quempiam debere, quod
Domini jussione duo millia porcorum à damo-
nibus interfecta sunt. Siquidem eos, qui viderant,
non potuisse aliter credere exiisse de homine
tantam demonum multitudinem, nisi gravissimis
porcorum numerus, & quasi à multis actus pariter
corruisset. Tempus mihi deficiet, si voluero
universa signa, quæ ab eo perpetrata sunt, dicere.
In tantam enim à Domino fuerat elevatus glo-
riam, ut beatus quoque Antonius audiens con-
versationem ejus, scriberet ei, libenterque ejus e-
pistolas sumeret. Et si quando de Syriæ partibus
languentes ad se perrexisse, diceret eis: Quare
vos

*Invidus
Sathan.*

Iob I.

Marc. 5.

*Hilarion
celebris.*

vostam longè vexare voluistis, cum habeatis ibi
filium meum Hilarionem? Exemplo autem ejus,
per totam Palæstinam innumerabilia monasteria
esse coeperunt, & omnes ad eum monachi certa-
tim currere. Quod ille cernens laudabat Domi-
nigratiam, & pro affectu animi singulos cohor-
tabatur, dicens, præterire figuram hujus mundi: *1. Cor. 7;*
& illam esse veram vitam, quæ vitæ præsentis e-
meretur in commodo.

Volens autem exemplum eis dare & humilita-
tis & officij, statis diebus ante vindemiam lustra-
bat cellulas monachorum. Quod postquam cog-
nitum est à fratribus, omnes ad eum confluebant,
& comitati tali duce, circumibant monasteria,
habentes viticum suum, quia interdum usque
ad duo milia hominum congregabantur. Sed &
precedente tempore unaquaque villula vicinis
monachis ad susceptionem sanctorum gaudens
cibos offerebat. Quantum autem fuerit in eo stu-
dij, ut nullum fratrem quamvis humilem, quam-
vis pauperem præteriret, vel illud indicio est,
quod vadens in desertum Cades, ad unum de di-
scipulis suis visendum cum infinito agmine mo-
nachorum pervenit. Pelusium, eo fortè die, quo
anniversaria solennitas omnem oppidi populum
in templum Veneris congregaverat. Colunt au-
tem illam ob Luciferum, cujus cultui Saraceno-
rum natio dedita est. Sed & ipsum oppidum ex
magna parte semibarbarum est propter loci situm.
Igitur audito quod sanctus Hilarion præteriret
(multos enim Saracenorum arreptos à dæmone
frequentè curaverat) gregatim ei cum uxoribus
& liberis obviam processere, submitrentes

colla, & voce Syra Barach, id est, benedict, inclamantes Quos ille blandè humiliterque suscipiens obsecrabat, ut Deum magis quam lapides colerent. Simulque ubertim stabat, cœlum spectans & pollicens, si Christo crederent, ad eos se crebro esse venturum. Mira Domini gratia: non praeabire passi sunt, quam futuræ Ecclesiæ lineam mitteret, & sacerdos eorum, ut erat coronatus, Christi signo denotaretur.

Alio quoque anno cum exiturus esset ad visenda monasteria, & digressus in schedula apud quos manere, quos in transitu visitare deberet, serentes monachi quendam de fratribus parciores, simulque cupientes viuo eius mederi, rogabant, ut apud eum maneret. Et ille: Quid, inquit, vultis & vobis injuriam, & fratri vexationem facere? Quod postquam si aten ille parcus induit, & anititibus cunctis, vix ab invito impetravit, ut suum quoque monasterium in maius ordinem poneret. Post diem ergo decimum venerunt ad eum, custodibus jam in vinea, quæ ventrem illi, dispositis, qui cum lapidibus & glebarum jactu, fundæque vertigine accedentes deterrerent. Sine esu uvæ manè omnes profecti sunt *vidente senes, & dissimulante seire quod evenerat. Porro suscepti ab alio monacho, cui Sabas vocabulum est, (debemus quippe parci tacere vocabulum, largi dicere:) quia Dominicus erat dies, invitabantur ab eo universi in vineam, ut ante horam cibi uvarum palu laborem viæ sublevarent. Et sanctus Maledictus, ait, qui prius refectioem corporis, quam animæ quaesierat. Oremus, psallamus, redamamus Domino officium, & sic ad vineam propere-

*Punita
fratris
tenacitas*

*vidente

rabi-

Complete itaque ministerio, in sublimi
 benedixit vineæ, & suas ad pascendum di-
 dit oves. Erant autem qui vesebantur, non
 minus tribus millibus. Cuiusque centum lagenis
 mactata fuisse integra adhuc vinea post dies vi-
 ginti trecentas fecit. Porro ille parcus multo
 minus solito colligens, etiam id quod habuerat,
 versum in aëre umfere doluit. Hoc multis fratri-
 bus senex ante futurum dixerat.

Delectabatur autem præcipuè monachos, qui
 fidelitate quâdam in futurum reservarent sua,
 diligentiam haberent vel sumptuum, vel ve-
 lutum, aut aliquid eorum rerum, quæ cum seculo
 transeunt. Denique unum de fratribus in quin-
 to serè a se miliano manentem, quia comperie-
 rat hostili sui nimis cautum timidumque custo-
 dem, & paucillum habere nummorum, ab oculis
 rogerat. Qui volens sibi reconciliari senem, fre-
 quenter veniebat ad fratres, & maximè ad Heli-
 chium, quo ille vehementissimè delectabatur.
 Quâdam igitur die ciceris fascem virentis, sicut
 in herbis erat, detulit. Quem cum Helichius po-
 nisset in mensa ad vesperum, exclamavit senex,
 putorem ejus ferre non posse, simulque unde
 esset, rogavit. Respondente autem Helichio,
 quod frater quidam primitias agelli sui fratribus
 detulisset: Non sentis, inquit, putorem teteri-
 tum, & in ciceris foetere avaritiam? Mitte bubus,
 mitte brutis animalibus, & vide an comedant.
 Quod cum ille juxta præceptum in præsepe po-
 nisset, exterriti boves, & plus solito mugientes,
 ruptis vinculis, in diversa fugerunt. Habebat e-
 nim senex hanc gratiam, ut ex odore corporum

*In mona-
 chos sua
 quareres
 proprias.*

*Magna
 Hilario.*

nis gratia. vestiumque, & earum rerum, quas quis tetigerit sciret cui demoni, vel cui visio subiceret.

Hilarion dolet ad se turbas accedere. Igitur sexagesimo tertio vitæ suæ anno nens grande monasterium, & multitudinem eorum secum habitantium, turbaque eorum diversis languoribus & immundis spiritibus occupatos ad se deducebant, ita ut omni genere minimum solitudo per circuitum repletur, fiet quotidie, & incredibili desiderio conversatione antiqua recordabatur. Interrogatus à fratribus quid haberet, cur se conficeret ait: Rursum seculum redij, & recepi mercedem meam in mea. En homines Palaestina & vicinæ provincie existimant me alicujus esse momenti: & ego prætextu monasterij, ad dispensationem fratrum vilem supercilium habeo. Servabatur autem fratribus, maxime ab Hesichio, qui miro amore venerationi senis deditus erat. Cumque transisset lugens biennium, Aristoneta illa, cujus præfecimus mentionem præfeci tunc uxore, nihil de præfeci ambitu habens, venit ad eum, volens etiam ad Antonium pergere. Cui respondens: Vellem, ait, ipse quoque ire, si non carceris hujus monasterij clausus tenerer, & si cunctis etus esset. Biduum enim hodie est, quod totus mundus tali parente orbatus est. Crediti illi, substitit. Et post paucos dies, veniente nuntio Antonij dormitionem audivit.

Mors Antonij Magni.

Hilarion gloria contemptor.

Mirantur alij signa quæ fecit, mirantur incredibilem abstinentiam, scientiam, humilitatem, egam nihil in a stupeo, quam gloriam illum & hoc calcare potuisse. Concurrerant Episcopi, Presbyteri, Clericorum & Monachorum greges.

matronarum quoque Christianarum grandis
tentatio, & hinc inde ex urbibus & agris vulgus
ignobile: sed & potentes viri & iudices, ut bene-
dictum ab eo panem vel oleum acciperent. At il-
le nihil aliud, nisi solitudinem meditabatur, in-
tantum ut quâdam die proficiscenda uerit, & ad-
iudicio asello (nimis quippe exesus jejunijs, vix in-
gredi poterat) iter arripere conaretur. Quod cum
percrebuisse, & quasi vilitas quâdam & iusti-
tium Palæstinæ indiceretur, plus quàm decem
milia hominum diversæ ætatis & sexûs ad reti-
nendum eum congregata sunt. Immobiles ille ad
preces, & baculo arenas discutens loquebatur:
Eulicé Dñm meum non faciam: Non possum vi-
dere subversas Ecclesias, calcata Christi altaria, fi-
liorum meorum sanguinem. Universi autem qui
aderant, intelligebant ei quiddam esse secreti re-
velatum, quod nollet confiteri. Et nihilominus cu-
stodiebant eum, ne proficisceretur. Decrevit ergo
publica omnes voce contestans, non tibi se, non
potius quicquâ sumere, nisi dimitteretur. Et post
septem dies mediæ tandè relaxatus, ac valedicens
plurimis, cum infinito agmine prosequentium
venit Bethaniam, ubi per turbas ut reverteren-
tur, elegit quadraginta monachos, qui haberent
vaticum, & possent jejunantes ingredi id est post
sols octavum cibum sumere. Quinto igitur die
venit Pelusium, visitatisq; fratribus, qui in vicina
eremo erant, & in loco qui dicitur Lychnos, mo-
rabantur: perrexit post triduum ad castrum
Theubatium ut videret Diaconum Episcopum
& Confessorem, qui ibi exulabat. Quo incre-
dibiliter consolato tanti viri præsentia, post
aliud

* matro-
næ.

*Jejunium
erat us-
que ad
Sols oc-
casum
astinen-
tia.*

* Tom-
balton,

aliud

aliud triduum multo Babylonem labore pervenit ut videret Philonem Episcopum, & ipsum Confessorem. Constantius enim Rex, Arianorum favens hæresi, utrumque in ea loca deportaverat. Inde egrediens post triduum venit ad oppidum Aphroditon, ubi convento Diacono Baisæ, qui locatis camelis & dromedis, ob aquæ in creta penuriam conueverat euntes ad Antonium decere. Confessus est fratribus instans diem dormitionis beati Antonij, & pervigilem noctem in iusto, quo defunctus fuerat, loco, a se ei debere celebrari. Tribus igitur diebus per vastam & horribilem solitudinem, tandem ad montem altissimum pervenerunt, repertis ibi duobus monachis, Isaac & Pelusiano, quorum Isaac interpretes Antonij fuerat. Et quia se præbet occasio, & ad locum venimus, dignum videtur brevi sermone habitaculum tanti viri describere.

*Hilarion
B. Anto-
nio cele-
brat vi-
galias.*

*Describi-
tur An-
tonij ha-
bitatio.*

Saxeus & sublimis mons per mille circiter passus, ad radices suas aquas exprimit, quarum alias arena ebibunt, alia ad inferiora delapsa, paulatim rivum efficiunt, super quem ex utraque ripa palmæ innumerabiles, multum loco & amoenitatis & commodi tribuunt. Videres senem hoc atque illuc cum discipulis beati Antonij discurrere. Hic, agebant psallere, hic orare, hic operari, hic sessus residere solitus erat. Has vites, has arbutulas ipse plantavit. Illam areolam manibus suis ipse composuit. Hanc piscinam ad irrigandum hortulum multo sudore fabricatus est. Iltum sarculum ad fodiendum terram pluribus armis habuit. Jacebat in strato ejus, & quasi calens ad hanc cubile deosculabatur. Erat autem cellula non plus

Quanta

plus mensuræ per quadrum tenens quàm homo
 dormiens extendi poterat. Præterea in sublimi
 montis vertice, quasi per cochleam ascendenti-
 bus, arduæ valde duæ ejusdem mensuræ cellulæ
 viscebantur, in quibus venientium frequentiam,
 & discipulorum suorum contubernium fugiens,
 moratus est. Verùm hæc in vivo excita saxo ostia
 tantum adlita habebant. Postquam autem ad hor-
 tum venerant: Videtis inquit, Isaac hoc poma-
 rum arbuticulis confitum, & holeribus virens.
 Ante hoc fermè triennium cum onagrorum grex
 vastaret, unum è ductoribus eorum stare jussit, ba-
 eoloque tondens latera: Quare (inquit) comedi-
 tis quod non seminastis? Et exinde acceptis aquis
 res quas potandas ventitabant, nunquam eos nec
 ulsoulans, nec holeribus contigisse. Præterea roga-
 tur, ut tibi locum tumuli ejus ostendat.
 Qui cum seorsum eum abduxissent, utrum mon-
 straverint necne ignoratur: causam occultandi ju-
 sta præceptum Antonii fuisse referentes, ne Per-
 gamus, qui in illis locis ditissimus erat, sublato ad-
 villam suam sancti corpore, martyrium fabricare-
 tur.

*cellulæ
Antonii*

Igitur reversus ad Aphroditon, duobus secum
 tantum retentis fratribus, in vicina eremo mora-
 tus est, tanta abstinentia & silentio, ut tunc pri-
 mum se coepisse Christo servire diceret. Porro
 jam triennium erat, quod clausum cælum illas
 terras arefecerat, ut vulgò dicerent, Antonii
 mortem etiam elementa lugere. Non latuit fama
 Hilarionis & accolæ quoque illius loci, & certatim
 virilis ac muliebris sexus ora luidi & attenuati
 sunt, pluvias à servo Christi, id est, à beati An-
 tonii

*Hilarionis
in eremo
latet.*

tonii successore deprecabantur. Quos ille certum mirè doluit. Elevatisque in cœlum oculis, utrasque in sublime erigens palmas, statim petrauit quod rogaverant. Ecce autem sitientis renosque regio, postquam pluvis irrorata est, tantam serpentum & venenatorum animalium improvise ebullivit multitudinem, ut percussis numerabiles, nisi ad Hilarionem concurrissent, statim interirent. Benedicto itaque oleo, unives agricolæ atque pastores tangentes vulnera, certam salutem retinebant.

*Fugit iterum
urbam,*

Videns etiam ibi se miris honoribus affici, perrexit Alexandriam: inde ad interiorem Olympeum transiturus. Et quia nunquam ex quo ceperat esse monachus, in urbibus manserat, divertit ad quosdam fratres notos sibi in Brutio, haud procul ab Alexandria, qui cum miro gaudio susceperunt senem, & jam vicina nox esset, repente audiunt discipulos ejus asinum sternere, illumque parare proficisci. Itaque advoluti pedibus, rogabant ne hoc faceret, & ante limen prostrati, citius se mori, quàm tanto carere hospite testabantur. Quibus ille respondit: Idcirco abire festino, ne vobis molestiam generem. Certè ex posterioribus cognoscetis, non sine causa me subito ambulasse. Igitur altera die Gazenses cum hœtoribus profecti (nam pridie eum venisse cognoverant) intrantes monasterium, cum illum minimè invenissent, invicem loquebantur: Nonne vera sunt quæ audimus? magus est & futura cognoscit. Urbs autem Gaza, postquam profecto de Palæstina Hilarione, Julianus in imperium successerat, destructo monasterio ejus, precibus ad Imperatorem datis, & Hila-

Insidiantur Hilarioni.

arionis & Hefichii mortem impetraverat, ambo-
que ut quareretur, toto orbe scriptum erat. E-
gressus ergo d. Brutio, per inviam solitudinem
intravit Olam, ibique anno plus minus exacto,
quia ille quoque eum sui fama prævenerat, quasi
tam in oriente latere non posset, ubi multi Iam &
opinione & vultu noverant, ad solas navigare in-
salas cogitabat, ut quem terra vulgaverat, saltem
maria celarent.

Eodem fermè tempore Hadrianus discipulus
ejus de Palæstina supervenit, dicens Julianum oc-
cistum, Christianum Imperatorem regnare cœpisse.
reverti eum debere ad monasterii sui reliquias.
Quod ille audiens detestatus est, & conductio ca-
melo per vastam solitudinem pervenit ad mariti-
mam urbem Lybiæ Paretonium, ubi Hadrianus
infelix volens Palæstinam reverti, & pristinā sub
nomine magistri quærens gloriam, multas ei fecit
injurias. Ad extremum, * convastatis quæ à fra-
tribus ei missa deulerat, nesciente illo profectus
est. Super hoc quia alter locus referendi non est,
hoc tantum dixerim in terrorem eorum, qui ma-
gistros despiciunt, quod post aliquantulam tem-
poris computruerit morbo regio.

Habens igitur senex * Gazanum secum, ascen-
dit elasm, quæ Siciliam navigabat. Cumque ve-
nisset, in medio fermè Adriæ, naucleti filius arre-
ptus à damone, clamare cœpit & dicere, Hilarion
non serve Dei, cur nobis per te & in pelago tutos
esse non licet? Da mihi spatium, donec ad ter-
ram veniam, ne hic ejectione præcipiter in abyf-
sum. Cui ille, si Deus meus (ait) tibi concedis ut

*Hadria-
nus Hi-
larioni
infestus.*

** con-
vastatis*

** Zana-
num.*

*Hilarion
nec in
mar: po-
test late-
re.*

maneat, mane. Sin autem ille te eicit, quia
 invidiam facis homini peccatori atque mendaci.
 Hoc autem dicebat, ne nauarum & negotiatorum
 in navi erant, secum ad terram si pervenissent, per-
 derent. Nec multo post purgatus est puer, per
 fidem dante, & ceteris qui aderant, nulli se
 eius nomine locuturos. Ingressus autem Pachynum
 promontorium Siciliae, obtulit nauclerorum
 evangelium pro subvectione sua & Gazani. Qui
 nolens accipere, maximè cum videret illos extra
 portu illo codice, & his quibus vestiti erant, im-
 plius nihil habere, ad extremum jurat se non re-
 cepturum. Sed & senex accensus fiducia pauperum
 conscientiae, in eo magis lætabatur, & quod nihil
 haberet seculi, & ab accolis illius loci mendaciter
 putaretur.

*Evange-
 lium pro
 nauclero
 datur.*

Porro recogitans, ne negotiatores de Oriente
 venientes se notum facerent, ad mediterranea
 gigit loca, id est, vice simo à mari milliario, ibidem
 in quodam deserto agello, lignorum quoti die
 scem alligans, imponebat dorso discipuli. Quo
 proxima villa venundato, & sibi alimoniam, & his
 qui fortè ad eos veniebant, pauxillum panis
 mebant. Sed verè juxta quod scriptum est. Non
 potest civitas latere super montem posita, Scitu-
 rius quidam cum in Basilica beati Petri Roma
 torqueretur, clamavit in eum mundus spiritus.
 Ante paucos dies Siciliam ingressus est Hilarus
 servus Christi, & nemo eum novit, & putat se esse
 secretum: ego vadam & prodam illum. Statim qu-
 cum servulis suis ascensa in portu nave, appulsi-
 est Pachynum, & deducente se daemone, ubi
 * tugurium senis se prostravit, ilico curatus est.

*Matth. 5.
 * con-
 spectum.*

Hoc initium signorum ejus in Sicilia, innume-
rabilem ad eum deinceps agrotantium, sed & re-
gioforum hominum adduxit multitudinem, in
tantum, ut de primoribus quidam tumens morbo
intercutis, eodem die quo ad eum venerat, cura-
tus sit. Qui postea offerens ei infinita munera, au-
divit dictum Salvatoris ad discipulos: *Gratis ac-*

Matt. 10.

capitis, gratis date.
Dum hæc ita geruntur in Sicilia, Hefichius di-
scipulus ejus, toto senem orbe quærebat, lustrans
litora, deserta penetrans, & hanc tantum habens
spem, quia ubicunque esset, diulatare non
posset. Transacto igitur jam triennio audivit Me-
mona à quodam Judæo, vilia populis scruta ven-
dente, prophetam Christianorum apparuisse in
Sicilia, tanta miracula & signa facientem, ut de
veteribus sanctis deputaretur. Interrogatus ita-
que habitum ejus, incessum & linguam, maximè-
que ætatem, nihil dicere potuit. Ille enim qui refe-
rebat, famam ad se venisse tantum hominis testa-
batur. Ingressus igitur Adriam, prospero cursu
venit Paconium; & in quadam curvi litoris vil-
lula famam lenis sciscitatus, consona voce om-
nium cognovit, ubi esset, quid ageret, nihil in eo
ita cunctis admirantibus, quàm quod post tanta
signa atque miracula, ne fragmen quidem panis à
quoquam in illis locis accepisset. Et ne longum
faciam, sanctus vii Hefichius ad magistri genua
provolutus, plantasque ejus lachrymis rigans,
tandem ab eo sublevatus, post bidui triduique
sermonem audit à Gazano, non posse senem jam
in illis habitare regionibus, sed velle ad barbaras
quasdam pergere nationes, ubi & nomē & tumor
suum incognitus foret.

*Hefichius
amissum
Hilario-
nem ma-
gistrum
quærit.*

Die

In Dal-
matiam
fugit.

Bovs.

Duxit itaque illum ad Epidaurum Dal-
matiam oppidum, ubi paucis diebus in vicino agello
sitans, non potuit abscondi. Siquidem dracon-
um ræ magnitudinis (quos gentili sermone boves
dicunt, ab eo quod tam grandes sint, ut boves
re soleant) omnem latè vastabat provinciam,
non solum armenta & pecudes, sed agricolas
que & pastores tractos ad se vi spiritus ablo-
quebat. Cui cum pyram iussisset præparari, & oratione
ad Christum missa, evocato populo, præcepit
struem lignorum scandere, ignem suppositum
Tum itaque cuncta spectante plebe, immensam
bestiam concremavit. Unde æstuans quid faceret,
quò se verteret, aliam parabat fugam, & fo-
retarias terras mente perlustrans, moerebat, quæ
tacente de se lingua, miracula loquerentur.

Ea tempestate terræ motu totius orbis, qui post
Juliani mortem accidit, maria egressa sunt ter-
renos suos, & quasi rursus Deus diluvium minis-
travit, vel in antiquum Chaos redirent omnia, nam
ad prærupta de latere montium pependissent.
Quod cum viderent Epidauritani, frementes fre-
ctus & undarum moles, & montes gurgitum litte-
ribus inferri, verentes quod jam evenisse cerne-
bant, ne oppidum funditus subverteretur, in-
gressi sunt ad senem, & quasi ad prælium præ-
sentes, posuerunt eum in littore. Qui cum tri-
crucis signa pinxisset in sabulo, manusque contra
tenderet, incredibile dictu est, in quamnam altitu-
dinem intumescens mare ante eum steterit, et
diu fremens, & quasi ad obicem indignans, pau-
litim in semetipsum relapsus sit. Hoc Epidaurus
omnis illa regio usque hodie prædicat, maris
docent

**subru-*
etur.

Hilarion
imperat
maris.

docent liberos suos ad memoriam in posteros
transmittendam. Verè illud, quod ad Apostolos *Matt. 17.*
dictum est: Si credideritis, dicetis huic monti,
transi in mare & fiet: etiam juxta litteram imple-
ri potest: si tamen quis habuerit Apostolorum fi-
dem, & talem, qualem illis habendam Dominus
imperavit. Quid enim interest, utrum mons de-
scendat in mare, an immensi undarum montes re-
pentè obriguerint, & ante senis tantum pedes fa-
xer, ex alia parte mollior fluxerint? Mirabatur
omnis civitas, & magnitudo signi Salonis quo-
que percrebuerat. Quod intelligens senex, in bre-
vi lembo clam nocte fugit, & inventa post biduum
oneraria navi perrexit Cyprum. Cumque inter
Maleam & Cytheram piratæ derelicta classe in lit-
tore, quæ non antenna, sed conto regitur, duobus
haud parvis myoparonibus occurrissent, & denuò
hinc inde fluctus occurrerent, emiges omnes qui
in navi erant, trepidare, flere, discurrere, præpara-
re contos, & quasi non sufficeret unus nuntius,
certatim seni piratas adesse dicebant. Quos ille
procul intuens, subrisit. Et conversus ad discipu-
los, Modicæ, inquit, fidei, quare trepidatis. Nun-
quid plures sunt hi quàm Pharaonis exercitus?
tamen omnes Deo volente submersi sunt. Loque-
batur hic, & nihilominus spumantibus rostris, ho-
stiles * turmæ imminebant, jactu tantum lapidis
medio. Stetit ergo in prora navis, & porrecta con-
tra venientes manu: Huc usque (ait) venisse suffi-
ciat. O mira rerum fides: statim resilière navicu-
læ, & impellentibus contrà remis, ad puppim im-
petus redit. Mirabantur piratæ, post tergum se re-
dite nolentes, totoque corporis nixu, ut ad navi-
gium

*Alia fu-
ga Hila-
rius.*

*Defendit
connavi-
gantes à
piratis.*

* catinæ.

gium pervenirent laborantes, velocius multo
quàm venerant, ad littus ferebantur.

Hilarion Prætermitto cetera, ne videat in narratione
neque in gnorum volumen extendere. Hoc solum dico
Cypro la- quòd inter Cycladas navigans, hinc inde clamor
tuare po- tium de urbibus & vicis, & ad littora, concurren-
est. tium, immundorum spirituum voces audiebatur.
Ingressus ergo Paphum urbem Cypri, nobilium
carminibus poetarum, quæ frequenter terræ mo-
ru lapsa, nunc ruinarum tantum vestigiis quid
lim fuerit ostendit in secundo ab urbe milliare
habitabat ignobilis, gaudensque, quod paucis
diebus quietè viveret. Verùm non ad plenum
ginti transire dies, cum per omnem illam insu-
lam quicumque immundos habebant spiritus, de
mare cœperunt, venisse Hilarionem seruum Chris-
sti & ad eum se debere properare. Hoc Salamita
hoc Curium, hoc Lapetha & urbes reliquæ con-
clamabant: plerisque assensibus scire se quidem
Hilarionem, & verè illum esse famulum Dei, ubi
esset ignorare. Intra triginta igitur, nec multo
amplius dies ducenti ferme tam viri, quàm mille
res ad eum congregati sunt. Quos cum vidisset,
dolens quod se non paterentur quiescere, & quo-
dammodo in ultionem sui sapiens, tanta eos or-
ationum instantia flagellavit, ut quidam statim,
alii post biduum triduumve, omnes verò intra
nam hebdomadam curarentur.

Manens itaque ibi biennio, & semper de fugi-
cogitans, Heschium ad se veris tempore reve-
surum Palestinam ad salutationem fratrum,
monasterii sui cineres visendos misit. Qui cum
revertisset, cupienti rursus ad Ægyptum naviga-

re, hoc est, ad ea loca, quæ vocantur Bucolia. cō
 quod nullus ibi Christianorum esset, sed barbara
 tantum & serox natio, suavit ut in ipsa magis insu-
 la ad secretiorem locum conscenderet. Quem
 cum diu lustrans omnia reperisset, perduxit eum
 duodecim millibus à mari procul inter secretos
 asperosque montes, & quo vix reptando mani-
 bus genibusque posset ascendi. Qui introgressus,
 contemplatus quidem est terribilem valdè & re-
 motum locum, arboribusque hinc inde circum-
 datum, habentem etiam aquas de supercilio col-
 lis irriguas, & hortulum peramœnum, & pomaria
 plurima, quorum fructum nunquam in cibo sum-
 pit: sed & antiquissimi juxta templi ruinam, ex
 quo (ut ipse referebat, & ejus discipuli testantur)
 tam innumerabilium per noctes & dies dæmo-
 num voces resonabant, ut exercitum crederes.
 Quo ille valdè delectatus, quod scilicet tantos
 antagonistas haberet in proximo, habitavit ibi
 per annos quinque, & sæpè invisente se H. sichio,
 in hoc extremo jam vitæ suæ tempore refocilla-
 tus est, quòd propter asperitatem difficultatem-
 que loci, & umbrarum (ut ferebatur vulgo) mul-
 titudinem aut nullus aut rarus ad se vel posset, vel
 auderet ascendere. Quodam autem die egressus
 hortulum, vidit hominem toto corpore paralyti-
 cum jacentem ante fores, interrogavitque Hesi-
 chium, quisnam esset, vel quomodo fuisset addu-
 ctus. Qui respondens ait: procuratorem se fuisse
 villula, ad cujus confinia hortulus quoque in quo
 ipsi erant, pertineret. Et ipse collachrymans ten-
 densque ad jacentem manum: Tibi, inquit, dico
 in nomine Domini nostri Jesu Christi, surge &
 ambu-

*Fugit ite-
 rum in
 montes
 abd. 103.*

Q

ambula. Mira velocitas. Adhuc verba in ore
 quentisolvebantur, & jam membra solidata
 standum hominem surrigebant. Quod postquam
 auditum est etiam difficultatem loci, & iter
 vium plurimorum vicit necessitas nihil exque
 circuitum cunctis villis observantibus, quam
 quo modo elaboretur. Disseminaverat enim
 de eorum, diu cum in eodem loco manere
 posse. Quod ille non levitate quadam, aut pueri
 sensu victus faciebat, sed honorem fugiens & in
 portunitatem. Semper enim silentium & vitam
 ignobilem desiderabat.

Igitur octogesimo ætatis sue anno cum abierat
 esset Hesichius, quasi testamenti vice brevem
 nu propria scripsit epistolam, omnes divitias
 ei derelinquens, Evangelium scilicet & tunica
 facceam, cucullam & palliolum. Nam minister
 jus ante paucos dies obierat. Venerunt itaque
 agrotantem de Papho multi religiosi viri, & mo
 ximè, quod eum dixisse audierant, jam se ad Do
 minum migraturum & corporis vinculis libera
 dum. Sed & Constantia quædam sancta femina
 cujus generum & filiam de morte liberaverat
 ctione olei. Quos omnes adjuravit, ut ne punctum
 quidem hora post mortem reservaretur, sed
 tim eum in eodem hortulo terra operirent, sicut
 vestitus erat in tunica cilicina, & cuculla, & sago
 rustico.

Jamque modicus calor tepebat in corpore,
 nec præter sensum quicquam vivi hominis super
 erat, & tamen apertis oculis loquebatur: Egrede
 re, quid times? egredere anima mea: quid dubitas?
 Septuaginta propè annis serviisti Christo, & mor
 tem

*Divitia
 Hilario-
 nis,*

*Præhibet
 corpus
 suum
 mortuum
 reservari*

*De morte
 Hilario-
 nis.*

cem times? In hæc verba exhalavit spiritum. Sta-
 timque humo obrutum antè urbi sepultum, quàm
 mortuum nuntiaverunt. Quod postquam Palæ-
 stinae sanctus vir audivit Hefichius, perrexit ad *Hefichius*
 Cyprum, & simulans se velle habitare in eodem *suffur-
 hortulo, ut diligentius custodiæ suspicionem ac-
 tolleret, cum ingenti vitæ suæ periculo, pus Hila-
 rionis.*
 post decem ferè menses corpus ejus furatus est.
 Quod Mafoniam * deferens, totis monachorum * in asi-
 & oppidorum turbis prosequentibus, in antiquo na-
 monasterio condidit, illæta tunica, cuculla & pal-
 liolo, & toto corpore, quasi adhuc viveret, inte-
 gro, tantisque fragrante odoribus, ut delibutum
 unguentis putaretur.

Non mihi videtur in calce libri tacenda Con- *Miracu-
 stantia illius sanctissimæ mulieris devotio, quæ lum cum*
 perlato ad se nuntio, quòd corpusculum Hilario- *corpore*
 nis Palæstinæ esset, statim exanimata est, veram *Hilario-
 nis servum Dei dilectionem etiam morte com-
 nis.*
 probans. Erat enim solita pervigiles in sepulchro
 ejus noctes ducere, & quasi cum præsentem ad *Constan-
 tyandas orationes suas fermocinari. Cernas uf-
 ria cum*
 que hodiè miram inter Palæstinos & Cyprios *Hilario-
 contentionem, his corpus Hilarionis illis spiri-
 ne mor-
 tum se habere certantibus. Et tamen in utrisque *tuo loqui
 solita.*
 locis magna quotidie signa fiunt, sed magis in
 hortulo Cypri, forsitan quia plus illum locum di-
 scerit.*

Q 2

III. Hie-

III. Hieronymus de vita Malchi captivi
nachi.

Quinavali præio dimicaturi sunt, ante in
portu & in tranquillo mari flebant gubernacula,
remos trahunt, ferreas manus & uncor
preparant, dispositumque per tabulata militem
pendente gradu, & labente vestigio stare firmiter
consuecunt, ut quod in simulacro pugna didice
runt, in vero certamine non perhorrescant. Ita &

* Mens ego, qui diu tacui (silere quippe me fecit, * cui
cujus meus sermo supplicium est) prius exerceri cupio
termo. in parvo opere, & veluti quandam rubiginem
linguæ abstergere, ut venire possim ad latioram
historiam. Scribere enim disposui (si tamen vitam
Dominus dederit, & si vituperatores mei saltem
fugientem me & * inclusam persequi desierint) a
* clau adventu Salvatoris usque ad nostram aetatem, quod
sum. est, ab Apostolis usque ad nostri temporis recentem
quo modo & per quos Christi Ecclesia nata sit, &
adultæ persecutionibus creverit, martyriis coronata
sit, & postquam ad Christianos principes venerit,
potentia quidem & divitiis major, sed virtutibus
minor facta sit. Verum hæc alias. Nunc quod
imminet, explicemus.

Maronias triginta ferme millibus ab Antiochia
urbe Syriæ haud grandis ad orientem distant
viculus. Hic post multos vel dominos, vel patres
nos, dum ego adolescentulus morarer in Syria
ad Papæ Evagrii necessarii mei possessionem de
volutus est, quem idcirco nunc nominavi, ut
stenderem, unde nossem quod scripturus sum.

rat illic quidam senex nomine Malchus (quem nos latine regem possumus dicere) Syrus natione & lingua, & revera *αυτοχθων* Anus quoque in ejus contubernio valde decrepita, & jam morti proxima videbatur. Tams studiosè ambo religiosi, & sic Ecclesiæ limen terentes, ut Zachariam & Elizabeth de Evangelio crederes, nisi quòd Joannes in medio non erat. De his cum curiose ab accolis quærerem, quænam esset eorum copula matrimonii, sanguinis, an spiritus: omnes voce consona, sanctos & Deo placitos, & mira nescio quæ respondebant. Qua cupiditate illectus, adorsus sum hominem, & curiosius sciscitans rerum fidem, hæc ab eo accepi: Ego, inquit, mimate, Maronitæ agelli colonus, sed solus parentibus fui. Qui cum me quasi stirpem generis sui, & hæredem familiæ suæ ad nuptias cogerent, monachum potius me velle esse respondi. Quantis pater minis, quantis mater blanditiis persecuti sint, ut pudicitiam * proderem, hæc res sola indicio est, quod & domum & parentes fugi. Et quia ad Orientem ire non poteram propter vicinam Persidem, & Romanorum militum custodiam ad Occidentem verti pedes, pauillum, nescio quid, portans viatici, quod me ab inopia tantum defensaret. Quid multa? Pervenivi vicinam tandem ad eremum Chalcidos, quæ inter Immam & Ellam magis ad Austrum sita est. Ibi repertis monachis, eorum me magisterio tradidi, manuum labore victum quæritans, lasciviamque carnis refrægens jejunis. Post multos annos incidit mihi desiderium, ut ad patriam pergerem, & dum adhuc viveret mater (jam enim patrem mor-

*Hoc est
indigena
ejus loci.*

Luc. 1.

*Malchus
fugit à
parentibus
me
dicat
* per-
derem.*

*Malchus
monachus
factus.*

*Tentatio
sathana
Patriam
tuum*

desidera- tuum audieram) solaret viduitatem ejus & *ri à mo-* inde venundata possessiuncula, partem erog-
nacho. rem pauperibus, * partem monasterio conli-
 * ex par- tuerem. Quid erubescō confiteri infidelitatem
 te mona- meam? partem in sumptuum meorum solati-
 sterium reservarem. Clamare cœpit Abbas meus, *con-*
struerem sione latere antiqui hostis insidias: hoc esse re-
 verticane ad vomitum suum: sic multos mo-
 nachorum esse deceptos. Nusquam diabolus
 aperta fronte se prodere. Proponebat mihi *Geneſ. 3.*
 quod initio Adam quoque & Evam spe divinitatis
 supplantaverit. Et cum persuadere non pote-
 set, provolutus genibus obsecrabat, ne se deſe-
 rerem, ne me perderem, nec aratrum tenens, pos-
 tergum respicerem. Væ misero mihi, vici mona-
 chorum pessima victoria, putans illum non meam
 salutem, sed suum solatium querere. Prosecutus
 ergo me de monasterio, quasi funus efferret, & ad
 extremum valedicens, Video (ait) te fili Sathane
 cauterio notatum: non quero causas, excusatio-
 nes non recipio. Ovis quæ de ovilibus egreditur
 lupi statim moribus patet. De Beria ad Essiam pe-
 gentibus vicina est publico itineri solitudo, per
 quam Saraceni incertis sedibus huc atque illuc
 semper vagantur. Quæ suspicio frequentiam
 illis locis viatorum congregat, ut immanens pe-
 riculum auxilio mutuo declinetur. Erant in comi-
 titatu meo viri, foeminae, senes, juvenes, parvu-
 li numero circiter septuaginta. Et ecce, subito
 quorum camelorumque sessores Ismaelicae ir-
 ruunt, crinitis vittatisque capitibus, ac seminudo

Lus. 9.

*S. Hiero-
 do mona-
 chi in
 salvando
 fratre.*

*Quomo-
 do Mal-
 chus cap-
 tivus fa-
 ctus sit.*

corpore, pallia & latas caligas trahentes : pende-
 bant ex humero pharetræ laxos arcus vibrantes,
 hastilia longa portabant. Non ad pugnandum, sed
 ad prædam venerant. Rapimur, dispergimur, in
 diversa trahimur. Ego enim longo postliminio
 hæreditarius possessor, & serò mei consilii pœni-
 tens, cum altera mulierecula in unius heri servitu-
 tem sortitus venio. Ducimur, imò portamur sub-
 limes in camelis, & per vastam eremum semper
 ruinam timentes, pendemus potius quàm fede-
 mus. Carnes sem crudæ cibus, & lac camelorum
 potus erat. Tandem grandi amne transmissio, per-
 venimus ad interiorem solitudinem, ubi domi-
 nam liberosque ex more gentis adorare iussi, ce-
 vices flectimus. Hic quasi clausus carcere, mutato
 habitu, id est, nudus ambulare disco. Nam aëris
 quoque intemperies, nihil aliud præter pudenda
 velari patiebatur. Traduntur mihi pascendæ o-
 ves, & in malorum comparatione hoc fruor sola-
 tio, quòd dominos meos & conservos rarius vi-
 deo. Videbar mihi aliquid habere sancti Jacobi:
 recordabar Moyfi, qui & ipsi in eremo quondam
 fuere pastores. Vescebar recenti caseo & lacte.
 Orabam jugiter, canebam psalmos, quos in mo-
 nasterio didiceram. Delectabat me captivitas
 mea. Agebam Dei iudicio gratias, quòd mona-
 chum quem in patria fueram perditurus, in ere-
 mo inveneram, O nihil unquam tutum apud dia-
 bolum. O multiplices & inestabiles ejus insidiæ.
 Sic quoque latentem me invenit invidia. Domi-
 nus videns gregem suum crescere, nihilque in me
 apprehendens fraudulentæ (sciebam enim Apo-
 stolus præcepisse: Dominis sic quasi Deo fide-
 li-

*Malchus
 nudus
 ambula-
 re cogitur
 Malchus
 factus
 pastor o-
 vium.
 Gen. 29.
 & 30.
 Exod. 3.*

Ephes. 6.

Renuit**uxorem****u ventis****viri ac-****cipere.***** bra-****chium****tenere****mulier****præoc-****cupisset.****Malchi****sollicitu.****do & per-****turbatio.****Consiliū****Malchi****de seipso****meditando.****Mulieris**

ter servendum) & volens me remunerare, quod
fidum sibi magis faceret, tradidit mihi illam con-
servam meam, aliquando captivam. Et cum ego
refutare, diceremque me Christianum, necesse
cere mihi uxorem viventis mariti accipere
quidem captus nobiscum vir ejus, ab alio domo
no fuerat abductus) rursus ferus ille, & implacabi-
bilis in furorem versus, evaginato me cepit per-
tere gladio. Et nisi confestim * brachia tene-
mulierem præoccupassem, illico fadisset sangui-
nem. Jam igitur venerat tenebrosior solito, & mihi
hi nimium matura nox. Duce in speluncam secre-
rutam novam conjugem, & pronubante nobis
maestitia, uterque detestamur alterum, nec famu-
mar. Tunc verè sensi captivitatem meam, prostra-
tusque humi, monachum cœpi plangere, quoniam
perdebam, dicens: Huccine miser servatus sum
non me mea scelera perduxerunt, ut incogni-
sciente jam capite, virgo maritus fierem? Quo-
prodest, parentes, patriam, rem familiarem con-
templisse pro Domino, si hoc facio, quod ne fecis-
cerem, illa contempsi: nisi quod fortè propter
hæc sustineo, quia patriam desideravi? Quid age-
mus anima? perimus an vincimus? Expediamus
manum Domini, an proprio macrone confide-
mur? Verte in te gladium, tua magis mors timen-
da est, quàm corporis. Habet & servata pudicitia
suum martyrium: jaceat insepultus Christi testis
in eremo, ipse mihi ero persecutor & martyr. Sa-
fatus, eduxi in tenebris quoque micantem gla-
dium, & acumine contra me verso: Vale
quam in scelerum mulier, habeto me martyrem
tius quàm maritum. Tunc illa pedibus meis per-

voluta : Precor te (inquit) per Jesum Christum, & per hujus horæ necessitatem adjuro, ne effundas sanguinem tuum in crimen meum. Vel si mori placet, in me primum verte mucronem : sic nobis potius jungamur. Etiam si vir meus ad me rediret, servarem castitatem quam me captivitas docuit : vel interirem potius, quam perderem. Cur moreris, ne mihi jungaris ? Ego morerer, si mihi jungi velles. Habeto me conjugem pudicitæ, & magis animæ copulam amato, quam corporis. Sperent Domini maritum, Christus noverit fratrem. Facile suadebimus nuptias, cum nos viderint sic amare. Fateor (inquit) oblitui, & admiratus virtutem fœminæ, conjugem plus amavi. Nunquam tamen illius nudum corpus intuius sum, nunquam ejus carnem attigi, timens in pace perdere, quod in prælio servaveram. Transeunt in tali matrimonio dies plurimi, amabilius nos dominis fecerant nuptiæ. Nulla fugæ suspicio, interdum & mense toto aberam fidus gregis pastor per solitudinem. Post grande intervalum dum solus in eremo sedeo, & præter cœlum terramque nihil video, cœpi mecum tacitus volvere, & inter multa, contubernii quoque monachorum recordari, maximèque vultum patris mei, qui me erudierat, tenerat, perdideratque. Sicque cogitans, aspicio formicarum gregem angulo calle fervere, ferre onera majora, quam corpora. Aliæ herbarum quædam semina forcipe ortis trahebant. Aliæ egerebant humum de foveis, & aquarum meatus aggeribus excludebant. illæ venturæ hyemis memores, ne madefacta humus in herbam horrea verteret, illatâ semina præcidebant.

Qs

ad Mal-
chum
hortatio
piæ.

Malchi
pudicitia

Labor
quis for-
micarum

bant. Hæ luctu celebri, corpora defuncta depo-
tabant. Quodque magis mirum est in tanto
mine egrediens non obstabat intranti, quin po-
tius si quam vidissent, sub fasce & onere con-
cidisse suppositis humeris adjuvabant. Quæ
multa? Pulchrum mihi spectaculum dies illæ

Prov. 6.

*Adspirat
ad mona-
stium
stium.*

tribuit. Unde recordatus Salomonis, ad for-
micarum solertiam nos mittentis, & pigras me-
tes tali exemplo suscitantis, cœpi raderè capi-
tivitatis, & monasterii cellulas quærere, ut
formicarum illarum similitudinem desiderare, ut
ubi laboratur in medium, cumque nihil cuiusquam
proprium sit, omnium omnia sunt. Regressus
ad cubile occurrit mulier, tristitiam animi dissi-
mulare non potui. Rogat, cur ita exanimatus
sim. Audit causas, hortatur fugam. Peto
lentii fidem. Non aspernatur, & jugi suscipio
inter spem & metum medii fluctuamus. Erant
mihi in grege duo hirci miræ magnitudinis, quibus
occisis utres facio, eorumque carnes vitibus
copræparo. Et primo vespere, putantibus nos

*Fugit
M. l. h. h.
cum vi-
vere clā-
culum.*

dominis secreto cubitare, invadimus iter, utres
& partes carniū portantes. Cumque pervenisse-
mus ad fluvium (nam decem millibus aberat)
inflatis conscensisque utribus, aquis nos cre-
dimus, paulatim pedibus subremigantes, ut
deorsum nos flumine deferente, & multo lon-
gius quàm conscenderamus, in alteram nos
exponente ripam, vestigium sequentes perde-
rent. Sed inter hæc madefactæ carnes, & ex
parte lapsæ, vix tridui cibum pollicebantur. Bi-
bimus usque ad satietatem, futuræ nos siti præ-
parantes. Currimus, post tergum semper aspi-
cimus;

cimus, & magis nocibus provehimur, quam
 diebus, vel propter insidias latè vagantium Sa- Malchū
 racenorum, vel propter ardorem solis nimium. fuga ple-
 Pavescō miser etiam referens, & si tota mente na discris
 securus, toto tamen corpore perhorresco. Post minis.
 diem verò tertium, dubio prospectu procul aspici-
 cimus duos camelis insidentes venire * concitè. * concii-
 Statimque mens mali præfaga, putare cœpit do- tos.
 minum meditati mortem, solem cernere nigre-
 scentem. Dumque timemus, & vestigiis nos pro-
 ditos per arenas intelligimus, offertur ad dexte-
 ram specus longè sub terram penetrans. Igitur ti-
 mentes venenata animalia (nam solent viperae,
 reguli & scorpiones, cæteraque hujuscemodi fer-
 vorem solis declinantia umbras petere) intravi-
 mus quidem speluncam: sed statim in ipso introi-
 tu sinistra nos foveæ credimus, nequaquam ultrà
 progredientes, ne dum mortem fugimus, incurra-
 mus in mortem: illudque nobiscum reputantes:
 Si juvat Dominus miseros, habemus salutem: si
 despicit peccatores, habemus sepulchrum. Quid Herus
 putas nobis fuisse animi? quid terroris? cùm ante Malchū
 specum haud præcul starent dominus & conser- insequen-
 vus, & vestigio indice, jam ad latebras pervenis-
 sent? O multo gravior expectata quàm illata mors.
 Rursus cum timore & labore lingua balbutit, &
 quasi clamante Domino, mutire non audeo. Mit-
 te servum, ut nos de specu trahat: ipse camelos
 tenet, & evaginato gladio, nostrum expectat ad-
 ventum. Interea tribus ferè vel quatuor cubitis
 introgresso famulo, nobis ex occulto tergum ejus
 videntibus (nam oculorum istiusmodi natura
 est, ut post solem umbram intrantibus cœca sint
 cimus,

omnia:) vox per antrum sonat : Exite furciferi
 exite morituri. Quid statis? quid moramini? Egre-
 te, dominus vocat, patienter expectat. Adhuc
 loquebatur, & ecce per tenebras aspiciamus
 nam invalisse hominem, & gutturē suffocatum
 cruentum intrò trahere. Jesu bone, quid tunc ter-
 roris nobis, quid gaudii fuit? Spectabamus do-
 mino nesciente, hostem nostrum perire. Qui cum
 videret illum moras facere, suspicatus est duros
 uni resistere. Sed iram differre non valens, hinc
 tenebat gladium ad speluncam venit, & furor
 rabido servi increpans vecordiam, prius à se
 est tentus, quam ad nostras latebras perveniret.
 Qui sunt qui hoc crederent, ut ante os nostrum
 bestia pro nobis dimicaret? Sublato autem illo
 metu, similis ante oculos nostros versabatur in-
 ritus, nisi quod turius erat rabiem leonis, quam
 iram hominis sustinere. Pavemus intrinsicè, ut
 ne movere quidem nos ausi, praestolabamur even-
 tum rei, inter tanta pericula, pudicitiae tantū co-
 scientia pro muro septi. Leana insidias cavens, ob-
 visam esse se sentiens, apprehensos mordicus ce-
 tulos maturè effert, nobisq; cedit hospitium. Nos
 tamen satis creduli, firmè erupimus, sed ex-
 stantes diu, & egredi cogitantes, illius nobis figu-
 rabamus occursum. Sublato ergo horrore, & al-
 tranfacta die egredimur ad vespertam, vidimus
 camelos (quos ob nimiam velocitatem dromede-
 rios vocant) praeteritos cibos in ore volvere, sin-
 alvum missos iterum retrahere: quibus ascensis
 nova sitarcia, id est, annona refocillati. decima
 tandem die ad Romana per desertum castra ve-
 nimus. Oblatque tribuno, rem ordine panem

*Leana
 pro Mal-
 cho pug-
 nat.*

*Servus
 Eberus
 Malcho
 adver-
 santes
 percutit.*

*Malchi
 paver in
 spectu.*

mus, inde transmissi ad Sabinum Mesopotamiæ
Ducem, camelorum pretium accepimus. Et quia
jam Abbas ille meus dormierat in Domino, ad
hæc delatus loca me monachis reddo: hanc trado
virginibus, diligens eam ut sororem, non tamen
ei me credens ut forori.

Hæc mihi senex Malchus adolescentulo retu-
lit. Hæc ego vobis narraui senex, & castis histo-
riam castitatis expono, Virgines * virginitatem * castita-
custodire exhortor. Vos narrate posteris, ut sciant tem.
inter gladios, & inter deserta & bestias pudici-
tiam nunquam esse captivam, & hominem Chri-
sto deditum posse mori, non posse superari.

*IV. Hieronymus de vita Nepotiani Presbyteri, seu
illius Epitaphium, scriptum ad Heliodorum
eiusdem avunculum & Episcopum.*

Præcepta sunt Rhetorum, ut majores ejus, qui
laudandus est, & eorum gesta alius repetan-
tur, sicque ad ipsum per gradus sermo perveniat:
quo videlicet avitis paternisque virtutibus illu-
rior fiat, & aut non degenerasse à bonis, aut me-
diocres ipse ornasse videatur. Ego carnis bona, *Non est*
quæ semper & ipse contempsit, in animæ laudi- *laudatus*
bus non requiram. Nec me jactabo de genere, id *quis à do-*
ni, de alienis bonis: cum Abraham & Isaac sancti *nis carnis*
viri Ismaëlem & Esau peccatores genuerint, & è *& alio-*
regione, septe in catalogo justorum Apostoli vo- *nis.*
ce numeratus, de meretrice sit natus. Anima, in- *Heb. 11.*
quit, quæ peccaverit, ipsa morietur. Ergo quæ *Judic. 17.*
non peccaverit, ipsa vivet. Nec virtutes, nec *Ezec. 18.*
vicia parentum liberis imputantur. Ab eo tem-
pore

Act. 9.

Gen. 49.

pore censemur, ex quo in Christo renascimur. Paulus persecutor Ecclesie, & mane lupus pax, Benjamin, ad vesperam dividit escam, Annæ ovi submittens caput. Igitur & Nepotianus noster, quasi infantulus vagiens, & rudis puer, subito nobis, quasi de Jordane nascatur. Alius fortan scriberet, quod ob salutem illius Orientem remumq; dimiseris, & me clarissimum totius tuum, redeundi spe lactaveris, ut primum, si fieri posset, sororem cum parvulo videam: deinde consilium illa respueret, saltem nepotem dulcissimum conservares. Hic est enim ille de quo tu

Nepotianus gen-; stat cili- cium li- cet nobi- lis miles.

quondam vaticinatus sum: Licet parvulus ex te lo pendeat nepos. Referret, inquam, alius, quod Palatii militia sub chlamyde & candenti lineo capus ejus cilicio tritum sit, quod stans ante seculi potestates, lurida jejunijs ora portaverit, quod adhuc sub alterius indumentis, alteri militaverit, & ad hoc habuerit cingulum, ut viduis, pupillis, orphanis, oppressis, miserisque subveniret. Multum non placent dilationes istæ imperfectæ servitutis

Act. 10.

Dei. Et centurionem Cornelium, ut lego, justum statim audio baptizatum. Veruntamen velut in cunabula quadam nascentis fidei comprobemus, ut qui sub alienis signis devotus miles fuit, conmandus lauro sit, postquam suo Regi cæperit militare. Baltheoposito, habituq; mutato, quicquid castrensis peculij fuit, in pauperes erogavit. Legerat enim: Qui vult perfectus esse, vendat omnia quæ habet, & det pauperibus, & sequatur me. Et iterum: Non potestis duobus dominis servire, Deo & mammonæ. EXCEPTA vili tunica & operimento pari, quo tectus tantum corpore frigitur

Matt. 19.

Matt. 6.

Nepotianus bona

dispensat

in pauperes,

et se

et se

Et centurionem Cornelium, ut lego, justum statim audio baptizatum. Veruntamen velut in cunabula quadam nascentis fidei comprobemus, ut qui sub alienis signis devotus miles fuit, conmandus lauro sit, postquam suo Regi cæperit militare. Baltheoposito, habituq; mutato, quicquid castrensis peculij fuit, in pauperes erogavit. Legerat enim: Qui vult perfectus esse, vendat omnia quæ habet, & det pauperibus, & sequatur me. Et iterum: Non potestis duobus dominis servire, Deo & mammonæ. EXCEPTA vili tunica & operimento pari, quo tectus tantum corpore frigitur

gus excluderet, nihil sibi amplius reservavit. *pauperem*
 Cultus ipse provinciæ morem sequens, nec mun- *facit.*
 ditijs, nec sordibus notabilis erat. Cumque arde- *Cultus*
 ret quotidie aut ad Ægypti monasteria pergere, *externus,*
 aut Mesopotamiæ invifere choros, vel certè in-
 sularum Dalmatiæ, quæ Altino tantum freto di-
 stant, solitudines occupare, avunculum pontifi-
 cem deferere non audebat, tot in illo cernens ex-
 empla virtutum, domique habens unde disceret, *Heliodo-*
 in uno atque eodem & imitabatur monacham, *rum in-*
 & Episcopum venerabatur. Non (ut plerisque *telligit.*
 accidere solet) assiduitas familiaritatem, familia-
 ritas contemptum illius fecerat: sed ita eum co-
 lebat, quasi parentem: ita admirabatur, quasi *Nepotia-*
 quotidie novum cerneret. Quid multa? Fic- *nus or-*
 clericus, & per solitos gradus presbyter ordina- *dinibus*
 tur. Jesu bone, qui gemitus? qui ejulatus? quæ ci- *sacris in-*
 interdicio? quæ fuga oculorum omnium? *stantur.*
 Tum primum & solum avunculo iratus est. Que-
 rebatur se ferre non posse, & juvenilem ætatem
 incongruam sacerdotio cautabatur. Sed quanto *Recusat*
 magis repugnabat, tanto magis in se studia o- *dignitatē*
 mnium concitabat, & merebatur negando quod *Ecclesia-*
 esse nolebat, eoque dignior erat, quò se clamabat *sticam.*
 indignum. Vidimus Timotheum nostri tempo- *i. Tim. 4.*
 ris, & canos in sapientia, electumque à Moysi *Sap. 4.*
 presbyterum, quem ipse sciret esse presbyte- *Num. vi.*
 rum. Igitur clericatum, non honorem intelli-
 gens, sed onus, primam curam habuit, ut *Nepotia-*
 humilitate superaret invidiam: deinde, ut *ni virtu-*
 nullam obsceni in se rumoris fabulam da- *tes & of-*
 ret: ut qui mordebantur ad ætatem ejus, *ficta.*
 sperent ad continentiam. subvenire pau-
 pe-

Rom. 12.

peribus, visitare languentes, provocare hospitios, lenire blanditijs, gaudere cum gaudentibus, inter-
cum flentibus. Cæcorum baculus, esurientium
cibus, spes miserorum, solamen lugentium.
Ita in singulis virtutibus eminebat, quali cetera
non haberet. Inter Presbyteros & coæquales po-
mus in opere, extremus in ordine. Quicquid bo-
ni fecerat, ad avunculum referebat. Si quid fore
aliter evenerat, quàm putarat, illum nescire,
errasse dicebat. In publico venerabatur Episco-
pum, domi patrem noverat: gravitatem morum
hilaritate frontis temperabat. Gaudium in risu
non cachinnum intelligeres. Virgines & viduas
Christi honorare ut matres, hortari ut toro-
cum omni castitate. Iam verò postquam domum
se contulerat, & relicto foris clerico, duritia
traderet monachorum, creber in orationibus, ve-
gilans in precando, lacrymas Deo, non homini-
bus offerebat: jejunia in aurigæ modum pro
tudine & viribus corporis attemperabat. Membra
avunculi intererat, & sic apposita quæque libere
ut & superstitionem fugeret, & continentiam
servaret. Sermo ejus per omne convivium
scripturis aliquid proponere, libenter audire, re-
spondere verecundè, recta suscipere, prava
acriter confutare, disputantem contra se magis
docere, quàm vincere. Et ingenuo pudore, qui
ornabat aetatem, quid cujus esset, simpliciter con-
fiteri. Atque in hunc modum, eruditionis gra-
riam declinando, eruditissimus habebatur. Illud
(ajebat) Tertulliani, istud Cypriani, hoc Lactan-
tij, illud Hilarij est. Sic Minutius Felix, ita
Corinus, in hunc modum est locutus Arnobius.

*Qualis
erga Epi-
scopum.*

*Qualis
erga mi-
lieres.*

*Ex cleri-
co factus
mona-
chus.*

*Qualis
in mensa.*

*Studium
in do-
ctrina.*

quoque, quia pro sodalitate avunculi dilige-
 re, interdum proferebat in medium: lectione que
 studium, & meditatione diuturna pectus suam
 bibliothecam fecerat Christi. Quoties ille trans-
 missis epistolis deprecatus est, ut aliquid ad se
 scriberem? Quoties nocturnum de Evangelio
 precatorem, & interpellatricem duri iudicis mihi
 exhibuit? Cumque ego silentio magis,
 quam literis denegarem, & pudore reticentis,
 pudorem suffunderem postulantis, avunculum
 mihi opposuit precatorem, qui & liberius pro alio
 peteret, & pro reverentia sacerdotij facilius im-
 petrarer. Feci ergo quod voluit, & brevi libello,
 amicitias nostras aeternae memoriae consecravi.
 Quo suscepto, Cræsi opes, & Darij divitias se vi-
 disse jactabat. Illum oculis, illum manibus, illum
 ore, illum ore tenebat. Cumque instratu fre-
 quenter evolveret, sæpè super pectus soporati,
 ducis pagina decidebat. Si verò peregrinorum,
 quorum quispiam venerat, latabatur nostro
 super se testimonio. Et quicquid minus in opu-
 lentia moderatâ, & pronuntia-
 tionis varietate pensabat, ut in recitando illo
 se vel placere quotidie, vel displicere videre-
 tur. Unde hic sermo, nisi ex amore Dei? Unde
 legis Christi indefessa meditatio, nisi ex deside-
 rio ejus, qui legem dedit? Alij nummum addant
 summo, & maius superum suffocantes, matronarum
 opes venentur obsequijs: sint ditiores monachi,
 quam fuerant seculares: possideant opes sub
 Christo paupere, quas sub locuplete diabolo non
 habuerant, & suspirer eos Ecclesia divites, quos
 tenuit mundus autem mendicos. Nepotianus no-
 ster

Luc. 11.

Luc. 18.

Intelligo

scriptum

quod scri-

ptum est

fol. 1. 5

ster aurum calcans, schedulas confectatur : sicut sui in carne contemptor eff , & pauper incedit ornator, ita totum animæ investigatum. Ad comparationem quidem superiorum modica sunt, quæ dicitur sumus : sed & in partem idem animus ostenditur. Ut enim creatorem in cælo tantum miramur, & terra, sole, oceanis, elephantis, camelis, equis, bubus, pardis, ursis, leonibus ; sed & in minutis quoque animalibus, musca, culice, muscis, vermiculis, & istiusmodi genere, quorum magis scimus corpora, quam nomina, eandemque in cunctis veneramur sollicitudinem : Ita mens Christo dedita, æquè & in majoribus, & in minoribus intenta est, sciens etiam per

Matt. 12. otioso verbo reddendam esse rationem. Erat enim sollicitus, si niteret altare, si parietes absque fundamento, si pavimenta terfa, si janitor creber in portis, si vela semper in ostijs, si sacrarium mundum, si vasa luculenta, & in omnes ceremonias punctuosa disposita non minus, non majus negligebat officium. Ubi cunq; eum quæres, in Ecclesia invenies. Nobilem virum Q. Fabium miratur antiquitas, qui etiam Romanæ scriptor historiae sed magis ex pictura, quam ex literis nomen invenit. Et Beselehel nostrum plenum sapientie spiritu Dei scriptura testatur. Hiram quoque filium mulieris Tyriæ, quod alter tabernaculi, alter templi supellectilem fabricati sint. Quomodo enim læta segetes & uberes agri interdum cultu aristisq; luxuriant, ita præclara ingenia, & mentes plena virtutibus in variarum artium redundant elegantiam. Unde & apud Græcos philosophus ille laudatur, qui omne quo uteretur, usq; ad palmam

Matt. 12.

Qualis

in orna-

tu templi

& care-

monijs.

** lucu-*

lencia.

Affiduus

in templo

Neporia-

nus.

Exod. 31.

2. Par. 2.

Exod. 36.

3. Reg. 7.

& anulum, manu suâ factum gloriatus est.
 hoc idem possumus & de isto dicere, qui basilicas
 ecclesiarum, & martyrum conciliabula, diversis flo-
 ribus, & arborum comis, vitiumque pampinis ad-
 oravit: ut quicquid placebat in Ecclesia, tam
 in dispositione quam visu, presbyteri laborem & stu-
 dium testaretur. Macte virtute, cujus talia prin-
 cipia, qualis finis erit? O miserabilis humana con-
 ditio, & sine Christo vanum omne quod vivimus.
 Quid te subtrahis? quid tergiversaris oratio?
 Quasi enim mortem illius differre possimus, &
 vitam facere longiorem, sic timemus ad ultimum
 pervenire. Omnis caro scœnum, & omnis gloria
 quasi flos fœni. Ubi nunc decora illa facies?
 totius corporis dignitas? quo veluti pulehro
 indumento pulchritudo animæ vestiebatur. Mar-
 cescebat, pro dolor, flante austro lilium, & purpu-
 ra viola in pallorem sensim migrabat. Cumque
 venaribus astuaret, & venarum fontes hauriret ca-
 lido, lassè anhelitu tristem avunculum consolaba-
 tur. Lætus erat vultus, & universis circa plorantibus
 solus ipse ridebat. Projicere pallium, ma-
 nus extendere, videre quod alij non videbant, &
 quasi in occursum se erigens, salutare venientes.
 Intellegentes illum non emori, sed emigrare, & mu-
 tare amicos, non relinquere. Volvuntur per ora
 lacrymarum, & obfirmato animo non queo dolo-
 rem dissimulare, quem patior. Quis crederet
 in tali illi tempore nostræ necessitudinis re-
 cordari, & luctante animâ studiorum scire
 precedinem? Apprehensâ avunculi manu:
 Hinc, inquit, tunicam, quâ utebar in mi-
 serio Christi, mitte dilectissimo mihi, dat me-
 sta-

*De morte
 Nepotiani.
 Ps. 30.*

*Comme-
 dat me-
 sta-*

riēs Hieronimum avūculo, atate patri fratri collegio : & quicquid à te potest fieri debet affectus, in illum transfer, mecum pariter diligebas. Atque in talia defectit, avūculum manu, me recordans, sic conrectans.

V. Hieronymus de vita Nebridij, qui filius huius est. *Salv una nobilissima matris Salviana, Ad hanc viduam & matrem scribitur.*

Matt. 11.

Vereor, ne officium putetur ambitio : & illius exemplo facimus, qui ait : Discite a me, quia mitis sum & humilis corde, gloria appetitione dicamur : & non viduam angustia constitutam : sed aulæ nos in sinuare nobis in gali : & sub occasione sermonis, amicitias potestium querere. Quod liquidò non putabit, si scrip-

Exod. 23.

scierit esse præceptum : Personam pauperem accipias in iudicio : ne sub prætextu misericordix, quod injustum est, iudicemus. Unusquisque enim non hominum, sed rerum pondere iudicandus est. Nec diviti obsunt opes, si eis bene tunc nec pauperem egestas commendabiliorem cit, si inter sordes & inopiam, peccata non veat. Ad utriusque nobis rei testimonium &

Gen. 13.

braham Patriarcha, & quotidiana exempla peditant : quorum alter in summis divitijs, cuius Dei tuit, alij quotidie in sceleribus deprent, si, pœnas legibus solvunt. Alloquimur igitur vitem pauperem, ita ut nesciat ipsa quæ possidet. Neque enim marsupium ejus discutimus, anima puritatem. Loquimur ad eam, cupiditatem ignoramus, & virtutes novimus quas

fama commendat. cuius venerabiliorem pu-
 fer, quæ mortem iuve-
 alia mariti sic fleuit, ut exemplum conjugij dede-
 or dicitur: sic exulit, ut eum profectum crederet, non
 missum. Orbitatis magnitudo, religionis occa-
 sivit. Nebridium suum sic quærit absentem, ut
 Christo præsentem noverit. Cur ergo ad eam
 scribimus, quam ignoramus? Triplex nimirum
 causa est. Prima, quia pro officio sacerdotij o-
 nes Christianos filiorum loco diligimus, & pro-
 o: & quæritus eorum nostra est gloria: altera, quia pa-
 iscite a defuncti intimâ mihi necessitudine copulatus
 oria facit: extrema, quæ & validior, quod filio meo
 alloquio roganti negare nihil potui: qui crebris li-
 sinuare interpellatricem duri iudicis superans, &
 rias potestatorum mihi, ad quos ante super eadem mate-
 ab it, quæ scripseram, exempla proponens, ita suffudit
 super in audorem negantis, ut plus considerarem quid il-
 misericordie cuperet, quàm quid me facere conveniret.
 usquis illius forsitan laudet Nebridium, quod de sorore
 e iudicis generatus Augustæ, & in matertera nutritus sinu,
 s bene in vicinissimo principi ita charus fuit, ut ei conju-
 ilio rem nobilissimam quæreret: & bellis civilibus
 ta non Africam dissidentem, hac velut obside sibi fidam
 rium & redderet. Mihi à principio statim illud prædican-
 empla tum, quod quasi vicinæ mortis præsciis, inter
 vitij amorem palatij, & honorum culmina, quæ æta-
 deprebatem anteibant, sic vixit, ut se ad Christum crede-
 rjgitur ret profecturum, Sacra narrat historia, Corne-
 æ possiduum centurionem cohortis Italicæ in tantum ac-
 mus, ceptum Deo, ut Angelum ad eum mitteret. & o-
 , cupane mysterium, quo Petrus de circumcissionis
 s quas angustijs transferbatur ad præputij latitudinem,
 ad

*Scribendi
causa.*

LUC. 18.

ACT. 10.

ad illius merita pertineres : qui primus ab
 stolo baptizatus, salutem gentium dedicavit.
 ptumque est de eo: Erat vir quidam in Caesari
 nomine Cornelius, centurio cohortis, quae
 tur Italica, religiosus & timens Deum cum
 domo sua, faciens eleemosynas multas plebi,
Nebridi- **U**rans Deum semper. Quicquid de illo dicitur
as us reli- nomine commutato, in Nebridio meo vendit
giusosus ti- Sic religiosus fuit & amator pudicitiae, ut vir
mensque fortiretur uxorem: sic timens Deum cum
Deum. domo sua, ut oblitus dignitatis omne confortum
 cum monachis haberet & clericis: tantaque ele
 mosynas faceret in populis, ut fores ejus pauperum
 ac debiliu[m] obsiderent agmina. Certe
 semper orans Deum, ut illi, quod optimum
 eveniret. Raptus est, ne malitia mutaret mentem
 ejus, quia placita erat anima illius Deo. Unde
 possum super eo verè abuti Apostoli voce, dicitur
Sap. 4. **I**nter sanctos non est per
 narum acceptor Deus, sed in omni populo, qui
 timet Deum, & operatur justitiam, acceptus est
 illi. Nihil nocuit militanti paludamentum, & bal
 theus, & apparitorum catervæ: quia sub habitu
 alterius, alteri militabat. Sicut è contrario
 nihil prodest vile palliolum, surva tunica, corporis
 illuvies, & simulata paupertas, si nominis di
 gnitatem operibus destruant. Legimus & in Evan
 gelio de alio Centurione Domini testimonium,
 nec in Israël tantam fidem inveniri. Et ut ad
Gen 39. **P**eriora redeamus, Joseph, qui & in egestate,
Ex 39. **I**n divitijs dedit experimenta virtutum, qui se
Exempla **U**rus & dominus docuit animæ libertatem: nomen
divitum post Pharaonem regijs ornatus insignibus, sic Deo
 charus
 tribuunt
 erant B
 pes civi
 mente
 purpura
 te vic
 Geribus
 chenea
 anguin
 ga po
 cente E
 protegi
 monio p
 difficile
 sursum
 nimen a
 regnum
 us, q
 contra h
 quomod
 apud De
 docet,
 jus fa
 erare i
 Deo vivo
 struenc
 us bon
 defauriz
 rum,
 nus qu
 nimen a
 posito
 che

charus fuit , ut super omnes Patriarchas duarum *& san-*
 tribuum pater fieret? Daniel & tres pueri sic præ- *ctorum.*
 erant Babylonæ opibus , & sic erant inter princi- *Gen. 48.*
 pes civitatis , ut habitum Nabuchodonosor, Deo *Dan. 2.*
 mente fervirent. Mardocheus & Hester inter *& 3.*
 purpuras, sericum & gemmas, superbiam humili- *Esther 2.*
 tate vicerunt, tantique fuere meriti, ut captivi vi- *& 3.*
 baribus imperarent. Hæc illuc tendit oratio, ut
 ostendam juvenem meum conjunctionem regalis
 sanguinis, & affluentiam divitiarum, atque insi-
 gnia potestatis, materiam habuisse virtutum, di-
 cente Ecclesiaste : Sicut protegit sapientia , sic *Eccles. 7.*
 protegit & pecunia. Nec statim illud huic testi-
 monio putemus adversum : Amen dico vobis, *Matt. 19.*
 difficile dives intrabit in regnum cælorum. Et *Divites*
 vobis dico : Facilius est camelum per fo- *posse sab-*
 rumen acûs transire , quàm divitem intrare in *vari.*
 regnum cælorum. Alioquin Zachæus publica-
 nus , quem ditissimum scriptura commemorat, *Luc. 19.*
 contra hanc sententiam salvatus videbitur. Sed
 quomodo quod apud homines impossibile est ,
 apud Deum possibile fiat , Apostoli consilium
 docet , scribentis ad Timotheum : Divitibus *1. Tim. 6.*
 huius sæculi præcipe non superbè sapere , nec
 sperare in incerto divitiarum suarum , sed in
 vivo , qui præstat nobis omnia abundanter
 contribuendum. Benefaciant , divites sint in ope-
 ribus bonis , facile tribuant , communicent,
 saccum sibi fundamentum bonum in fu-
 turum , ut apprehendant veram vitam. Didi-
 mus quomodo camelus intrare possit per fo-
 rumen acûs : quomodo animal tortuosum ,
 deposito pondere sarcinarum , assumat sibi
 pen-

*Pf. 54.**Matt. 13.**Esa. 60.**Gen. 37.**Gen. 41.**1. Tim. 6.**Nibri-
dius libe-
ralis in
pauperes.**Matt. 19.**Luc. 16.**Matt. 4.**2. Cor. 8.**1. Tim. 6.*

pennas columbæ, & requiescat in ramis arboribus pan-
 quæ de sinapis semine succrevit. Legimus civitatem
 in Esaia, camelos Madian & Epha & Saba, aurum & ar-
 & thus ad urbem Domini deportantes. In regale testame-
 horum camelorum, Simahelita negotiatores habendi.
 sten, & thymiana, & resinam, quæ nascitur in Syria, Nebridi-
 laad, & cutem vulneribus obducit, Ægyptijs deo, unde si-
 runt: tantæque felicitatis sunt, ut emant & vendunt angu-
 dant Joseph, & mercimonium eorum salus multorum: quod
 sit. Docet & Æsopi fabula, plenum mutis angulis
 trem per angulum foramen egredi non valeat. Quis for-
 Ergo Nebridius meus quotidie illud revolvens, egredi-
 Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem diabolica pa-
 & in laqueos diaboli, & desideria multa: quæ illos capi-
 quid & imperatoris largitio, & honoris insula, & munus
 bi dederant, in usus pauperum conferebas. Nam legimus
 verat enim à Domino esse præceptum: Si quis voluerit
 perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & veni sequere
 pauperibus, & veni sequere me. Et quia hoc, Nebridius, Nu-
 sententiam implere non poterat, habens uxorem, & filios
 & parvulos liberos, & multam familiam, faceret, &
 sibi amicos de mammona iniquitatis, qui eum sequerentur,
 ciperent in æterna tabernacula. Nec semel dicitur, quod
 jiciebat sarcinam, quod fecerunt Apostoli, Petrus, &
 trem, & rete, & naviculam relinquentes: sed & illam
 æqualitate, aliorum inopiæ suam abundantiam communicabat,
 ut postea illorum divitiarum indigentiam sustentarent.
 Scit ipsa, cui libenter hic scribitur, me non nota, sed audita narrare
 ex aliquo in me beneficio scriptorum more, gratiam illorum
 corum gratiam lingua reddere. Procul à Christianis ista suspicio.
 Habentes victum & vestimentum, & cetera salu-
 his contenti sumus. Ubi vile olusculum, & cetera

s arboribus panis, & cibus potusque moderatus: ubi
 gimus civitatis supervacua, ibi nulla adulatio, quæ vel
 da, aurum præcipue fructum respicit. Ex quo colligitur fi-
 In regale testimonium, quod causas non habet men-
 tores laudandi. Ac ne quis me putet solas eleemosynas
 tur in se. Nebridio prædicare, quanquam & has exer-
 tibus dicitur esse sit magnum, de quibus dicitur: Sicut aqua *Eccli. 3.*
 extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit pec-
 us mortuum: ad virtutes ejus ceteras veniam, quas
 turis regulas in paucis hominibus deprehendimus.
 in vasis fornacem Regis Babylonij sine adustione *Dan. 3.*
 volens egrediens est? Cujus adolescentis Ægyptia do- *Gen. 39.*
 tatione una pallium non tenuit? Quæ uxor eunuchi
 a: quæ illos creat liberos voluptate transactâ? Quem
 inflatus hominum illa disputatio non terreat. Video a- *Rom. 7.*
 gbas. Nam legem in membris meis repugnantem legi
 or: Si peccatis meæ, & captivum me ducentem in lege
 ab eis peccati, quæ est in membris meis? Mirum dictu
 quæ in palatio, contubernalis & condi-
 s uxoris Angustorum, quorum mensæ ministrat
 n, facit, & terræ ac maria serviunt, inter rerum o-
 ut eum ab ubera abundantiam, in primo ætatis florentiæ *Nebridij*
 semper recundiæ fuit, ut virginalem pudorem vince- *in adole-*
 stoli, & ne levem quidem in se obsceni rumoris *scencia*
 s: seculam daret. Deinde purpuratorum propin- *pudicus*
 andantibus, socius, consobrinus, isdemque cum ambo *et immo-*
 vitia studijs eruditus (quæ res etiam externorum *gens.*
 cui liberos conciliat) non est inflatus superbiâ: *Modestia*
 arrare ceteros homines adductâ fronte contempnit: *Nebridij*
 more cunctis amabilis, ipsos principes amabat ut *et comi-*
 ul à ceteris, venerabatur ut dominos: & in illorum sa- *tas.*
 & vestimenta salutem suam positam fatebatur, Ministres
 m, & cetera
 R autera

Eccli. 3.

Dan. 3.

Gen. 39.

Rom. 7.

Nebridij

in adole-

scencia

pudicus

et immo-

gens.

Modestia

Nebridij

et comi-

tas.

*officio.

Patronus
miserorū
Nebri-
dius.

Esa. 40.

Mors Ne-
bridij.
Sap. 4.Nebridij
hæres &
filius.Filia Ne-
bridij.

autem eorum, & universum ordinem palatii, regalis frequentatur ambitio, sic sibi charitatem sociarat, ut qui merito inferiores erant, officio se pares arbitrarentur. Difficile factu est, gloriose virtute superare: & ab his diligi quos præcedunt. Quæ vidua non hujus auxilio sustentata est? Quis pupillus non in eo reperit patrem? Totius Orientis Episcopi ad hunc miserorum preces, & laborantium desideria conferebant. Quicquid Imperatore poscebat, elemosyna in pauperum pretium captivorum, misericordia in afflictis erat. Unde & ipsi principes libenter præstabant quod sciebant non uni, sed pluribus indulgere. Quid ultra differimus? Omnis caro scænum, & omnis gloria ejus quasi flos scæni. Reversa est terra in terram suam: dormivit in Domino, & positus est ad patres suos, plenus dierum ac luminis, & nutritus in senectute bona. Cui enim minimis sunt sapientia ejus. In brevi ætate tempora multa complevit. Tenemus pro illo dulcissimos liberos. Uxor hæres pudicitie pretium est. Nebridius pusio, patrem quærentibus exhibuit. Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat. Scribitur la vigoris paterni lucet in filio: & similitudo morum per speculam carnis erumpens, ingentem animos angusto in pectore versat. Jungitur germana, rosarum & liliorum calathus, ebullientis ostrique commercium. Sic refert ore patrem, ut ad venustatem propensior sit. Sic matrem mentem pingit similitudine, ut in uno eodemque corpore utrumque agnoscas. Ita suavis est & melitula, ut honor sit omnium propinquorum.

Hanc tenere non dedignatur Augustus : hanc
 fovere in sinu Regina lætatur : certatim ad se
 omnes rapiunt. Pendet ex collo , hæret in bra-
 chijs singulorum. Garrula atque balbutiens ,
 linguæ offensione fit dulcior. Habes ergo Salvi-
 na quos nutrias , in quibus virum absentem te-
 nere te credas. Ecce hæreditas Domini , filij
 merces fructus ventris. Pro uno homine duos fi-
 lios recepisti , auctus est numerus charitatis.
 Quicquid debeas marito , redde filijs. Amore
 præsentium, absentis desiderium tempera. Non
 est parvi apud Deum meriti , benè filios educa-
 re. Audi Apostolum commonentem : Vidua
 eligatur non minùs annorum sexaginta , quæ fuit
 unius viri uxor , in bonis operibus habens testi-
 monium : si filios educavit , si hospitalis fuit ,
 si sanctorum pedes lavit , si afflictis abundanter
 præbuit , si omne opus bonum subsecuta est.

*Hortatio
 ad uxore
 Nebridij.
 Ps. 126.*

1. Tim. 5.

Didicisti catalogum virtutum tuarum, quid
 debeas nomini tuo , quibus meri-
 tis secundum pudicitiaæ gra-
 dum possideas.

*VI. Hieronymus ad Theodoram viduam de vita
Lucini Betyci mariti. Estque simul epistola
consolatoria.*

Lugubri nuntio consternatus super sancti &
venerabilis mihi viri dormitione Lucini, vix
breve epistolam dictare potui. Non quod e jus
cem doleam, quem scio ad meliora transisse, di-
cente Moysse: Transiens videbo visionem hanc ma-
gnam: sed quod torquear desiderio, non meruisse
me hujus viri videre faciem, quem in brevi tem-
pore huc venturum esse credebam. Verum est il-
lud super necessitate mortis prophetale vaticini-
um, quod fratres dividat, & charissima inter se
nomina crudelis & dura dissociet. Sed habemus
consolationem, quia Domini sermone jugulamur,
ut dicitur ad eam: Ero mors tua, o mors: ero
mortuus tuus inferne. Adversus mortis ergo du-
ritiam, & crudelissimam necessitatem hoc solatio
erigimur, quod brevi visuri sumus eos, quos do-
lemus absentes. Neque enim mors, sed dormi-
tio & somnus appellatur. Unde & beatus Aposto-
lus vetat de dormientibus contristari: ut quos
dormire novimus, suscitari posse credamus, &
post digestum soporem vigilare cum sanctis, &
cum Angelis dicere: Gloria in excelsis Deo: &
super terram pax hominibus bonæ voluntatis. In
cœlo ubi non est peccatum, gloria est & perpetua
laus, & indefessa præconia. In terra autem, ubi
seditio, bella atque discordiæ, pax imprecanda
est: & pax non in omnibus, sed in his, qui bonæ
voluntatis sunt.

Exod. 3.

Qse. 13.

Ibidem.

*Mors dor-
mitionis &
somnia
est.*

1. Thes. 4.

Luc. 2.

voluntatis sunt, & salutationem audiunt Apostolicam: Gratia vobis & pax à Deo Patre, & Domino nostro Jesu Christo multiplicetur: ut in pace sit locus ejus, & habitatio ejus in Sion, id est, in specula, in sublimitate dogmatum atque virtutum, in anima credentis: cujus quotidie Angelus videt faciem Dei, & revelato vultu faciem Domini contempletur. Unde obsecro te, & currentem (ut ajunt) impello: ut Lucinum tuum desideres quidem ut fratrem, sed gaudeas regnare cum Christo: quia raptus est, ne malitia iramutaret mentem ejus. Placita enim erat Deo anima illius, & in brevi spatio tempora multa complevit. Nos dolendi magis, qui quotidie stamus in praelio peccatorum, vitijs sordidamur, accipimus vulnera, & de otioso verbo reddituri sumus rationem. Ille jam securus & victor te aspicit de excelso, & favet laboranti: & juxta se locum parat, eodem amore, & eadem charitate, qua oblitus officij conjugalis, in terra quoque sororem te habere cõperat, imò tu illum fratrem: quia casta conjunctio sexum non habet nuptialem. Et fradhuic in carne positi & renati in Christo, non sumus Græcus & Barbarus, servus & liber, masculus & femina, sed omnes in eo unum sumus: quanto magis eum corruptivum hoc induerit in corruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem non nubent, neque nubentur: sed erunt sicuti Angeli in cœlis? Quando dicit: Non nubent, neque nubentur, sed erunt sicuti Angeli in cœlis, non natura & substantia corporum tollitur, sed gloriæ magnitudo monstratur. Neque enim scriptum est: Erunt Angeli: sed sicut Ange-

*Pf. 75.**Matt. 18.**1. Cor. 3.**Sap. 4.**Matt. 12.**Gal. 3.**1. Cor. 15.**Matt. 22.**Homines**non sicut**Angeli.*

li, ubi similitudo promittitur, veritas denegatur. Erunt (inquit) sicut Angeli, id est, similes Angelorum. Ergo homines esse non desinent. Iam quidem & Angelico splendore decorati: sed non homines: ut Apostolus, Apostolus sit; & Maria, Maria: & confundatur hæresis, quæ idem certa & magna promittit, ut quæ certa & magna rata sunt, auferat.

*Lucinus
ab hæresi
immacu-
latus.*

* Arma-
zel.
* Abra-
xath.

Irenæus.

*Basilidis
hæresis.*

Et quia hæreseos semel fecimus mentionem, quæ Lucinus noster dignâ eloquentiæ tubâ prædicari potest, qui spurcissimâ per Hispanias Basilidis hæresi saviente, & instar pestis & mortificantis intra Pyrenæum & Oceanum vastante provincias, fidei Ecclesiasticæ tenuit puritatem, & quaquam suscipiens * Armagil, Baibelon, * Abraxath, Balsamum, & ridiculum Leusiboram: carioraq; magis portenta, quàm nomina: quæ ad impii-ritorum & muliercularum animos concitant, quasi de Hebraicis fontibus hauriunt: barbati simplices quosque terrentes sono: ut quod non intelligunt, plus mirentur. Refert Irenæus viri apostolicorum temporum, & Papiæ auditoris & angelistæ Joannis discipulus, Episcopusq; Ecclesiæ Lugdunensis, quod Marcus quidam de Basilidis Gnostici stirpe descendens, primùm ad Gallias venerit: ad eas partes, per quas Rhodanus & Garumna fluunt, suâ doctrinâ maculaverit: maximeq; nobiles scæminas, quædam in occulto mysteria repromittens, hoc errore seduxerit: magicis artibus, & secretâ corporum voluptate, amoris sui concilians: inde Pyrenæum transiens, Hispanias occupavit: & hoc studio habuerit, ut divitum domus, & in ipsius scæminas maximè appet-

ter, quæ ducuntur varijs desiderijs, semper dis-
 scentes, & nunquam ad scientiam veritatis per-
 venientes. Hoc ille scripsit ante annos circiter
 trecentos. Et scripsit in his libris, quos adversus
 omnes hæreses doctissimo & eloquentissimo ser-
 mone composuit. Ex quo perpendat prudentia
 tua, quâ Lucinus noster laude sit dignus: qui clau-
 dit aures ne audiret iudicium sanguinis, & om-
 nem substantiam suam disperfit & dedit pauperi-
 bus, ut iustitia ejus maneret in æternum. Nec pa-
 triæ suæ largitate contentus, misit Hierosolymo-
 rum & Alexandria Ecclesiæ tantum auri, quan-
 to multorum possit inopiæ subveniri. Quod cum
 multi mirentur & prædicent, ego in illo magis
 laudabo fervorem & studium scripturarum. Quo
 ille desiderio opuscula nostra flagitavit, & mis-
 sit sex notarijs (quia in hac provincia Latini ser-
 monis scriptorumque penuria est) describi sibi
 fecit, quæcunque ab adolescentia usque in præ-
 sens tempus dictavimus: non nos honoravit,
 qui parvuli & minimi Christianorum omnium
 sumus, & ob conscientiam peccatorum Bethle-
 hemitici ruris saxa incolimus: sed Christum, qui
 honoratur in servis suis, & Apostolis repromit-
 tit, dicens: Qui vos recipiunt, me recipiunt:
 & qui me recipiunt, recipiunt eum, qui me misit.
 Itaq; charissima filia hanc epistolam amoris mei
 in illum habeto epitaphium & quicquid posse me
 scieris in opere spirituali, audacter impera: ut
 sciant secula post futura eum, qui dicit in Esaiâ:
 Posuit me ut sagittam electam, in pharetra sua
 abscondit me: duos viros tantis maris atq; terra-
 rum inter se spatijs separatos, acumine vulnerasse

2. Tim. 3.

Esa. 33.

Ps. 110.

Lucinus
 amat sa-
 ora stu-
 dia.

Mat. 10.

Esa. 49.

ut cum mutuo in carne se nesciant, amore spiritus copulentur. Sanctam te corpore & spiritu seruet ille Samarites, id est, seruator & cultor de quo in Psalmo scribitur: Non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel.

1. Cor. 7.

Luc. 10.

Ps. 120.

VII. Hieronymus Innocentio de muliere septuaginta, & mirabiliter conservata.

SÆpè me, Innocenti charissime, postulasti, ut de eius rei miraculo, quæ nostrâ ætate acciderat, non tacerem. Cumque ego id verendum & verè, ut nunc experior, negarem, meque ab eo qui posse diffiderem: siue quia omnis sermo manus inferior esset laude cœlesti, siue quia quasi quædam ingenij rubigo, parvulam licet elegantiam pristini siccaisset eloquij: tu è contrariis ⁱⁿ ~~de~~ ^{rebus} non possibilitatem inchoare debere, sed animum: neque posse eum verba credere, qui credidisset in verbo. Quid igitur faciam? Quod implere non possum, negare non audeo. Super onerariam navem rudis vedor imponor: & homo qui necdum scalmum in lacu rexi. Euxini maris credor fragoribus. Nunc mihi evanescentibus terris, cœlum undique, & undique pontus, nunc unda tenebris inhorrescat, & cœcâ nocte, nimborum spumei fluctus contumescunt. Hortaris, ut tumida malo vela suspendam, rudentes explicem, clavum regam. Pareo tibi jubenti, & quia charitas omnia potest, Spiritu sancto cursum prosequente confidam, habitum in utraque parte solarium. Si me ad optatos portus altus appulerit, gubernator putabor.

nibus, ut fera, quæ gustatum semel sanguinem
 semper fitit, duplicari tormenta jubet, in se autem
 dentibus frendens, similem carnifici mittit
 est poenam, nisi confiteretur sexus infirmitatem
 quod non poterat robur virile reticere. **SUB-**
CURRE Domine Jesu (ait mulier) ad unum ho-
 minem tuum, complura sunt inventa supplicia.
 Crines ligantur ad stipitem, & toto corpore
 equuleum fortius alligato, vicinus pedibus lignis
 apponitur. Utrumque latus carnifex fodit, ut
 papillis dantur induciæ. Immotamulier maeret
 à dolore corporis spiritu superato, dum conscientie
 bono fruitur, vetuit circa se sævire tormenta.
 Judex crudelis, quasi superatus at tollitur. Illa De-
 minum precatur, solvantur membra compagibus.
 Illa oculos ad cælum tendit, quasi de cœli
 manu scelere alius confitetur. Illa pro confite-
 negat, & periclitans ipsa, alium vendicat pericu-
 tantem. Una interim vox est: Cæde, torque, ma-
 lacera, non feci. Si distis tollitur fides, vult
 dies, quæ hoc crimen diligenter discutiat, habeat
 judicem meum. Jam lassus tortor suspirabat
 gemitum: nec erat novo vulnere locus. Jam vult
 sævitiâ corpus quod laniarat, horrebat. **EXTEN-**
dit irâ excitus Consularis: Quid miramini,
 quit, circumstantes, si torqueri mulierem
 quam perire? Adulterium certè sine duobus com-
 mitti non potuit, & esse credibilius reor, noxam
 ream negare de scelere, quàm innocentem ju-
 rem confiteri. Pari igitur prolatâ in utrumque
 sententiâ, damnatos carnifex trahit: totus ad spec-
 taculum populus effunditur, ut prorsus quasi
 grare civitas putaretur: stipatis proruens popu-

*Mulier
 tortoros
 fatigas.*

*Damatur
 juvenis
 et vultu
 ur.*

turba densatur. Et quidem miserissimi juvenis
 primum statim ictum amputatur gladio ca-
 put, truncumque in suo sanguine volutatur ca-
 ver. Postquam verò ad foeminam ventum est,
 flexis in terram poplitibus, super trementem
 vicem micans elevatus est gladius, & exerta
 carnifex dextram totis viribus concitavit, ad
 primum corporis tactum sterit mucro lethalis, &
 venter perstringens cutem, rasura modica san-
 guinem asperlit, sine bello imbellem manum per-
 cussor expavit, & victam dexteram gladio marce-
 sente miratus, in secundos impetus torquet,
 Languidus rursus in foeminam mucro delabitur,
 & quasi foeminam ferrum ream timeret attinge-
 re, circa cervicem torpet innoxiam. Itaque fu-
 gens & anhelans listor, paludamento in cervi-
 cem retorto, dum totas exeret vires, fibulam, quæ
 clamydis mordebat oras, in humum excussit,
 ignavusque rei ensem librabat in vulnus. En tibi,
 mulier ex humero aurum sicut, collige mul-
 tum quæsitum labore, ne perest. Rogo quæ est ista
 securitas? Impendentem non timet mortem, læ-
 tur percussa, carnifex pallet, oculi gladium non
 videntes, tantum fibulam vident. Et ne parum ef-
 ferat, quod non formidabat interitum, præstat be-
 neficium sævienti. Jam igitur & tertium * ictum
 sacramentum frustraverat Trinitatis. Jam spi-
 ritualis exterritus, & non credens ferro, mucro
 aptabat in jugulum, ut qui secare non pote-
 rat saltem premente manu corpori * conderet.
 Omnibus res inaudita seculis. Ad capu-
 tum gladius reflectitur, & velut Dominum
 victus aspiciens, confessus est se ferire
 R. 6 non

*Mulier
 innoxia
 decollari
 non potest.*

*Mulier
 listora
 forstor.*

**tertius
 ictus sa-
 cramen-
 tum fru-
 stratus
 *mānda-
 retur.*

Dan. 3. non posse. Huc huc mihi trium exempla puerorum, qui inter rigidos flammatarum globos hinc nos edidere pro fletibus, circa quorum sarabanda sanctamque caesariem, innoxium ludit incendium.

Dan. 6. Huc beati Daniels revocetur historia, juxta adulantibus caudis, prædam suam leonum oneraverunt. Nunc Susanna nobilis fide mentes connumerium subeat, quæ iniquo damnata judicio sancto puerum replente, servata est. Ecce dispar in utraque misericordia Domini. Illa liberata per judicem, ne iret ad gladium: hæc in iudice damnata, absoluta per gladium est. Tandem ergo ad feminam vindicandam populus armatur. Omnis ætas, omnis sexus carnificem fugat, coetu in circulum coeunte, non credit pene unquam quisque quod videt. Turbatur tali nuntio propinqua, & tota licitorum * turma glomeratur. Equibus medius, ad quem damnatorum conturbatio pertinebat, erumpens, & canis emittitur, per fuso pulvere turpans: Meum, inquit, occidite, petitis caput? me illi vicarium * datis? Si misericordes, si clementes estis, si vultis servare damnatam, innocens certè perire non debeo. Quo facti vulgi concussus est animus, mæstusque se per omnes torpor insinuat: & mirum in modum voluntate mutata, cum pietatis fuisset, quod defendebant, pietatis visum est genus, ut perirentur occidi. Novus igitur ensis, novus percussor opponitur. Stat victima, Christo tantum favente munita. Semel percussa concutitur iterum repetita quassatur, tertio vulnerata profertur. O divinæ potentiae sublimanda potentia, quæ prius fuerat quarto percussa,

*caterva

*date.

nec laesa, ideo paululum visa est mori, ne pro ea
 periret innocuus CLERICI, quibus id officii erat,
 eruentum lint eis cadaver obvolvunt, & fossam
 humum lapidibus extruentes, ex more tumulum
 parant. Et finito sol cursu occasum petit, & mise-
 ricordia Dei celerior matura nocte advenit. Su-
 bito formina palpitat pectus, & oculis quærenti-
 bus lucem, corpus animatur ad vitam. Jam spi-
 rat, jam videt, jam sublevatur, & loquitur: jam in-
 illam potest vocem erumpere, Dominus auxilia- *Pf. 117.*
 tor meus, non timebo, quid faciat mihi homo. An-
 nus interim quadam, quæ Ecclesia sustentabatur
 opibus, debitum cælo spiritum reddidit, & quasi
 de industria ordine currente rerum vicarium tu-
 multo corpus operitur. Dubia adhuc luce, in * li- * littore,
 stioe diabolus accurrit, quærit cadaver occisa,
 sepulchrum sibi monstrari petit, vivere putat
 quam mori potuisse miratur. Recens à clericis
 cæspes ostenditur, & dudum superjecta humus
 eum his vocibus ingeritur flagitanti, Erue scilicet
 ossa jam condita. Infer novum sepulchro bel-
 lum, & si hoc parum est, avibus ferisque lanianda
 membra discerpe. Septies percussa debet aliquid
 plus morte perpeti. Tali ergo invidia carnifice
 confuso, clam domi mulier refocillatur. Et ne
 forte creber medici ad Ecclesiam com meatus su-
 spicionis panderet viam, eum quibusdam virgini-
 bus ad secretiorem villulam secto crine transmit-
 titur. Ibi paulatim virili habitu veste mutata, in-
 cicatricem vulnus obducitur. Et ô verè jus sum-
 mum summa malicia, post tantâ miracula adhuc
 seviunt leges. En quo me gestorum ordo pertra-
 hit? Jam enim ad Evagrii nostri nomen perveni- *Evagrius*
 mus.

mus. Cujus ego pro Christo laborem, si arbitror
me dici posse, non sapiam: si penitus tacere vo-
lim, voce in gaudium erumpente non possim.
Quis enim valeat digno canere præconio, A-
xentium Mediolani incubantem, hujus excubiti
sepultum, penè antequàm mortuum? Romam
Episcopum jam penè factionis laqueis irretitum
& vicisse adversarios, & non nocuisse superatis

*Verùm hac ipse equidem spatii exclusus iniquo
Præterea, atque aliis post me memoranda reli-
quo.*

Præsentis tantùm rei sine contemptus sum. Im-
peratorem de industria adit, precibus flagitans
merito lenit, sollicitudine promeretur, ut redderet
tam vitæ, redderet libertati.

*VIII. Hieronymus ad Eustochium, de vita Paulæ
viduæ venerabilis. Alii hoc Epitaphium Paulæ
vocant.*

*Paula
genere
nobilis.*

SI cuncta corporis mei membra verterentur in
linguas, & omnes artus humana voce resons-
rent: nihil dignum sanctæ ac venerabilis Paulæ
virtutibus dicerem. Nobilis genere, sed multo
nobilior sanctitate: potens quondam divitiis, sed
nunc Christi paupertate insignior. Græcorum
stirps, soboles Scipionum, Pauli hæres, cujus vo-
cabulum trahit, * Martiæ Papyriæ matris Africa-
ni, vera & germana progenies, Romæ prætulit
Bethlehem: & auro testæ fulgentia, luti vilitate
mutavit. Non moeremus, quod talem amisimus.

sed gratias agimus, quod habuimus, imò habemus. Deo enim vivunt omnia, & quicquid revertitur ad Dominum, in familiæ numero computatur. Quamquam amissio illius, cœlestis domus habitatio sit: quæ quamdiu in corpore fuit, peregrinata est à Domino; & voce semper flebili querebatur, dicens: Heu mihi, quia peregrinatio mea prolongata est; habitavi cum habitantibus Cedar, multum peregrinata est anima mea. Nec mirum, si planxerit se versari in tenebris (hoc enim Cedar interpretatur) cum mundus in maligno positus sit: & sicut tenebræ illius, ita & lumen ejus. Luxque in tenebris luceat, & tenebræ eam non comprehendant. Unde & illud crebrius inferbat. Advena sum & peregrina, sicut omnes patres mei. Et iterum: Cupio dissolvi, & esse cum Christo. Quoties autem infirmitate corpusculi (quod incredibili abstinentia & duplicatis contraxerat jejunii) vexabatur, hoc in oreolvebat: Subjicio corpus meum, & in servitutem redigo, ne aliis prædicans, ipsa reproba inveniar. Et, benum est vinum non bibere, & carnem non manducare. Et, humiliavi in jejunio animam meam, & totum lectum meum versaſti in infirmitate mea, & versaſta sum in miseria, dum mihi inſigitur spina. Atque inter dolorum aculeos quos mira sustinebat patientia, quasi apertos sibi cœlos aspiceret, loquebatur: Quis dabit mihi pennas sicut columba? & volabo, & requiescam? Testor Jesum & sanctos Angelos ejus, ipsumque proprium Angelum, qui custos fuit & comes admirabilis œminæ, me nihil in gratiam, nihil dicere more laudantium: sed quicquid dicturus sum pro testimonio dicere & mi-

2. Cor. 5.

Paula
mori da-
siderabat.

Ps. 119.

Cedar.

1. Joan. 5.

Ps. 138.

Joan. 1.

Ps. 38.

Phil. 1.

1. Cor. 9.

Rom. 14.

Psal. 34.

Psal. 40.

Psal. 31.

Psal. 44.

*Paula ex
divite
pauper.*

& minus esse ejus meritis, quàm totus orbis
nit, sacerdotes mirantur, virginum chori deplangunt,
monachorum & pauperum turba deplangunt.
Vult lector breviter scire ejus virtutes & omnes
suos pauperes pauperior ipsa dimisit. Nec mirum
de proximis & familiola, quam in utroque sexu
de servis & ancillis in fratres sororesque mutaverat,
ista proferre: cum Eustochium virginem devotam
Christo filiam, in cujus consolatione libellus hic cuditur,
procul à nobili genere, fide & gratia divitem reliquerit.
Carpamus rem ordinem narrandi: alii altius repetant, & in cunabulis
ejus, ipsisque (ut ita dicam) crepundis matrem Blesillam,
& Rogatum proferant: quorum altera Scipionum Gracchorum
progenies est: alter per omnes ferè Græcias ultra hodie
& stemmatibus & divitiis, ac nobilitate regum
gamenmonis fertur sanguinem trahere: qui decenniali
Troiam obsidione delevit. Nos nihil laudabimus,
nisi quod proprium est, & de purissima sanctæ mentis fonte
profertur. Quamquam Dominus & Salvator in Evangelio
doceat Apostolos sciscitantes, quid sibi redditurus sit,
qui omnia sua pro nomine ejus dimiserunt, centuplum
impræsentiarum recepturos, & in futuro vitam æternam.
Ex quo intelligimus, non laudis esse potestatem
credere divitias, sed pro Christo eas contempnere
non timere ad honores, sed pro Dei fide eos perpendere.
Verè quod pollicitus est servis suis & ancillis,
Salvator reddidit in præsentem. Nam quæ unius
urbis contempsit gloriam, totius orbis opinione
celebratur: quam Romæ habitantem nullus extra
Romam noverat, latentem in Bethlehem &

Matth. 19.

*Paula
quomodo
celebris
facta.*

barbara & Romana terra miratur. Cuius enim
gentis homines ad sancta loca non veniunt? Quis
vitem in sanctis locis præter Paulam, quod plus
inter homines miraretur, invenit? Et sicut inter
multas gemmas pretiosissima gemma micat, &
obscuro solis parvos igniculos stellarum obruit &
obscura: ita cunctarum virtutes & potentiam
sua humilitate superavit, miri imagine fuit inter o-
mnes, ut omnium major esset. Et quanto se plus
repetebat, tanto magis à Christo sublevabatur. *Luc. 22.*
Latebat, & non latebat. FUGIENDO gloriam glo- *Gloria*
riam merebatur: quæ virtutes, quasi umbra sequi- *sequitur*
tur: & appetitores sui deserens, appetit contem- *fugientem.*
ptores.

Sed quid ago, narrandi ordinem prætermi-
tens? Dum in singulis teneor, non servo præcepta
dicendi. Talisigitur stirpe generata, juncta est vi-
ro Toxorio, qui Aeneæ & Juliorum altissimum
sanguinem trahit. Unde etiam filia ejus, Christi
virgo Eustochium Julia nuncupatur, & ipse Ju-
lius à magno dimissum nomen Julo. Et hæc dici-
mus, non quò habentibus grandia sint, sed quò
contemnentibus mirabilia. Seculi homines suspi-
ciant eos, qui his pollent privilegiis. Nos lauda-
mus qui pro Salvatore ista despexerint: & mira-
mum quos habentes parvi pendimus, si ha-
berenoluerint prædicamus. His, inquam, orta
majoribus, & fecunditate & pudicitia probata
viro primùm, deinde propinquis, & totius urbis
testimonio, cum edidisset quinque liberos: Blesil-
iam, super ejus morte eam Romæ consolatus
fuit: Paulinam, quæ sanctum & admirabilem vi-
rum, & propolici & rerum suarum Pammachium
reli-

*Paulæ
liberi
quæ .i. ac.*

reliquit heredem, ad quem super obitu eius *heredem h*
vulum libellum edidimus: Eustochium, quæ *heredem don*
in sanctis locis, virginitatis & Ecclesie *maiorum*
pretiosum est: Ruffinam, quæ immaturo *heredem de*
pium matris animum consternavit: & Toxotianum, *heredem de*
post quem parere desit: ut intelligeres, eam *heredem de*
diu servire voluisse officio conjugali: sed *heredem de*
desiderio, qui mares optabat, liberos *heredem de*
Postquam vir mortuus est, ita eum planxit, *heredem de*
sa propè moreretur: ita se convertit ad *heredem de*
servitutum, ut mortem videretur ejus *heredem de*
Quid ego referam amplæ & nobilis domus, *heredem de*
quondam opulentissimæ omnes penè divitias *heredem de*
pauperes erogatas? Quid in cunctos clementer *heredem de*
mum animum, & bonitatem etiam in eos, qui *heredem de*
nunquam viderat, evagantem? Quis in *heredem de*
riens non illius vestimentis obvolutus est? *heredem de*
clientorum non ejus facultatibus sustentatus *heredem de*
Quos curiosissimè tota urbe perquirens, *heredem de*
putabat, si quisquam debilis & esuriens *heredem de*
stentaretur alterius. Spoliabat filios, & *heredem de*
jurgantes propinquos, majorem se eis *heredem de*
tem Christi misericordiam dimittere loque *heredem de*
tur. Nec diu potuit excelsi apud seculum *heredem de*
& nobilissimæ familiæ visitationes & frequen *heredem de*
sustinere. Mœrebat honore suo, & ora *heredem de*
tium declinare ac fugere festinabat. Cùmque *heredem de*
rientis & Occidentis Episcopos, ob quasdam *heredem de*
elestiarum dissensiones, Romam Imperiales *heredem de*
contraxissent, vidit admirabiles viros *heredem de*
Pontifices, Paulinum Antiochenæ Ecclesie *heredem de*
* Con- scopum, & Epiphanium Salaminæ *heredem de*
stantina, nunc * Constantia dicitur. Quorum *heredem de*
Epiphanium *heredem de*

Paula
virum
amittit.
Laus fa-
milia
Paula.

Paula a-
pes im-
pendit
pauperi-
bus.

De sacof-
su cogi-
tas.

tu ejus pietatem hospitem habuit: Paulinum in alia manen-
 que in domo, quasi propriam humanitate possedit.
 Quorum accensa virtutibus, per momenta pa-
 uro suam deserere cogitabat. Non domus, non libe-
 rorum, non familia, non possessionum, non alicu-
 us rei, quæ ad seculum pertinet, memor: sola (si
 sed potest dici) incomitata ad eremum Antoniorum
 os edidit, que Paulorum pergere gestiebat. Tandemque
 xit, ut in cetera heme, aperto mari, redeuntibus ad Ec-
 d. Domus suas Episcopis, & ipsa voto cum eis ac de-
 us optulidario navigavit.

Quid ultra differo? Descendit ad portum fra-
 tre, cognatis, affinibus, & (quod his majus est) li-
 beris prosequentibus, & clementissimam matrem
 vincere pietate cupientibus. Jam carbasa tende-
 rantur, & remorum ductu navis in altum protra-
 cebatur. Parvus Toxotius supplices manus ten-
 debat in lictore. Ruffina jam nubilis, ut suas expe-
 dat nuptias, tacens fletibus obsecrabat. Et ta-
 men illa siccos tendebat oculos ad cælum, pieta-
 tem in filios pietate in Deum superans. Nescie-
 rat se matrem, ut Christi probaret ancillam. Tor-
 quebantur viscera, & quasi à suis membris distra-
 dentur; cum dolore pugnabat, in eo cunctis ad-
 mirabilior, quod magnam vinceret pietatem. In-
 ter hostium manus & captivitatis duram necessi-
 tatem nihil crudelius est, quam parentes à liberis
 separari. Hoc contra jura naturæ plena fides pa-
 rebatur, imò gaudens animus appetebat: & amo-
 rem filiorum majore in Deum amore contem-
 nens: in sola Eustochio, quæ & propositi & navi-
 gationis ejus comes erat, acquiescebat. Sulcabat
 interim navis mare, & cunctis qui cum ea vehe-
 ban-

*Navigat
 in Syriam
 relinquens
 omnia.*

bantur, littora respicientibus, illa verfos ten-
 oculos, ne videret, quos sine tormento videre
 poterat. Fateor, nulla sic amavit filios, quibus
 tequam proficisceretur, cuncta largita est: cum
 rediisset in terra, ut hereditatem inveniret
 celo. Delata ad Pontias insulas: quas est
 quondam fecimurum, sub Domitiano Imperatore
 pro confessione nominis Christiani, Flavio
 mitilla nobilitavit exilium: vidensque cellulis
 quibus longum illa martyrium duxerat, sum-
 fidei alis Hierosolymam & sancta loca videre
 prebat. Tardi ei erant venti, & omnis pigritas
 citas, Inter Scyllam & Charybin Adriaticam
 credens pelago, quasi per strigum venit Mala-
 nem, ubique refocillato paululum corpusculo
 ne & sale, tabentes artus in littore ponens,
 Maleam & Cytheram, sparsasque per aquor
 eladas, & crebris freta consista terris, post
 dum & Lyciam tandem vidit Cyprum. Ulterius
 Ali & venerabilis Epiphanius pedibus provolvit
 decem diebus ab eo retenta est: non in refectio-
 nem, ut ille arbitrabatur: sed in opus Dei, ut
 comprobatum est. Nam omnia illius regionis
 strans monasteria, prout habere poterat, refectio-
 ria sumptuum fratribus dereliquit, quos ante
 sancti viri de toto illuc orbe condaxerat. In
 brevi cursu transfretavit Seleuciam: de qua
 scendens Antiochiam, sancti confessorisque Pa-
 lini modicum charitate detenta: media hyeme
 calente ardore fidei, foemina nobilis, quae
 eunuchorum manibus portabatur, a sella seorsum
 profecta est. Omitto Coeles Syriae & Phanicis
 (neque enim * hocæporicon ejus dispositum

*Epipha-
 nius Pau-
 lam ex-
 cipit, &
 mona-
 chos un-
 dæque
 colligit.*

* Hoc

ea tantum loca nominabo, quæ sacris volu- est itine-
 tibus continetur. Beryto Romana colonia, & rarium.
 qua urbe Sidone derelicta, in Sarepta littore, *Descri-*
 est ingressa turriculam: in qua adorato Do- *p'ro Isco-*
 no Salvatore, per Tyri arenas, in quibus Pau- *r. in no-*
 gena fixerat, pervenit ad Corum, quæ nunc *b leum in*
 amais dicitur: & per campos Mageddo, Jo- *Syria,*
 ancis conficiunt, intravit terram Philistim. Mi- *Act. 21.*
 ruinas Dor, urbis quondam potentissimæ: & *4. Reg. 23*
 a vice Stratonis turrim ab Herode rege Ju-
 da in honorem Caesaris Augusti Casarem
 occupatam, in qua Cornelii domum, Christi *Act. 10.*
 Ecclesiam & Philippi ædiculas, & cubicu-
 m quatuor viginum Prophetarum, Dein An- *Act. 21.*
 tidam semitum oppidulum, quod de patris
 nomine Herodes vocaverat: & Lyddam versam
 Dilpolim, Dorcadis atque Æneæ restructio- *Act. 9.*
 neque sanitate inclutam. Haud procul ab ea A-
 mathiam viculum Joseph, qui Dominum sepe *Matt. 27.*
 & Nobe urbem quondam sacerdotum, quæ *1. Re. 22.*
 tumulus occisorum: Joppen quoq; fugien- *Iona 1.*
 tium Jonæ, & ut aliquid perstringam de fa-
 ctis poetarum, religatæ ad Saxum Adromadæ
 matricem: Reperitoque itinere Nicopolim,
 prius Emaus vocabatur, apud quam in fra- *Luc. 24.*
 ctione panis cognitus Dominus, Cleophræ do-
 mum in Ecclesiam dedicavit. Atque inde profici- *2. Par. 31*
 ens ascendit Bethoron inferiorem & superio-
 res, urbes à Salomone conditas, sed varia postea
 horum tempestate deletas: ad dexteram aspi-
 cimus Haiaton & Gabaon, ubi Jesus filius Nave *Ios. 10.*
 contra quinque reges dimicans. Soli imperavit &
 & Gabaonitas ob dolos & insidias fœderis *Ios. 9.*
 imz

Judic. 19, impetrati, in aquarios, lignariosque damnosaque c
20 Gabaeon urbe usque ad solum diruta, paula
 * *sex-* substitit, recordata peccati ejus, & concubitorum
 centos, frustra divisae, & tribus Benjamin * in tremore cav
 viros, propter Paulum Apostolum, referentem, se

Quid diu moror? Ad lavam mausoleo Hierosolym
 derelicto, quae Adiabenorum regina in famam in
 pulum frumento juverat: ingressa est Hierosolym
 lyma tri- mam urbem trinonimem, Jebus, Salem, Hierosolyma
ovumis. lem, quae ab Helio postea Hadriano, de ruina urbis D
 cineribus civitatis in Heliam suscitata est. Capulis
 que proconsul Palaestinae, qui ejus familiam in
 me noverat, praemissis apparitoribus iustitiam fu
 parari praetorium: elegit humilem cellulam, in qua
 cuncta loca tanto ardore ac studio circumspicerent
 nisi ad reliqua festinaret, a primis non posset
 duci. Et cum pervenisset Hierosolymam, prae
 taque ante Crucem quasi pendentem Dominum parvu
 cerneret, adorabat. Ingressa sepulchrum, relictis Joseph &
 ctionis osculabatur lapidem, quem ab ostio sepulchri
 numenti amoverat Angelus. Et ipsum corpus Domini
 locum, in quo Dominus jacuerat, quasi frons desc
 desideratas fidei aquas ore lambebat. Quid desiderat
 chrymarum, quantum gemituum, quid dolorem
 effuderit, testis est cuncta Hierosolyma: testis etiam
 ipse Dominus, quem rogabat. - Unde egressus
 ascendit Sion, quae in arcem vel speculam vocatur: &
 tur. Ostendebatur illi columna, Ecclesiae portus. Et
 cum sustinens, infecta cruore Domini, ad quaedam
 vincus dicitur & flagellatus. Monstrabatur locum
 ubi super centum viginti credentium animas perper
 ritus sanctus descendit, ut Joëlis vaticinium imple
 pleretur. Deinde pro facultatula sua pauperum quoni

Paula
invisit
religiose
loca san-
cta.

Matt. 28.

Mat. 1.

Joel. 2.

damna, quæ conservis pecunia distributa, perrexit Beth-
 lehem, & in dextera parte itineris stetit ad sepul-
 crum Rachel, in quo mater Benjamin, non ut
 in trepidatione moriens, Benoni, hoc est, filius doloris
 referretur, sed ut pater prophetizavit in spiritu, filium
 oleo in dextera procreavit. Et inde Bethlehem ingressa,
 in foveam in specum Salvatoris introiens, postquam vi-
 sit Hierosolymam sacra Virginis diversorium, & stabulum, in
 quo agnovit bos possessorem suum, & asinus præ-
 sepe Domini sui. Me audiente jurabat, cernere se
 ta est. Capulis fidei, infantem pannis involutum, vagien-
 miliam in præsepe Dominum, adorantes Magos stel-
 lus justitiam fulgentem desuper matrem, virginem, nu-
 cellulam precium sedulum, pastores nocte venientes, ut vi-
 rcum viderent verbum quod factum fuerat, & jam tunc
 non per Evangelistæ Johannis principium dedicarent, In
 nam, pro principio erat verbum, & verbum caro factum est:
 in Domum parvulos interfectos, Herodem savientem, Jo-
 seph & Mariam fugientes in Ægyptum, mixtisq;
 ab ostio studio lachrymis loquebatur: Salve Bethlehem
 domus panis, in qua natus est ille panis, qui de cœ-
 quasi descendit. Salve Ephrata regio uberrima, at-
 Quid dicitur κηρόφορα cujus fertilitas Deus est. De te
 quid dicitur quondam Michæas vaticinatus est: Et tu Bethle-
 ma: terra domus Ephrata, non minima es in millibus
 de egressa. Ex te mihi egredietur qui sit princeps in Is-
 rael: & egressus ejus ab initio, à diebus æternita-
 tis. Et ego misera, ait, atque peccatrix digna sum
 ni, ad quæ predicata deosculari præsepe, in quo Dominus
 abatur parvulus vagiit? orare in spelunca, in qua Virgo
 animalis parpera Dominum sudit infantem? Hæc requies
 vicinium mea, quia Domini mei patria est: Hic habitabo,
 a pauperum quoniam Salvator elegit eam. Paravi lucernam
 Chri-

*Gen. 35.**Isai. 10.**Luca 2.**Matt. 2.**Luca 2.**Joan. 1.**Matt. 2.**Paula in
Bethlehẽ
precatia.**Mich. 5.**Pf. 1. 31.*

- Pf. 21.* Christo meo Anima mea illi vivet, & semen meum
serviet ipsi. Atque inde divertens, vidit duodecim
Patriarcharum sepulchra, & Sebaften, id est
Samaritam, quæ in honorem Augusti ab Herode
græco sermone Augusta est nuncupata. Ibi
sunt Helisæus & Abdias Prophetæ: & quo magis
Matt. 21. inter natos mulierum non fuit, Baptista Joannes.
Ubi multis intremuit mirabilibus. Namque cre-
Miracu- nebat dæmones variis rugire cruciatibus, & ante
la circa sepulchra sancta ululare homines more luporum,
sancto- vocibus latrare canum, fremere leonum, sibilare
rum se- serpentum, mugire taurorum. Alios totare caput
pulchra. & post tergum terram vertice tangere, suspensæ
que pede læminis, vestes non defluere in faciem.
** per sin-* Miserebatur omnium, & * pro singulis effusus
gulos. chymis. Christi clementiam deprecabatur. Et
cut erat invalida, ascendit pedibus montem,
cujus duobus speluncis persecutionis & famis
3 Reg. 18. pære, Abdias Propheta centum Prophetas in
pane & aqua. Inde cito itinere percurrit Nazareth,
Matth. 2. nutriculam Domini: Canam & Capharnaum
Ioan 2. signorum ejus familiares, Lacum Tyberiam
Matt. 11. navigante Domino sanctificatum: & solitudinem
Matt. 14. in qua multa millia populorum paucis factis
sunt panibus, & de reliquiis vescentium impleti
Matt. 17. sunt cophini duodecim tribuum Israël. Ascendit
bat montem Thabor, in quo transfiguratus est
Dominus. Aspiciebat procul montes Hermonum
& campos latissimos Galilææ, in quibus Sisara
Judic. 4. omnis ejus exercitus, Barach vincente prostratus
est. Torrens Eison, qui mediam planiciem dividit
Luce 7. debat, & oppidum juxta Naim, in quo vidua
scitatus est filius, monstratus est. Dies me præ-
quæ

quàm sermo deficiet, si voluero cuncta percur-
 re, quæ Paula venerabilis fide incredibili per-
 uata est, Veniam ad Aegypti fluvium Sior, & oppi-
 dum Domini Nitriam in quo purissimo virtutum
 vitro, sordes quotidie lavantur plurimorum.
 Quod cum vidisset, occurrente sibi sancto & ve-
 nerabili Episcopo Isidoro Confessore, & turbis
 innumerabilibus monachorum, è quibus multos
 sacerdotales & leviticus ordo sublimabat: læta-
 tur quidem ad gloriam Domini, sed se indig-
 nam tanto honore fatebatur. Quid ergo narem
 Macarios, Arseniotas, Serapionas, & reliqua co-
 mnarum Christi nomina? Cujus non intravit
 cellulam? quorum non pedibus advoluta est? Et
 per singulos sanctos Christum se videre credebatur,
 quicquid in illos contulerat, contulisse se in Do-
 minum lætabatur. Mirus ardor, & vix in fœmina
 credibilis fortitudo. Oblita sexus & fragilitatis
 corporeæ, inter tot millia monachorû cum puel-
 lis suis habitare cupiebat. Et fortè cunctis eam
 impetantibus impetrasset: nisi majus sanctorum
 precum retraxisset desiderium, Atque per fer-
 ventissimos ætus de Pelusio Majoniam naviga-
 tione perveniens, tanta velocitate reversa est, ut
 neminem putares. Nec multo post in sancta Bethle-
 hem mansura perpetuò, angusto per triennium
 mansit hospitio: donec extrueret cellulas ac
 monasteria, & diversorum peregrinorum juxta
 viam conderet mansiones: in qua Maria & Jo-
 seph hospitium non invenerant.

*Paula ex-
 ga mona-
 chos re-
 verentia.*

Luce 2.

Hucusque iter ejus descriptum sit, quod multis
 virginibus, & filia comite peragravit: Nunc vir-
 tus atque vita latius describatur, quæ ipsius pro-
 pria

S

pria est, atque in qua exponenda, Deo iudice teste profiteor, me nihil addere nihil in maius tollere more laudantium: sed me rerum excedentes, multa detrahere: & ne apud detractores, genuino me semper dente rodentes hæc fingere puter, & cornicem Ælopi alienis coloribus adornare.

Paula humilitas singularis. Quæ prima Christianorum virtus est, se le humilitate dejecit: ut qui eam vidisset, & celebritate nominis videre gestisset, ipsam non crederet, sed ancillarum ultimam. Et choris virginum frequentibus cingeretur, & voce, & habitu, & incessu minima omnium

Paula vidua cū nullo viro edit, nec balneas adit. Nunquam post viri mortem usq; ad diem dationis suæ cum ullo comedit viro, quamvis sanctum sciret, & in pontificali culmine constitutum. Balneas, nisi perichitans, non adiit. Mollitiam in gravissima febre, lectuli strata non habuit, sed super durissimam humum, stratis cilicibus quiescebat: si tamen illa quies dicenda est, jugibus penè orationibus dies noctesque

Psal. 6. bat, illud implens de psalterio, Lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. In quo fontes crederes lachrymarum. Ita levia peccata plangebatur, ut illam gravitiam timor criminum crederes ream. Cùm; a nobis crebrius admoneretur, ut oculis parceret, eos reservaret Evangelicæ lectioni, aiebat: turpanda est facies, quam contra Dei præceptum purissimo & cerussa & stibio sæpè depinxit. Affligendum est corpus, quod multis vacavit deliciis.

Paula poenitentia qualis gus visus, perpeti compensandus est fletu. Molle linteamina, & serica pretiosissima, asperitate licii commutanda. Quæ viro & seculo placere

nunc placere Christo desidero. Si inter tales tan- *Paula*
 tasq; virtutes castitatem in illa voluero prædica- *castitas.*
 re, superfluus videar: in qua etiam cum secularis
 esset, omnium Romæ matronarum exemplum
 fuit: quæ ita se gessit, ut nunquam de illa etiam
 maledicorum quisquam auderet infama contin-
 gere. Nihil animo ejus elementius, nihil erga hu-
 miles blandius fuit. Non appetebat potentes: nec
 tamen superbos & gloriolam quærentes fastidio
 despiciebat. Si pauperem videbat, sustentabat: si
 divitem, ad bene faciendum cohortabatur. Li- *Paula*
 beralitas sola excedebat modum. Et usuras tri- *liberali-*
 buens, usuram quoque sæpius faciebat: ut nulli *tas.*
 stipem rogantium denegaret. Fateor errorem
 meum: cur in largiendo esset profusior, argue-
 bam, illud proferens de Apostolo: Non ut aliis *2. Cor. 8.*
 refrigerium, vobis autem tribulatio, sed exæ-
 qualitate in hoc tempore, ut vestra abundantia sit
 ad illorum inopiam, & illorum abundantia sit ad
 vestram inopiam. Et hoc de Evangelio Salvato-
 ris: Qui habet duas tunicas, det non habenti. Et *Luce 3.*
 providendum esse, ne quod libenter faceret, sem-
 per facere non posset, multa que hujuscemodi:
 quæ illa mira verecundia, & sermone parcissimo
 dissolvebat: testem invocans Deum, se pro illius *Paula*
 nomine cuncta facere, & hoc habere voti, ut *cupit mon-*
 mendicans ipsa moreretur: ut unum nummum *ri mendic-*
 illi non dimitteret, & in funere suo, aliena *cas.*
 sandone involveretur. Ad extremum inferebat:
 ego si petiero, multos inveniam qui mihi tri-
 buant: iste mendicans si à me non acceperit, quæ
 ei possum etiam de alieno tribuere, & si mortuus
 fueret, à quo anima ejus requiretur? Ego cau-
 tior

tior in re familiari esse cupiebam, sed illa ardentior fide, toto Salvatore animo iungebatur: & pauperem Dominum, pauper spiritu sequebatur, reddens ei quod acceperat, pro ipso pauper esset. Denique consecuta est quod optabat, & grandi ære alieno filiam dereliquit: quod hucque debens, non suis viribus: sed Christi se committit misericordia reddituram. Solent plerique matronarum buccinatoribus suis dona conferre, & in paucos largitate profusa, manum à cæteris retrahere: quo illa omnino vitio carebat. Ita enim singulis suam pecuniam dividebat, ut singulis necessarium erat, non ad luxuriam, sed ad necessitatem. Nemo ab ea pauperum vacuus est reversus.

*Paula
nulli panem
peri. deest
Matt. 5.
Comme-
datio e-
leemosy-
na.
Luc. 16.
Luc. 21.
Dan. 4.*

Apo. 21.

Quod obtinebat non ad divitiarum magnitudinem sed prudentia dispensandi: illud quotidie replicans: Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et sicut aqua extinguit ignem, ita elemosyna extinguit peccatum. Facite vobis amicos de iniquo mammona, qui vos recipiant in æterna tabernacula. Et: Date elemosynam: & ecce omnia mundæ sunt vobis. Verba Danielis, regem Nabuchodonosor sermone monentis, ut elemosynis redimeret peccata sua. Nolebat in his lapidibus pecuniam effundere qui cum terra & seculo transitori sunt; sed in vis lapidibus, quivolvuntur super terram. De quibus in Apocalypsi Joannis civitas magni Regni extruitur: quos in Sapphirum & Smaragdum, Jaspidem & cæteras gemmas esse vertendos, scriptura commemorat.

Verum hæc possunt communia esse cum pauperibus, & scit diabolus, non in summo virtutum

hinc posita. Unde loquitur ad Dominum post a-
 missam Job substantiam, post eversam domum,
 post liberos interfectos, Corium pro corio, & o-
 mnia quæ habuerit homo, dabit pro anima sua.
 Sed extende manum tuam, & tange ossa ejus &
 carnes, nisi in faciem benedixerit tibi. Scimus ple-
 rosque dedisse eleemosynam, sed de proprio cor-
 pore nihil dedisse: porrexisse egentibus manum,
 sed carnis voluptate superatos: dealbasse ea quæ
 foris erant, & intus plenos fuisse ossibus mortuo-
 rum. At non Paula talis: quæ tantæ continentia
 fuit, ut propè mensuram excederet: & debilita-
 tem corporis, nimis jejuniis ac labore contra-
 heret. Quæ, exceptis festis diebus vix oleum in
 tubo caperet, ut ex hoc uno æstimetur, quid de vi-
 tio & liquamine, & piscibus, & melle, & ovis, &
 reliquis quæ gustui suavia sunt, judicavit. In qui-
 bus fumendis quidam se abstinentissimos putant,
 si his ventrem non ingurgitaverint, tutam pu-
 dicitiam suspicantur. Semper quidem virtutes
 sequitur invidia, feriuntq; summos fulgura mon-
 tes. Nec mirum, si hoc de hominibus loquar:
 tam etiam Dominus noster Phariseorum zelo
 crucifixus sit: & omnes sancti æmulos habuerint:
 in paradyso quoque serpens fuerit, cujus invidia
 mors introivit in orbem terrarum. Suscitaverat
 etiam dominus Adad Idumeum, qui eam colaphiza-
 ret, ne se extolleret: & quasi quodam stimulo car-
 nis sæpius admonebat, ne magnitudo virtutum
 altius saperet: & aliarum vitis fecundarum, se in
 excelsis crederet constitutam. Ego ajebam, livo-
 ri esse cedendum, & dandum insaniam locum,
 quod fecisset Jacob in fratre suo Esau, & David

Iob 2.

Matt 23.

Paula
continen-
tia & ab-
stinencia.

Gen. 3.

Paula ab
amulio
insecta-
tur.

2. Cor. 12.

Gen. 27.

1. Reg. 21. in pertinacissimo inimicorum Saul : quorum
 27. ter in Mesopotamiam fugerit, alter se Allophili
 tradiderit, malens hostibus, quam invidis subve-
 cere. At illa respondebat: Juste hoc diceret, si quo-
 bolus contra servos Dei & ancillas non ubique
 pugneret: & ad omnia loca fugientes non prece-
 deret: si non sanctorum locorum amore retine-
 rer, & Bethlehem meam in alia reperire possem
 parte terrarum. Cur enim non patientia live-
 rem superem? Cur non humilitate frangam le-
 perbiam, & percutienti maxillam offeram altera-
 ram? Dicente Apostolo Paulo: Vincite in bono
 Rom. 12. malum. Nonne Apostoli gloriabantur, quando
 Scriptura pro Domino passi sunt contumeliam: Nonne
 loca de ipse Salvator humiliavit se, formam servi accu-
 ferendis adversa piens, & factus est obediens Patri usque ad mor-
 tem, & mortem crucis: ut nos sua passione sal-
 varet? Job nisi certasset & vicisset in praelio, non
 accepisset coronam justitiæ, nec audisset à Do-
 mino: Putas me aliter locutum tibi, quam ut ap-
 pareres justus? Beati dicuntur in Evangelio, qui
 Phil. 2. persecutionem patiuntur propter justiciam. Se-
 cura sit conscientia, quod non propter peccata
 Matt. 5. patiamur: & afflictio in seculo, materia præmio-
 rum est. Si quando procacior fuisset inimicus, &
 usque ad verborum jurgia profuisset, illud Psal-
 terni decantabat: Cum confisteret adve sum
 Psal. 38. peccator, obmutui & stui à bonis. Et rursum
 Psal. 37. Ego autem quasi surdus non audiebam, & quasi
 mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut
 homo non audiens, & non habens in ore suo in-
 crepationes. In tentationibus, Deuteronomio
 Deut. 13. verbaolvebat: Tentat vos Dominus Deus ve-

ter, ut sciat si diligatis Dominum Deum vestrum
 de toto corde vestro, & de tota anima vestra. In
 tribulationibus & in angustiis Esaiæ replicabat e-
 loquia: Qui ablati estis à lacte, qui ablati ab
 matre, tribulationem super tribulationem expe-
 ctate, spem super spem: adhuc pusillum propter
 malitiam labiorum, propter linguam malignam.
 Et scripturæ testimonium in consolationem sui
 afferebat: Ablati enim esse, eorum scilicet, qui
 ad virilem ætatem pervenissent, tribulationem su-
 per tribulationem sustinere: ut spem super spem
 mereantur accipere: scientes quoniam tribulatio
 patientiam operatur, patientia probationem, *Rom. 5.*
 probatio vero spem: spes autem non confundit,
 quod si is qui foris est homo noster corrumpi- *2. Cor. 4.*
 tur, ille qui intus est, innovetur: & in præsentia
 mundi leve, & momentaneum tribulationis nostræ,
 æternæ gloriæ pondus operatur in nobis: non æ-
 stificantibus quæ videntur, sed quæ non videntur.
 Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem
 non videntur æterna. Nec longum fore tempus,
 si humana impatientiæ tardum videatur,
 cum Deitatem videatur auxilium, dicentis: *Ter. Esai. 49.*
 In tempore opportuno exaudivi te: & in die salutis au-
 ditatus sum tibi. Nec dolosa labia & linguas ini-
 quorum esse metuendas, cum Domino adiutore
 stetemur, & ipsum debeamus audire monentem: *Luc. 21.*
 Et patientiam vestram possidebitis animas ve-
 stras. Et: Non sunt condignæ passiones huius tem- *Rom. 8.*
 poris ad futuram gloriam, quæ revelabitur in no-
 bis. Et alibi: Tribulationem super tribulationem
 sustinere, ut patienter agamus in omnibus, quæ *1. Th. 5.*
 accidunt nobis. Patiens enim vir, multus prudens.

Quomodo Paulus seipsum consolabatur in tentationibus. *2. Cor. 12.* *2. Cor. 4.* *1. Cor. 15.* *2. Cor. 1.* *Ibidem.* *Psal. 41.* *Matt. 16.* *Ibidem.* *Matt. 16.* *Iob 1.* *1. Ioan. 11.*

Quomodo Paulus seipsum consolabatur in tentationibus. *2. Cor. 12.* & per Christum abundabit & consolatio. Ac deinde: *2. Cor. 4.* Ut socii passionum estis, ita & eritis consolationis. *1. Cor. 15.* In mœrore cantabat: Quare tristis es anima? *2. Cor. 1.* & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, sicutare vultus mei, & Deus meus. *Ibidem.* In periculis loquebatur: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et iterum: Qui vult animam suam salvam facere, perdet eam. Et qui perdidit animam suam propter me, salvam eam faciet. Quando dispendia rei familiaris, & cetera: *Matt. 16.* si totius patrimonii nuntiabatur, aiebat: Quis enim prodest homini, si totum mundum lucrificerit, & animæ suæ damnum habuerit? Anquam dabit homo commutationem pro anima sua? Et: Nudus exivi de utero matris meæ, nudus & redeam, Sicut Domino placuit, ita factum est. *Iob 1.* Sit nomen Domini benedictum. Et illud: Nolite diligere mundum, neque ea quæ sunt in mundo. Quoniam omne quod in mundo est, desiderium carnis est, & concupiscentia oculorum & superbia vitæ hujus, quæ non est ex Patre, sed ex mundo. Et mundus transit, & concupiscentia eius. Scio scriptas infirmitate gravissimas liberorum, & maxime Toxotii sui, quem diligebat plurimum. Cumque illud virtute compleisset, Tur-

atum, & non sum locuta, in hæc verba pro- *Pfal. 76.*
 cepit: Qui amat filium aut filiam plus quam me. *Matt. 10.*
 non est me dignus. Novi susurrone[m] quendam,
 quod genus hominum vel perniciosissimum est)
 quasi benevolam nuntiasse, quod pro nimio fer-
 rore virtutum, quibusdam videretur insana,
 & cerebrum illius dicerent confoundendum: Cui
 ille respondit: Theatrum facti sumus mundo, & *1. Cor. 4.*
 Angelis & hominibus. Nos stulti propter Chri- *1. Cor. 1.*
 stum, sed stultum Dei, sapientius est homini-
 bus. Unde & Salvator loquitur ad Patrem: Tu
 scis insipientiam meam. Et iterum: Tanquam *Pfal. 68.*
 prodigium factus sum multis, & tu adjutor for- *Psal. 70.*
 tis: Ut jumentum factus sum apud te, & ego *Psal. 72.*
 semper tecum. Quem & in Evangelio quasi *Marc. 3.*
 mentis impotentem ligare propinqui cupiebant, &
 adversarii suggillabant, dicentes: Dæmonium *Joan. 8.*
 habet, & Samaritanus est. Et: In Beelzebub *Marc. 3.*
 principe dæmoniorum ejicit dæmonia. Sed nos *Luc. 11.*
 audiamus Apostolum cohortantem: Hæc est
 gloria nostra, testimonium conscientie nostræ, *2. Cor. 1.*
 quoniam in sanctitate & sinceritate, & in gra-
 tia Dei conversati sumus in hoc mundo. Et Do-
 minum dicentem ad Apostolos: Ideo mundus *Joan. 15.*
 vos odit, quia non estis de mundo. Si enim es-
 setis de mundo, amaret utique mundus quod
 suum erat. Et ad ipsum Dominum verba verreb-
 at: Tu nosti cordis abscondita: & hæc om- *Psal. 3.* 4
 nia venerunt super nos, & nō sumus obli-
 ti, nec iniquè egimus in testamento tuo, nec
 aversum est retrò cor nostrum. Et: Propter te
 mortificati sumus tota die. Reputati sumus ut
 oves occisionis: sed Dominus auxiliator meus, *Pfal. 117.* 76

non timebo quid faciat mihi homo. Legi enim
Prov. 7. Fili honora Dominum. & confortaberis: & ex-
 tra Deum nullum timebis.

Eph. 5. 6. His & talibus testimonius quasi armatura Chri-
 sti, & adversus omnia quidem vitia, sed se practi-
 cè instruebat sæpè contra invidiam sævientem
 & patièdo injurias, furorem rapidi pectoris re-
 tigabat Denique & usque ad diem mortis & ho-
 jus patientia, & aliorum zelus omnibus patiens
 qui suum rodit autorem, & dum æmulum læde-
 nitur, in semetipsum proprio furore bacchatur.

*Livor
 quid fa-
 ciat.*

1 Cor. 9. Aorum continentiam in suum verterit lucrum. Se-
 minabat carnalia, ut meteret spiritualia: dicitur
 terrena, ut cœlestia tolleret: brevia concedebat

*De ordi-
 ne mo-
 nasterii
 à Paula
 constitu-
 to.*

ut pro eis æterna mutaret. Post virorum mona-
 sterium quod viris tradiderat gubernandum, plu-
 res virgines, quas è diversis provinciis congrega-
 garat, tam nobilis, quam mediæ, & infimæ generis
 in tres turmas monasteriaque divisit: ita distri-
 xat, ut in opere, & in cibo separatæ, psalmis &
 rationibus jungerentur. Post alleluja cantatum
 (quo signo vocabantur ad collectam) nulli recu-
 dere licitum erat. Sed prima vel inter primas ve-
 niens, cæterarum operiebatur adventum, pudor
 & exemplo eas ad laborem provocans, non terro-

*De horis
 canonicis
 observa-
 tis.*

*Qualis
 conver-
 satio for-*

ra. Mane, hora tertia, sexta, nona, vespere, nocte
 medio, per ordinem psalterium canebant. Nec ce-
 cebat cuiquam sororum ignorare psalmos, & non
 de scripturis sanctis quotidie aliquid discere. Die
 tantum Dominico ad Ecclesiam procedebant, ubi
 cuius habitabant latere. Et unumquodque agnoscere
 matrem propriam sequebatur, atque inde pariter

revertentes instabant operi distributo, & vel sibi, *minarē*
 vel ceteris indumenta faciebant. Si qua erat no- *in Paula*
 bilis, non permittebatur de domo sua habere co- *monaste-*
 mitem ne veterum actuum memor, & lascivien- *rio.*
 tis infantia errorem refricaret antiquum, & cre-
 bra confabulatione renovaret. Unus omnium
 habitus. Lintes mine ad tergendas solū manus
 utebantur. A viris tanta separatio, ut à spadoni-
 bus quoque eas se jungeret, ne ullam dare occa-
 sionem linguæ maledicæ, quæ sanctos carpere so-
 lita est in solatium delinquendi. Si qua vel tardior
 veniebat ad psalmos, vel erat in opere pigrior, va-
 riis eam modis aggrediebatur. Si erat iracunda,
 blanditiis si patiens, correptione: illud Apostoli
 imitans: Quid vultis? in virga veniam ad vos, an *1. Cor. 4.*
 in spiritu venitis & mansuetudinis? Excepto vi-
 ctu atque vestitu, nullam habere quicquam pa-
 tiebatur, dicente Paulo: Habentes victum & ve- *1. Tim. 6.*
 stitum, his contenti simus: ne plus habendi con-
 suetudine locum praberet avaritiæ: quæ nullis *Eccles. 5.*
 expletur opibus: & quanto amplius habuerit, plus
 requirit: & neque copia, neque inopia minuitur.
 Jurgantes inter se, sermone lenissimo fœderabat.
 Lascivientem adolescentularum carnem crebris
 & duplicatis jejuniis frangebatur, malens eis sto-
 machum dolere, quàm mentem. Si aliquam com-
 ptiorem vidisset, contractione frontis, & vultus
 tristitia arguebat errantem, dicens: munditiam
 corporis atque vestitus immunditiam esse ani-
 mæ. Et turpe verbum atque lascivum nunquam
 de ore virgineo proferendum: quibus signis libi-
 dinosus animus ostenditur: & per exteriorem
 hominem, interioris hominis vitia demonst-
 rantur.

*Qua sū-
pra pœna
de immo-
rigeria.*

tur. Quam linguosam, garrulam ac procacem ri-
xisque perspexerat delectari, & sæpius commo-
nitam nolle converti: inter ultimas & extra con-
ventum sororum, ad foresticlinii orare facie-
bat, & separatim cibum capere: ut quam objura-
tio non correxerat, pudor emendaret. Fur-
tum quasi sacrilegium detestabatur. Et quod in-
ter seculi homines velle ve putatur, vel nihil hoc
in monasteriis gravissimum esse dicebat deli-
ctum. Quid memorem clementiam & sedulita-
tem in ægrotantes, quas miris ministeriis & ob-
sequiis confovebat? Cumque aliis languentibus
largè præberet omnia, & esum quoque exhiberet
carnium si quando ipsa ægrotaret, sibi non indul-
gebat; & in eo inæqualis videbatur, quod in aliis
clementiam, in se duritiam commutabat. Nulla
juvenum puellarum sano & vegeto corpore, tan-
tæ se dederat continentia, quam ipsa fracto &
senili debilitatoque corpusculo. Fateor in hac re
pertinacior fuit, ut sibi non parceret, & nulli cre-
deret admonenti.

*Paula sibi
birigida,
misis a-
liis.*

*Paula li-
cet agro-
sa, renuit
vinum
bibere.*

Referam, quod expertus sum. Mense Julio,
frequentissimis æstibus, incidit in ardorem febris,
& post desperationem, cum Dei misericordia res-
pirasset, & medici persuaderent, ob refectioem
corporis vino opus esse tenui & parvo, ne aquam
bibens in hydropem verteretur: & ego clam ro-
garem beatum Papam Epiphanium, ut eam mone-
ret, imò compelleret vinum bibere: illa (ut erat
prudens & solertis ingenii) statim sensit insidias,
& subridens, meum esse, quod ille diceret, intima-
vit. Quid plura? Cum beatus Pontifex post multa
hor-

portamenta exisset foras, quærenti mihi quid e-
 sset, respondit: Tantum profeci, ut seni homini
 enè persuaserit, vinum ut non bibam. Hæc re-
 ro, non quod inconsideranter & ultra vires sum-
 onera probem: monente scripturâ: Super te
 mus ne levaveris: sed quod mentis ejus ardorem
 desiderium fidelis animæ ex hac quoque pro-
 are volum perseverantia, decantantis: Sitivit in *Pf. 62.*
 anima mea, quam multipliciter tibi caro mea.
 Difficile est modum tenere in omnibus. Et verè
 iuxta Philosophorum sententiam, *μεσότης ἢ ἀρε-
 τικαία ὑπερβολὴ πέλονται*, id est, modus virtus
 est, vitium nimietas reputatur. Quod nos unâ &
 brevi sententiolâ exprimere possumus: Ne quid
 curis. Quæ in contemptu ciborum tantam ha-
 uit pertinaciam, in luctu mitis erat, & suorum
 mortibus frangebatur, maximè liberorum. Nam
 in viri, & in filiarum dormitione sæpè pericli-
 tata est. Et cum os stomachumque signaret, & *Jesu cris-*
 matris dolorem crucis niteretur impressione le- *cis apud*
 tare, superabatur affectu, & credulam mentem, *Paulam*
 parentis viscera consternabant: animoque vin- *in dolo-*
 dens, fragilitate corporis vincebatur. Quam se- *ribus.*
 mel languor arripiens, longo tempore possidebat:
 & nobis inquietudinem, & sibi discrimina of-
 ferret. In quo illa lætabatur, per momenta com-
 memorans: Miser ego homo, quis me liberabit *Rom. 7.*
 de corpore mortis hujus? Dicat prudens lector,
 pro laudibus me vituperationem scribere. Te-
 stor Jesum, cui & illa servivit, & ego servire cu-
 pio: me utramque in partem nihil fingere, sed
 quasi Christianum de Christiana, quæ sunt vera,
 proferre, id est, historiam scribere, non panegyri-
 cum.

cum: & illius vitia aliorum esse virtutes. Vitia lo-
 quor, secundum animum meum, ac omnium ho-
 minum ac fratrum desiderium, qui illam dilige-
 mus, & absentem quarimus. Cæterum illa imple-
 vit cursum suum fidemque servavit: & nunc fru-
 tur coronam justitiæ, sequiturque agnum quocumque
 vadit. Saturatur, quia esurivit, & læta decantat.
 Sicut audivimus, ita & vidimus in civitate Do-
 mini virtutum, in civitate Dei nostri. O beata re-
 rum commutatio: flevit, ut semper rideret. De-
 spexit lacus contritos, ut fontem Dominum re-
 periret. Vestita cilicio est, ut nunc albis vestime-
 tis uteretur, & diceret: Scidisti sacco meum, &
 induisti me lætitiã. Cinerem sicut panem man-
 ducabat, & portionem suam cum fletu miscbat,
 dicens: Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac
 nocte: ut in æternum Angelorum vesceretur pa-
 ne, & caneret: Gustate & videte, quoniam suavis
 est Dominus. Et: Eruçtavit cor meum verbum
 bonum, dico ego opera mea regi. Et Esaiæ, in
 Domini per Esaiam in se cerneret verba com-
 pleri. Ecce qui serviunt mihi, manducabunt: vos
 autem esuriatis. Ecce qui serviunt mihi, bibent,
 vos autem sitietis. Ecce qui serviunt mihi, læta-
 buntur: vos autem confundemini. Ecce qui ser-
 viunt mihi, exultabunt: vos autem clamabitis cor-
 dolo rem cordis, & præter contritionem spiri-
 tûs ululabitis. Dixeram lacus eam semper fugisse
 contritos, ut fontem Dominum reperiret, ut pos-
 set læta cantare: Sicut cervus desiderat ad fontes
 aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.
 Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum.
 Quando vaniam & apparebo ante faciem Dei?

Ps. 41.

Esa. 65.

Ps. 44.

Ps. 33.

Ps. 47.

Ps. 101.

Ps. 29.

Hiere. 2.

Ps. 47.

Matt. 5.

Apo. 14.

2. Tim. 3.

Paula.

morte

De felio.

Tangam ego breviter, quomodo hæreticorum
cenosios devitaverit lacus, & eos instar habuerit *Matt. 13.*
Ethnicorum.

Quidam veterator callidus, atque (ut sibi vi-
debatur) doctus & sciolus, me nesciente cœpit ei
proponere quæstiones, & dicere: Quid peccavit
infans, ut à dæmone corripiatur? In qua ætate re-
surrecturi sumus? Si in ipsa qua morimur, ergo
nutricibus post resurrectionem opus erit. Sin in

*Disputa-
tio de re-
surrectio-
ne mor-
tuo-
rum.*

altera, nequaquam erit resurrectio mortuorum,
sed transformatio in alios. Diversitas quoque se-
xus maris & feminae erit, aut non erit? Si erit, se-
quentur & nuptiæ, & concubitus, sed & genera-
tio. Si non erit, sublata diversitate sexus, eadem
corpora non resurgent (aggravat enim terrena
habitatio sensum multa cogitantem) sed tenuia
erunt & spiritualia, dicente Apostolo: Seminatur
corpus animale, resurget corpus spirituale. Ex
quibus omnibus probare cupiebat, rationales
creaturas ob quædam vitia, & antiqua peccata in
corpora esse delapsas, & pro diversitate ac meri-
tis peccatorum, tali vel tali conditione generari;
ut vel corporum sanitate gauderent, & parentum
divitijs ac nobilitate vel in morbidas carnes &
domos inopum venientes, pœnas pristinorû lue-
rent delictorum, & in præsentî seculo atq; corpo-
ribus quasi carcere clauderentur. Quod cum au-
disset, & ad me retulisset, indicans hominem, mi-
lîque incubuisset necessitas nequissima viperae ac
mortiferæ bestiaë resistendi: de quibus Psalmista
commemorat, dicens: Ne tradas bestijs ani-
mam confitentem tibi: conveni hominem, & ora-
tionibus ejus, quam decipere nitebatur, inter-
roga-

Sap. 7.

1. Cor. 15.

Pf. 73.

rogatione brevi conclusi, dicens: Utrum crede-
ret futuram resurrectionem mortuorum, an non.
Qui cum se credere respondisset, intuli: Eadem
resurgent corpora, an altera? Cum dixisset, ce-
dem: iciscitatus sum: In eodem sexu, an in altero.
Ad interrogata reticenti, & instar colubri huco-
lucque transferenti caput, ne feriretur: quia, in-
quam taces, ego mihi pro te respondebo, & con-
sequentia inferam. Si non resurget mulier, ut ma-
lier, neque masculus ut masculus, non erit mor-
tuorum resurrectio, quia sexus membra habent,
& membra totum corpus efficiunt. Si autem se-
xus & membra non fuerint, ubi erit resurrectio
corporum, quæ sine sexu non constat & membris.
Porro si corporum non fuerit resurrectio, neque
quam erit resurrectio mortuorum. Ex quo die
ita cœpit hominem detestari, & omnes qui ejus-
modi dogmatis erant: ut eos voce publicæ homi-
ni Domini proclamaret. Et hoc dixi, non ut brevi-
ter hæresim contutarem, cui multis voluminibus
respondendum est, sed ut fidem tantæ sceleris
ostenderem: quæ maluit inimicitias hominum
subire perpetuas, quam Dei offensam amicitias
noxijis provocare. Dicam ut cœperam, nihil in
genio ejus docilius fuit. Tarda erat ad loquen-
dum, velox ad audiendum: memor illius præce-
pti: Audi Israël, & tace. Scripturas sanctas recen-
tabat memoriter. Et cum amaret historiam, & hoc
veritatis diceret fundamentum: magis tamen se-
quebatur intelligentiam spiritalem: & hoc cultu-
ne ædificationem animæ protegebat. Denique
compulit me ut vetus & novum instrumentum
cum filia, me differente perlegeret. Quod præ-
cipit

*Hæretici
hostes
Domini.*

Jacob. 11.

*Paula
scriptura
studiosa.
Historia
est veri-
tatis fun-
damentum.*

ter verecundiam negans, propter assiduitatem
tamen & crebras expostulationes ejus præstiti: ut
doceam quod didiceram: non à memetipso, id
est, a præsumptione pessimo præceptore, sed ab
doctrinibus Ecclesiæ viris. Sicubi hasitabam, &
nescire me ingenuè confitebar: nequaquam mi-
hi volebat a' quiescere, sed jugi interrogatione
cogebat: ut ex multis variisque sententijs, quæ
mihi videretur probabilior, indicarem.

Lòquer & aliud, quod forsitan æmulis videatur
incredibile. Hebræam linguam, quam ego ab
adolescencia multo labore ac sudore ex parte di-
dici, ac infatigabili meditatione non desero, ne
ipse ab ea deserat, discere voluit, & consecuta est:
ita ut Psalmos Hebraicè caneret: & sermonem
absque ulla Latinæ linguæ proprietate personar-
et. Quod quidem usque hodie in sancta filia e-
jus Eustochio cernimus: Quæ ita semper adhæ-
sit matri, & ejus obedivit imperijs, ut nunquam
absque ea cubaret, nunquam procederet, nun-
quam sine illa cibum caperet, ne unum quidem
nummum haberet potestatis suæ: sed & paternam
& maternam substantiolam à matre distribui pau-
peribus lataretur. & pietatem in parentem, hæ-
reditatem maximam & divitias crederet. Non
debeo silentio præterire, quanto exultaverit
gaudio, quod Paulam neptem suam ex Læta &
Toxotio genitam, imò voto & futuræ virginita-
tis repromissione conceptam, audierat in cunis
& crepitaculis, balbutiente linguâ Alleluja can-
tare: avia quæ & amara nomina dimidiatis verbis
frangere: in hoc solo patriæ desiderium habuit, ut
filium, nurum, neptem renuntiâsse seculo, &
Christi

*Paula:**Hebræa**didicit cū**Eustochio**Eustochiæ**commen-**datio.*

Christo servire cognosceret. Quod & impetra-
vit ex parte. Nam neptis Christi flammæ refer-
vatur. Nurus aeterna se tradens pudicitie, lo-
crum opere, fide, & eleemosynis sequitur: & Romæ
conatur exprimeret quod Hierosolymis illa com-
plevit.

Quid agimus anima? Cur ad mortem ejus ve-
nire formidas? Jam dudum prolixior liber cubi-
tur, dum timemus ad ultima pervenire: qualita-
centibus nobis, & in laudibus illius occupatis, dif-
ferri possit occubitus. Hucusque prosperis navi-
gavimus ventis, & crispantia maris æquora la-
bens carina sulcavit. Nunc in scopulos incurrit
oratio, & tumentibus fluctuum motibus, præsentis
utriusque monasterij intentatur naufragium, ita
ut cogamur dicere: Præceptor, salvos nos fac,
perimus. Et illud: Exurge, ut quid obdormis, Do-
mine? Quis enim possit siccis oculis Paulam nar-
rare morientem? Incidit in gravissimam valetudi-
nem, imò quod optabat, invenit, ut nos desereret,
& Domino plenius jungeretur. In quo languore,
Eustochij filia probata semper in matre pietas, &
magis ab omnibus comprobata est. Ipsa assidue
lectulo, stabellum tenere, sustentare caput, pulvil-
lum supponere, fricare pedes, manu stomachum
confovere, molla strata componere, aquam cali-
dam temperare, mappulam apponere, omnium
ancillarum prævenire officia, & quicquid alia fe-
cisset, de sua mercede putarat esse subtractum.
Quibus illa precibus, quibus lamentis & gemitu,
inter jacentem matrem & specum Domini dis-
currit, ne privaretur tanto contubernio, ne illa
absente viveret, ut eodem feretro portaretur? sed

Luc. 8.

Ps. 43.

*Quomo-
do Paula
obserit.*

*Eustochij
obsequium
erga ma-
trē agra-
tam.*

mortalium fragilis & caduca natura / & nisi
 Christi fides nos exollat ad cœlum, & æternitas
 vite promittatur, cum bestiis & jumentis cor-
 porum una conditio est: idem occubitus iusto &
 impio, bono ac malo, mundo ac immundo, sacri-
 ficienti, & non sacrificanti: Sicut bonus, ita & qui
 peccat: sicut qui jurat, sic & is qui iuramentum
 petuit. Similiter homines & jumenta in favillam
 cinerem dissolvuntur. Quid diu differo, & dolo-
 rem meum in alijs immorando facio longiorem?
 dicebat prudentissima feminarum adesse mor-
 tem, & frigente aliâ parte corporis atque mem-
 brorum, solum animæ teporem in sacro pectore
 palpitare: & nihilominus quasi ad suos pergeret,
 venosque defereret, illos versiculos susurrabat:
 Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum
 habitationis gloriæ tuæ. Et: Quàm dilecta taber-
 nacula tua Domine virtutum, concupiscit & desi-
 nit anima mea in atra Domini. Et: Elegi abjecta
 in domo Dei mei magis, quàm habitare in ta-
 bernaculis peccatorum. Cumque à me interro-
 garetur, cur taceret, cur nollet respondere incla-
 manti, an doleret aliquid? Græco sermone re-
 spondit, nihil se habere molestiæ, sed omnis quie-
 tis & tranquilla perspicere. Post hæc obmutuit, &
 clausis oculis quasi jam mortalia despiceret, usque
 ad expirationem animæ, eosdem repetebat versu-
 culos: vix ut aure appositâ quod dicebat, audire
 possemus. Digitumque ad os tenens, crucis signum
 agebat in labijs. Defecerat spiritus, & anhela
 in mortem, animæque erumpere gestiens
 sudorem, quo mortalium vita finitur, in
 laudes Domini convertebat. Aderant Hierosoly

Sap. 7.

Ps. 25.

Ps. 83.

Ibidem.

*Immor-

te in-

luja.

Frequens

mo-

Clerus morum & aliarum urbium Episcopi, & sacerdo-
adess tum inferiores gradus, ac Levitarum innumera-
Paula bilis multitudo. Omne monasterium, virginum
morienti. & monachorum chori repleverant: statimque
C. nt. 21 audivit sponsum vocantem: Surge, veni proxima
Ibidem. mea, speciosa mea, columba mea: quonia in hunc
Pf. 26. transijt. pluvia abiit: sibi læta respondit: Flores
** diversis* vili sunt in terra, tempus sectionis advenit. Et
Honestè Ex hinc non ululatus, non planctus (ut inter seculi
Paula se- homines fieri solet) sed Psalmsorum linguis
pelitur. versa examina concrepabant. Translataque
 piscoporum manibus, & cervicem feretro sub-
 cientibus, cum alij Pontifices lampades cereas
 que præferrent, alij choros psallentium docer-
 rent, in media Ecclesia in spelunca Salvatoris
 posita. Tota ad funus ejus Palæstinarum urbium
 turba convenit. Quem monachorum laetitia
 in eremo cellula sua tenuit? Quam virginum
 creta cubiculorum texerunt? Sacrilegium putab-
 at, qui non tali feminae ultimum reddidisset
 cium: Vidua & pauperes in exemplum Dorca-
 dis, vestes ab ea præbitas ostendebant. Omnis
 opum multitudo matrem & nutriciam se per-
 disse clamabat. Quodque mirum sit, nihil pallor
 mutaverat faciem, sed ita dignitas quædam &
 gravitas ora compleverat, ut eam putares non
 mortuam, sed dormientem. Græco, Latino, Sy-
 roque sermone Psalmi in ordinem personabant
 non solum triduo, & donec subter Ecclesiam
 juxta specum Domini conderetur, sed per om-
 nem hebdomadam, cunctis qui venerant, sum-
 mus funus, & proprias credentibus lacrymas. Vener-
 rabilis

Act. 9.

Psalmsi
decantā-
tur in
exequijs
Paula.

abilis virgo filia ejus Eustochium, quasi ablacta- *Pf. 139.*
 super matrem suam, abstrahi à parente non po-
 rat: deoculari oculos, hærere vultui, totum cor-
 pus amplexari, & se cum matre velle sepeliri.
 Tellis est Jesus, ne unum quidem nummum ab ea *Nummū*
 derelictum: sed ut antè jam dixi, derelictum *non reli-*
 magnum æs alienum; & (quod his difficilius est) *quit Pau-*
 atrum & sororum immensam multitudinem, *la moris.*
 quos & sustentare arduum, & abjicere impium
 est. Quid hac virtute mirabilius? sceminam no-
 bilissimæ quondam familiæ, magnis quondam
 opibus, tantâ fide omnia dilargitam, ut ad egesta-
 tem penè ultimam perveniret? Jactent alij pecu-
 nias, & in corbonam Dei æra congesta, funalibus-
 que aureis dona pendentia. Nemo plus dedit pau-
 peribus, quàm quæ sibi nihil reservavit. Nunc il-
 la divitijs fruitur, & his bonis, quæ nec oculus vi- *1. Cor. 2.*
 dit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascen-
 derunt. Nos nostram vicem dolemus, & invide-
 re ejus gloriæ potius videbimur, si voluerimus
 diutius flere regnantem. Secura esto Eusto-
 chium, magnâ hæreditate ditata es. Pars tua Do- *Thren. 30*
 minus, & quò magis gaudeas, mater tua longo
 martyrio est coronata. Non solum enim effusio *Quid*
 sanguinis in confessione reputatur, sed devotæ *martyrè*
 quoque mentis immaculata servitus, quotidiana *efficere*
 num martyrium est. Illa corona de rosis & violis *possit.*
 plectitur, ista de lilijs. Unde in cantico scribitur *Cant. 5.*
 canticorum: Fratruelis meus candidus & rubi-
 cundus & in pace, & in bello, eadem præmia vin-
 centibus tribuens. Mater, inquam, tua, cum A- *Gen. 12.*
 braham audivit: Exi de terra tua, & de cogna-
 tione tua, & veni in terram, quam ostendam tibi.
 Et

*Kier. 51.**Num. 11.**Ruth 1.*

Et per Hieremiam Dominum precipientem
 gite de medio Babylonis, & salvate animas
 vestras. Et usque ad diem mortis suæ non est recessa
 in Chaldaam: nec ollas Aegypti, & virulentam
 carniū desideravit, sed choris comitata virgi-
 neis, civis est Salvatoris effecta, & de parva
 Bethlehem, cœlestia regna conscendens, distat
 veram Noëmi: Populus tuus, populus meus: &
 Deus tuus, Deus meus.

*Precatio
 Hierony-
 mi ad
 Paulam.*

Hunc tibi librum ad duas lucubratiunculas
 eodem, quem tu iustines, dolore distavi. Nam
 quotiescunque stylum figere volui, & opus ex-
 re promissum: toties obriguerunt digiti, cecidit
 manus, sensus elanguit. Unde & inculta oratio
 votum scribentis absque ulla elegantia & verborum
 lepore testatur. VALE ò Paula, & cul-
 ris tui ultimam senectutem orationibus iu-
 des & opera tua Christo te sociant, præsentibus
 ciliis, quod postulas, impetrabis. Exegi monu-
 mentum ære perennius, quod nulla destruere
 sit vetustas. Incidi elogium sepulchro tuo, quod
 huic volumini subdidi: ut quocumque sermo
 fieri pervenerit, te laudatam, te in Bethlehem
 conditam lector agnoscat:

SEQUITUR TITULUS
 SEPULCHRI.

*Scipio quam genuit Paule fudere parentis,
 Gracchorum soboles, Agamemnonis incipit
 proles,*

*Hoc jacet in tumulo: Paulam dixere pro-
 tes:*

*Esstochij genitrix: Romani prima senatus
Pauperiem Christi & Bethlehemitica rura
secusa est.*

IN FRONTE SPELUNCÆ.

*Aspicis angustum præcisâ rupe sepulchrum?
Hospitium Paula est cœlestia regna tenen-
tis.*

*Fratrem, cognatos, Romam, patriamquære-
l nquens*

*D. vitias, Sobolem Bethlehemi conditur an-
tro.*

*Hic præsepe tuum Christe, atque hic mystica Matt. 2:
Magi*

*Munera portantes hominiquæ Deoque de-
dère*

Dormivit sancta & beata Paula septimo Ka-
endarum Februariarum, tertiâ sabbati, post Solis
occubitum. Sepulta est quintâ Kalend. earun-
dem, Honorio Augusto, & Arestemo Consuli-
bus. Vixit in sancto proposito, Romæ annos
quinque, Bethlehem annos viginti. Omne
vitæ tempus implevit annis quinquagin-
ta sex, mensibus octo, diebus
viginti duo.

IX. Hieronymus ad Principiam virginem de vita
nobilis & sancta vidua Marcella. Potest
Epitaphium quoque Marcella
appellari.

SÆpè & multum flagitas virgo Christi Principia,
ut memoriam sanctæ sceminæ Marcellæ
literis recolam : & bonum, quo diu fructi sumus,
etiam cæteris noscendum imitandumque descri-
bam. Satisque doleo, quod hortaris sponte cur-
rentem : & me precibus indigere arbitraris, quæ
ne tibi quidem in ejus dilectione concedam, multo
quoque plus accipiam, quàm tribuam beneficium
tantarum recordatione virtutum. Nam ut his
usque reticerem, & biennium silentio præter-
rem, non fuit dissimulationis, ut male existimas,
sed tristitiæ incredibilis: quæ ita meum opprimit
animum, ut melius judicarem tacere in præsen-
tiarum, quàm nihil dignum illius laudibus dice-
re. Neque enim Marcellam tuam, imò meam,
(ut verius loquar) nostram, omniumque sancto-
rum, & propriæ Romanæ urbis inelytum decus
instituti Rhetorum prædicabo : ut exponam illius
lustrem familiam, altis sanguinis decus, & stemma
ta per proconsules & præfectos prætoria decus
rentia. Nihil in illa laudabo, nisi quod proprium
est: & eò nobilius, quod opibus & nobilitate con-

Marcella temptâ, facta est paupertate & humilitate no-
recusat bilior. Orbata patris morte, viro quoque
denuò post nuptias septimo mense privata est. Con-
nubere, que eam Cerealis (cujus clarum inter consules
calibatũ nomen est) propter ætatem & antiquitatem fami-

& insignem (quod maxime viris placere con- *ample-*
 uevit) decorem corporis ac morum temperan- *ctas.*
 tiam ambitiosius peteret, suaque longævus polli-
 ceretur divitias; & non quasi in uxorem, sed quasi
 in filiam vellet donationem transfundere: Albina
 que mater tam clarum præsidium viduatæ don-
 citò appeteret: illa respondit: Si vellem nubere,
 non æternæ me cuperem pudicitiaæ dedicate
 que maritum quærerem, non hæreditatem. Il-
 lique mandante, posse & senes diu vivere: & juve-
 nes citò mori, eleganter ludit: Juvenis quidam
 potest citò mori, sed senex diu vivere non potest.
 Quæ sententiâ repudiatus, exemplo cæteris fuit:
 ut ejus nuptias desperarent. Legimus in Evange-
 lo secundum Lucam: Et erat Anna prophetissa, *L. 46. 2.*
 filia Phanuel, de tribu Aser: & hæc provec-
 ta ætate in diebus plurimis, vixeratque cum viro suo
 annis septem à virginitate sua: & erat vidua an-
 nis octoginta quatuor: nec recedebat de templo:
 in obsecrationibus & jejunijs Domino serviens no-
 nis ac die. Nec mirum, si videre meruit Salvato-
 rem, quem tanto labore quæsierat. Conferamus
 septem annos septem mensibus; sperare Christum
 & tenere; natum confiteri, & in crucifixum crede-
 re; parvulum non negare, & virum gaudere re-
 manentem. Non facio ullam inter sanctas fœminas
 præferentiam: quod nonnulli inter sanctos viros &
 ecclesiarum principes stultè facere consueve-
 runt: sed illò tendit assertio, ut quarum unus est
 labor, unum & præmium sit. Difficile est in male-
 fica civitate, & in urbe, in qua orbis quondam
 capulus fuit, palmaque vitiorum, si honestis de-
 traherent, & puta ac munda macularent, non ali-
 quam

Vidua reprehensibilis.

Gen. 3.

Marcella nunquam sola.

studiosa in scripturis. Ps. 118. Ps. 1.

quam sinistri rumoris fabulam contrahere. Quamquam de hac muliere, quod displiceret, audivit ut crederet? Quis credidit, ut non magis ipsum malignitatis & infamiae condemnaret? Ab hac primum confusa gentilitas est, dum omnibus paruit, quae esset viduitas Christiana, quam conscientia & habitu promittebat. Illa enim voleat purpuris & ceruisa ora depingere, sericis nitere vestibus, splendere gemmis, aurum portare cervicibus, & auribus perforatis, rubris pretiosissima grana suspendere, fragrare mirrice, maritos ita plangere, ut tandem dominatorum se caruisse latentur: quaerantque alios, quibus juxta Dei sententiam serviant, sed quibus imperent. Unde & pauperes eligunt, ut non tantum virorum videantur habere, qui patienter rivales sustineant: si mussitaverint, illico proijcendi. Nostra vidua talibus usa est vestibus, quibus arceret frigus, non membra nudaret: aurum usque ad annuli signaculum repudians, magis in ventribus egenorum, quam in marsupio recondens. Nusquam sine matre. Nullum clericorum aut monachorum (quod amplius dominorum interdum exigebat necessitas) vidit absque matris. Semper in comitatu suo virgines ac viduas & ipsas graves feminas habuit: sciens ex latibilia puellarum, sapere de dominarum moribus predicari: & qualis quaque sit, talium consilio delectari. Divinarum scripturarum ardor eius incredibilis, semperque cantabat: In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. Et illud de perfecto viro: Et in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabatur.

die ac nocte: Meditationem legis non in repli-
 cando quæ scripta sunt, ut Judæorum existi-
 mant Pbarisæi: sed in opere intelligens: juxta
 illud Apostolicum: Sive comeditis, sive bibitis, *1. Cor. 10.*
 sive quid agitis, omnia in gloriam Domini fa-
 cientes. Et Prophetæ verba dicentis: A man- *P/. 118.*
 datis tuis intellexi: ut postquam mandata com-
 plesses: tunc se sciret mereri intelligentiam scri-
 pturarum. Quod & alibi legimus. Quia cœpit Je- *Act. 1.*
 sus facere & docere. Erubescit enim quamvis
 præclara doctrina, quam propria reprehendit
 conscientia Frustraque ejus lingua prædicat pau-
 pertatè, & docet eleemosynas, qui Cræsi divitijs
 tumet: viliq; opertus pallio, pugnat contra tineas
 vestium sericarum, Moderata jejunia, carni-
 um abstinentia: odor vini magis quàm gustus, propter *1. Tim. 5.*
 stomachum & frequentes infirmitates. Rarò pro-
 ce debat ad publicum, & matronarum maxime no-
 bilitatem vitabat domos, ne cogeretur videre quod
 contempserat. Apostolorum & martyrum basilicas
 secretis celebrans orationibus: & quæ populorum
 frequentiam declinarent. Matri in tantum obe-
 diens, ut interdum faceret quod nolebat. Nam cū
 illa suum diligeret sanguinem, & absq; filijs & ne-
 potibus, vellet in fratris liberos universa confer-
 re, ista pauperes eligebat: & tamen matri contrai-
 re non poterat, monilia & quicquid supellectilis
 suæ, divitibus peritura concedens: magisq; volens
 pecuniam perdere, quàm parentis animum con-
 trariare. Nulla eo tempore nobilium sceminarum
 roverat Romæ propositum Monachorum, nec
 audebat propter rei novitatem, ignominio-
 sum (ut tunc putabatur) velatæ in populis no-
 men

men assumere Hæc ab Alexandrinis sacerdotibus
 Papaque Athanasio, postea Petro, qui persecutio-
 nem Arrianæ hæreseos declinantes, quasi ad-
 tissimum communionis suæ portum Romam con-
 fugerant: vitam beati Antonij adhuc tunc viven-
 tis, monasteriorumque in Thebaide Pachumij, &
 virginum ac viduarum didicerat disciplinam.
 Nec erubuit profiteri, quod Christo placere cog-
 noyerat. Hanc multos post annos imitata est
 Sophronia & aliæ: quibus rectissime illud Enniani
 aptari potest: Utinam ne in nemore Pelio. Hujus
 amicitia fructa est Paula venerabilis. In hujus no-
 trita cubiculo Eustochium virginitatis decus, &
 facilis æstimatio sit, qualis magistra, ubi tales dis-
 cipulæ. Rideat fortè infidelis lector, me in mul-
 tularum laudibus immorari: qui si recorderet
 sanctas fœminas comites Domini Salvatoris, quæ
 ministrabant ei de sua substantia: & tres Marias
 stantes ante crucem: Mariamque proprie Magda-
 lenam, quæ ob sedulitatem & ardorem fidei, tur-
 ritæ nomen accepit, & prima ante Apostolos
 Christum videre meruit resurgentem: se potius
 superbiæ, quam nos condemnabit ineptiarum
 qui virtutes non sexu, sed animo judicamus: con-
 temptæque nobilitatis & divitiarum, majorem
 gloriam ducimus. Unde & Jesus Joannem
 angelistam amabat plurimum: qui propter gene-
 ris nobilitatem erat notus pontifici, & Judæorum
 insidias non timebat: in tantum ut Petrum intro-
 duceret in atrium, & solus Apostolorum staret an-
 te crucem, matremque Salvatoris in sua accipe-
 ret: ut hæreditaria virginis Domini, virginem
 Domini matrem, filius virgo susciperet.

*Mulieres
 etiã lau-
 dari pos-
 sunt.*

Marc. 15.

Luc. 8.

Marc. 16.

Ioan. 18.

Ioan. 19.

igitur plurimis sic suam transegit ætatem, ut ante se vetulam cerneret, quam adolescentulam fuisse meminisset: laudans illud Platonicum, qui philosophiam meditationem mortis esse dixit. Sic ergo ut dicere cœperamus, ætatem duxit & vixit, ut semper se crederet esse morituram: Sic in hac est vestibus, ut meminisset sepulchri: offerens hostiam rationabilem, vivam, placentem Deo. Denique cum & me Romam cum sanctis Pontificibus Paulino & Epiphanio Ecclesiastica traxisset necessitas: quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminiam Cyprî rexit Ecclesiam: & reverendè nobilium scœminarum oculos declinarem: ita egit secundum Apostolum, importunè, opportunè, ut pudorem meum sua superaret industria. Et quia alicujus tunc nominis esse existimabar super studio scripturarum, nunquam convenit, quin de scripturis aliquid interrogaret: nec statim acquiesceret, sed è contrario moveret quæstiones: non ut contenderet, sed ut quarendo earum disceret solutiones, quas opponi posse intelligebat. Quid in illa virtutum, quid ingenij, quid sanctitatis, quid puritatis invenerim, vereor dicere, ne fidem credulitatis excedam: & tibi dolorem majorem ineutiam, recordanti quanto bono carueris Hoc solum dicam: quod quicquid in nobis fuit longo studio congregatum, & meditatione æterna quasi in naturam versum, hoc illa liberavit, hoc didicit, hoc possedit: ita ut post profectio-nem nostram, si de aliquo testimonio scripturarum esset oborta contentio, ad illam judicem pergeretur. Et quia valdè prudens erat, & noverat illud, quod appellant Philosophi *ἡρό οἰεσθαι*, id est de-

2. Tim. 4

cere quod facias : sic ad interrogata respondebat ut etiam sua non sua diceret : sed vel mea, vel cuiuslibet alterius : ut & in eo ipso quod docebat, se discipulam fateretur. Sciebat enim dictum ab A-

postolo: *1. Tim. 2.* Docere autem mulieri non permitto. Ne virili ergo sexui, & interdum sacerdotibus, de obscuris & ambiguis sciscitantibus facere videretur injuriam, in nostrum locum eos statim ire iussit. Audivimus te illius adhaesisse consortio, & utquam ab illa, ne transversum quidem unguem, ut dicitur, recessisse : eadem domo, eodem cubiculo usam, ut omnibus in urbe clarissima notum fieret, & te matrem, & illam filiam reperisse. Suburbanus ager vobis pro monasterio fuit : & rus electum pro solitudine. Multoq; ita vixistis tempore, ut ex imitatione vestri, & conversione multarum gauderemus Romam factam Hierosolymam. Crebra virginum monasteria, monachorum innumerabile multitudo : ut pro frequentia servientium Domini quod prius ignominiae fuerat, esset postea gloria. Interim absentiam nostri mutuis solabamur aliter, & quod carne non poteramus, spiritu reddebamus : semper obviare epistolis, superare officijs, salutationibus praevanire. Non multum absentia perdebat, quae jugibus sibi literis jungebatur.

In hac tranquillitate & Domini servitute, haeretica in his provincijs exorta tempestas cuncta turbavit, & in tantam rabiem concitata est, ut nec sibi, nec ulli bonorum parceret. Et qualis perurum esset, hic universa movisse, navem plenam blasphemiarum Romano intulit portui. Invenitque protinus patella operculum, & Romanae fons dei purissimum fontem, caeno lutosa permiscuit.

vestigia. Tunc sancta Marcella, quæ diu cohi-
 cerat, ne per amulationem quippiam facere cre-
 deretur, postquam sensit fidem Apostolico ore
 audatam in plerisque violari: ita ut sacerdotes
 quoque, & nonnullos monachorum, maximè fe-
 mili huius homines, in assensum sui traheret, ac
 simplicitati illuderet Episcopi, qui de suo ingenio
 ceteros æstimabat: publicè restitit, malens Deo
 placere, quàm hominibus. Laudat Salvator in
 Evangelio villicum iniquitatis, quòd contra Do-
 minum quidem fraudulentè, attamen pro se pru-
 denter fecerit. Cernentes hæretici de parva scin-
 tilla maxima incendia concitari: & suppositam
 dudum flammam, jam ad culmina pervenisse, nec
 posse latere quod multos deceperat: petunt & im-
 petrant Ecclesiasticas epistolas, ut communican-
 tes Ecclesiæ discessisse viderentur. Nec multum
 tempus in medio, succedit in Pontificatum vir
 insignis Anastasius, quem diu Roma habere non
 meruit: ne orbis caput sub tali Episcopo trunca-
 retur: Imò idcirco raptus atque translatus est, ne
 semel latam sententiam precibus suis flectere co-
 naretur: dicente Domino ad Hieremiam: Ne
 oraveris pro populo isto; neque depreceris in bo-
 num: Quia si jejunaverint, non exaudiam preces
 eorum: & si holocausta & victimas obtulerint, non
 accipiam eas. In gladio enim & pestilentia ego
 consumam eos. Dicis, quid hoc ad laudem Mar-
 cellæ? Damnationis hæreticorum hæc fuit prin-
 cipium, dum adducit testes, qui prius ab eis eru-
 ditæ, & postea ab hæretico fuerant errore cor-
 recti: dum ostendit multitudinem deceptorum
 cum impia *αἰετὶ ἀρχῶν* ingerit volumina, quæ
 emen-

*Marcella
 contra
 hæreticos
 fortiter
 sese oppo-
 nit.*

*Gal. 1.
 Luc. 16.*

Hier. 14.

*Marcella
 zelus in
 hæreticos.*

emendata manu scorpionum monstrabantur: dum acciti frequentibus literis hæretici, ut se defenderent, venire non sunt ausi: tantaque vis conscientie fuit, ut absentes damnari, quàm præsentem argui maluerint. Huiusmodi gloriosæ victoriae origo Marcella est. Tu quæ caput horum & caulis bonorum es, scis me vera narrare: quæ nosti me vix pauca de multis dicere, ne legenti fastidium faciat odiosa replicatio: & videar apud malevolos sub occasione laudis alterius, stomachum meum digerere. Pergam ad reliqua.

De Occidentis partibus ad Orientem turbos transgressus, minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est: Putas veniens filius hominis inveniet fidem super terram? *Refrigeras*

Luc. 18.

charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem nostro lateri iungebantur: quorum publicè petebatur caput: contra quos omnes opes suppeditabantur: ita ut Barnabas quoque duceretur in illam simulationem, imò apertum parricidium: quod non viribus, sed voluntate commisit. Et ecce inversa tempestas, Domino fiante, deleta est: expulsumque vaticinium prophetale: Auferes spiritum eorum, & deficient, & in pulverem tuum revertentur. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Et illud Evangelicum: Stulte, in nocte auferetur anima tua à te, quæ autem præparasti, cuius erunt? Dum hæc aguntur in Iudeis, & terribilis de Occidente rumor affertur, obediens Romam, & auro salutem civium redimi: spiritusque rursus circumdari: ut post substantiam vitam quoque perderent. Hæret vox, & singuli prætercipiunt verba dicantis. Capitur urbs, quæ

Gal. 2.

Pf. 103.

Pf. 145.

Luc. 12.

*Romana
urbis va-
statio.*

torum cepit orbem : imò fame perit, ante quam
 gladio, & vix pauci, qui caperentur, inventi sunt.
 Ad nefandos cibos erupit esurientium rabies, &
 sua invicem membra laniarunt : cum mater non
 parcat lactenti infantia : & recipit utero, quem
 paulo ante effuderat. Nocte Moab capta est, no-
 cte cecidit murus ejus. Deus, venerunt gentes in
 hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum
 tuum: posuerunt Hierusalem in pomorum custo-
 diam: posuerunt cadavera sanctorum tuorum e-
 leas volatilibus cœli: carnes sanctorum tuorum
 bestiis terræ. Effuderunt sanguinem eorum sicut
 aquam in circuitu Hierusalem, & non erat qui
 sepeliret. Quis cladem illius noctis, quis funera
 laudo Explicet, aut possit lacrymis æquare dolo-
 rem? Urbs antiqua fuit, multos dominata per an-
 nos: Plurima perque vias sparguntur inertia pas-
 sim Corpora, perque domos, & plurima mortis
 imago. Cùm interim, ut in tanta confusione re-
 tam, Marcellæ quoque domum eritentus victor
 ingreditur. Sic mihi fas audita loquitur: imò à sanctis
 visis visa narrare, qui interfuere præsentibus: qui se
 dicunt in periculo quoque ei fuisse sociatam. In-
 trepido vultu excepisse dicitur introgressos.
 Cumque posceretur aurum, & defossas opes vili
 excusaret tunicâ: non tamen fecit fidem volunta-
 riæ paupertatis. Cæsata fustibus flagellisq; ajunt,
 non sensitse tormenta: sed hoc lacrymis, hoc pe-
 ribus eorum megisse prostratam: ne te à suo con-
 fortio separarent: ne sustineret adolescentia, quod
 senilis ætas timere non poterat. Christus dura
 corda mollivit: & inter cruentos gladios invenit
 locum pietas. Cumque & illam, & te ad Apostolâ

Esai. 17.
 Ps. 78.

Marcella
 fortitudo
 cum ejus
 domus
 invade-
 retur ab
 hoste baro
 baro

T 3

Pau-

Pauli basilicam barbari deduxissent : ut vel salu-
 rem vobis ostenderent, vel sepulchrum: in tantam
 latitiam dicitur erupisse: ut gratias ageret Deo,
 quod te integram sibi reservasset, quod paupe-
 rem illam non fecisset captivitas, sed invenisset,
 quod egeret quotidiano cibo, quod saturata
 Christo non sentiret esuriam: quod & voce &
 opere loqueretur: Nuda exivi de ventre matris
 meae, nuda & redeam: sicut Domino visum est, ita
 & factum est: Sit nomen Domini benedictum.
 Post aliquot * dies sano, integro, vegetoque cor-
 puscule obdormivit in Domino: & te pauperu-
 tulæ suæ, imò per te pauperes reliquit hæredes:
 claudens oculos in manibus tuis: reddens spiri-
 tum in osculis tuis: dum inter lacrymas tuas in-
 rideret conscia vitæ bonæ, & præmiorum futuro-
 rum. Hæc tibi Marcella venerabilis, & tibi Prin-
 cipia filia, una & brevi lucubratione dictavi: non
 eloquij venustate, sed voluntate in vos animi gra-
 tissimi & Deo, & legentibus placere desiderans.

X. Hieronymus ad Oceanum de vita Fabiæ: laudabilis matrona Romana, qua clarum præbet exemplum pœnitentiæ.

PLures anni sunt, quod super dormitione Pauline, Paulam venerabilem scœminam, recentem adhuc vulnere consolatus sum. Quartæ ætatis circulus volvitur, ex quo ad Heliodorum Episcopum Nepotiani scribens epitaphium, quicquid habere virium potui, in illo tunc dolore consumpsi. Ante hoc fermè biennium, Pammachio meo pro subita peregrinatione Paulinæ, brevem epistolam

folam dedi, erubescens ad disertissimum virum
 plura loqui, & ei sua ingerere: ne non tam confo-
 lari amicum viderer, quàm stultâ jactantiâ doce-
 re perfectum. Nunc mihi fili Oceane, volenti &
 ultro appetenti, debitum munus imponis: quod
 pro novitate virtutum veterem materiam novâ
 faciat. In illis enim vel parentis affectus, vel mœ-
 tor avunculi, vel desiderium mariti temperan-
 dum fuit: & pro diversitate personarum, diversa
 de scripturis adhibenda medicamina. In præsen-
 tiarum tradis mihi Fabiolam, laudem Christiano-
 rum, miraculum gentilium, luctum pauperum, so-
 latium monachorum. Quicquid primùm arripue-
 ro, sequentium comparatione vilescit. Jejunium
 prædicem? Sed prævalet eleemosynæ. Humi-
 litatem laudem? Sed major est fidei ardor. Dicam
 appetitâs sordes, & in condemnationem vestium
 sericarum plebeium cultum, & servilia indumen-
 ta quæsitâ? Plus est animum deposuisse, quàm cul-
 tum. Difficilius arrogantiâ, quàm auro caremus
 & gemmâs. His enim abjectis, interdum gloriosis
 tumemus sordibus, & vendibilem paupertatem
 populari auræ offerimus. Cæcâtâ virtus, & in con-
 scientiâ fota secreto, Deum solum judicem res-
 picit. Unde & novis est mihi efferenda præco-
 nijs, & ordine prætermisso Rhetorum, tota de
 conversionis & pœnitentiæ incunabulis assumen-
 da oratio. Alius forsitan scholæ memor, Q Maxi-
 mum, unus qui nobis cunctando restituit rem, &
 totam Fabiorum gentem proferret in medium,
 diceret pugnas, describeret prælia: & per tantæ
 nobilitatis gradus Fabiolam venisse jactaret, ut
 quod in virga non poterat, in radicibus demon-
 strâ-

Lau Fabiola.

straret. Ego diversorij Bethlehemici, & pres-
 pis Dominici amator, in quo Virgo puerpera
 Deum fudit infantem, ancillam Christi non de
 nobilitate veteris historie, sed de Ecclesia humi-
 litate producam. Et quia statim in principio qua-
 fiscopulus quidam & procella mihi obtredato-
 rum ejus opponitur, quod secundum sortita matri-
 monium prius reliquerit: non laudabo conversam
 nisi prius ream absolvero. Tanta prior maritus
 vitia habuisse narratur, ut ne scortum quidem &
 vile mancipium ea sustinere posset. Quæ si vo-
 luerit dicere, perdam virtutem feminæ, quæ ma-
 luit culpam subire diffidij, quam quandam cor-
 poris sui infamare partem, & maculas ejus dete-
 gere. Hoc solum proferam, quod verecundæ mat-
 rionæ & Christianæ satis est. Præcepit Dominus
 uxorem non debere dimitti, exceptâ causâ forni-
 cationis: & si dimissa fuerit, manere inuptam.
 Quicquid viris jubetur, hoc consequenter redun-
 dat in feminas. Neq; enim adultera uxor dimitti-
 da est, & vir mœchus tenendus. Si quis meretrici
 jungitur, unum corpus facit: ergo quæ scortato-
 ri impuroque sociatur, unam cum eo corpus effi-
 citur. Aliæ sunt leges Cæsarum, aliæ Jesu Chri-
 sti: aliud Papinianus, aliud Paulus noster præ-
 cipit. Apud illos viris impudicitia fræns laxatur:
 & solo stupro atque adulterio condemnato,
 passim per lupanaria & ancillulas libido permit-
 titur: quasi culpam dignitas faciat, non volun-
 tas. Apud nos quod non licet sceminis, æquè non
 licet viris, & eadem servitus pari conditione cen-
 setur. Dimisit ergo (ut ajunt) vitiosum: dimisit il-
 lus & illius criminis nonium, dimisit (penè dixi)
 quod

*Fabiola
 quomodo
 n. aratum
 secundum
 reliquerit*

Matth. 5.

1. Cor. 7.

1. Cor. 6.

quod clamante vicina, uxor sola non prodidit. *Fabiola*
 si autem arguitur, quare repudiato marito, non repudia-
 inupta permanserit: facile culpam fatebor, dum to mari-
 tamen refertam necessitatem. Melius est (inquit to *nupte*
 Apollolus) nubere quam urii. Adolefcentula erat: *alteri.*
 viduitatem fervare non poterat. Videbat aliam *1. Cor. 7.*
 legem in membris suis, repugnantem legi mentis *Rom. 7.*
 suæ, & se vincitamatque captivam ad coitum tra-
 ti. Melius arbitrata est apertè confiteri imbecilli-
 tatem suam, & umbram quamdam miserabilis
 sebere conjugii, quam sub gloria univiræ, opera
 exercere meretricum. Idem Apollolus vult vi. *1. Tim. 5.*
 tuas adolefcentulas nubere, filios procreare, null-
 lam dare occasionem adversario maledicti gra-
 tia. Et protinus cur hoc velit, exponit: Jam enim
 quædam abierunt retro post satanam. Igitur &
 Fabiola, quia ea persuaserat sibi, & putabat virum
 pure à se dimissum, nec Evangelii vigorem no- *Matt. 5.*
 verat: in quo nubendi universa causatio viventi-
 bus viris scæminis amputatur: dum multa diaboli
 trahat vulnera, unum incauta vulnus accepit.

Sed quid ego in abolitis & antiquis moror, *Fabiola*
 tuarens excufare culpam, cujus pœnitentiam ip- *post mor-*
 ta confessâ est? Quis hoc crederet, ut post mortem *tem ma-*
 secundi vini, in semet reversa: quo tempore solent *ris pub-*
 rida negligentes, jugo servituti excusso, agere *lianæ fia-*
 liberius, adire balneas, voltare per plateas, vul- *cit pœni-*
 tus circumferre meretricios, taccum indueret, er- *tantiam.*
 rem publicè fateretur, & tota spectante urbe
 Romana, ante diem Paschæ in basilica quondam
 laterani, qui Casariano truncatus est gladio, sta-
 ret in ordine pœnitentium, Episcopis & presby-
 teris, & omni populo collachymantibus, spar-
 sum

Pœnitentia virtus.

Ioan. 21.

Deut. 9.

Davidis pœnitentia.

2. Reg. 12.

Pf. 50.

Achab pœnitentia.

3. Reg. 21.

sum crinem, ora lurida, squalidas manus, sordida colla submitteret? Quæ peccata fletus iste non purget? Quas inveteratas maculas hæc lamenta non abluant? Petrus trinam negationem, trina confessione delevit. Aaron sacrilegium, & confutum ex auro vituli caput, fraternæ correxerit neces. David sancti & mansuetissimi viri homicidium pariter & adulterium septem dierum emendabat fames. Jacebat in terra, volutabatur in cinere, & oblitus regis potestatis, lumen quærebatur in tenebris illumque tantum respiciens quem offenderat, lachrymabili voce dicebat: Tibi soli peccavi, & malum coram te feci. Et: Redde mihi lætitiâ salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Atque ita factum est, ut qui me prius obdormerat virtutibus suis, quomodo stans non ceciderem, doceret per pœnitentiam, quomodo cadens resurgerem. Quid tam impium legimus inter reges, quam Achab? de quo dicit scriptura: Non fuit alius tali, ut Achab: qui venundatus est, ut faceret malum in conspectu Domini? Hic enim cum propter sanguinem Nabuthæ correptus fuisset ab Helia, & audisset iram Domini per Prophetam Occidisti, & insuper possidisti: ecce ego inducam super te malum, & demetam posteriora tua, & reliqua: scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam. jejunavitque & dormivit in sacco, & ambulabat demisso capite. Tunc factus est sermo Domini ad Heliam Thesbiten, dicens: Nonne vidi humiliatum Achab coram me? Quia ergo humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus. O scelix pœnitentia, quæ ad se detrahit oculos, quæ furentem sententiam Domini

confesso errore mutavit. Hoc idem & Manass in 2. Par. 33.
 in Paralipomenon: & Ninive Regem fecisse legi- Iona 3.
 mus in Propheta: Publicanum quoque in Evan- Luc 18.
 gelio. Equibus primus non solum indulgentiam,
 sed & regnum recipere meruit, alter impenden-
 tem Dei fregit iram: tertius pectus verberans
 pugnis oculos non levabat ad cœlum. Et multo
 iustificationi recessit publicanus humilis confes-
 sione victorum, quàm Pharisæus superba jactatione
 virtutum. Non est loci hujus, ut pœnitentiam
 prædicem, & quasi contra Montanum Nova-
 tumque scribens, dicam illam hostiam Domino
 esse placabilem, & sacrificium Deo spiritum con- Ps. 50.
 tribulatum. Hoc unum loquar: quod & legentibus
 utile sit, & præsentis causa conveniat. Non est con- Matt. 6.
 fusa Dominum in terris: & ille eam non confun-
 detur in cœlo. Aperuit cunctis vulnus suum, &
 decoloriem in corpore cicatricem flens Roma
 conspexit. Dissuta habuit latera, nudum caput, Levit. 13.
 clausum os. Non est ingressa Ecclesiam Domini,
 sed ex ra castra cum Maria sorore Moyli separa- Num. 12.
 ta contudit: ut quam sacerdos ejecerat, ipse revo-
 caret. Descendit de folio deliciarum suarum: ac- Esa. 47.
 cepit molam, fecit farinam, & discalceatis pedi-
 bus, transivit flumina lachrymarum. Sedit super
 carbones ignis. Hi ei fuere in adiutorium. Faciem
 per quam secundo viro placuerat, verberabat, o-
 derat gemmas, linteamina videre non poterat,
 ornamenta fugiebat. Sic dolebat, quasi adulteriū
 commississet: & multis impendiis medicaminum
 unum vulnus sanare cupiebat.

Diu morati sumus in pœnitentia, in qua velut
 in vadolis locis resedimus: ut major nobis & abs-
 que

Ecc. II.

que ullo impedimento se laudum ejus campos aperiret. Recepta sub oculis omnis Ecclesie communi-
 one, quid fecit? Scilicet in die illa bona m-
 lorum non oblita est: & post naufragium rursum
 tentare noluit pericula navigandi, Quin potius
 omnem censum, quem habere poterat (erat e-
 nim amplissimus, & respondens generi ejus) dis-
 tribuit, dilapidavit ac vendidit, & in pecuniis
 congregatum, usibus pauperum preparavit, &
 prima omnium *1000000000* instituit: in quo egro-
 tantes colligeret de plateis: & consumpta languen-
 ribus atque media miserorum membra resoro-
 ret. Describam ego nunc diversas hominum ca-
 lamitates, truncas nares, effusos oculos, femi-
 stos pedes, luridas manus, tumentes alvos, em-
 femur, crura turgentia, & de excessis ac putredine
 carnibus vermiculos bullientes? Quoties morbo
 regio & pedore confectos humeris suis ipsa pro-
 travit? Quoties lavit purulentam vulnerum san-
 quam aius aspicere non valebat? Præbebat cito
 propria manu, & spirans cadaver, sorbitiuncula
 irrigabat. Scio multos divites & religiosos et
 stomachi angustiam exercere hujusmodi mis-
 ricordiam per aliena ministeria: & clementes et
 se pecunia, non manu. Quos equidem non repro-
 bo: & teneritudinem animi nequaquam interpre-
 tor infidelitatem, sed sicut imbecillitatem stomachi
 veniam tribuo, sic perfectæ mentis ardorem in
 coelum laudibus fero. Magna fides ista contem-
 nit. Scit quid in Lazaro dives purpuratus aliquando
 non fecerit, quali superba mens retributione
 damnata sit. Ille quem despiciamus, quem videre
 non possumus, ad cujus iacuitum nobis vomit

*Hoc est
 languen-
 rium vi-
 culiam.*

*Fabula
 curam
 agrotan-
 rumpau-
 perum sus-
 cipit.*

Luc. 16.

erumpit, nostri similis est: de eodem nobiscum
 formatus est luto, iisdem compactus est elemen-
 tis. Quicquid patitur, & nos pati possumus. Vult
 nera ejus existimemus propria: & omnis animi in
 alterum duritia, clementi in nosmetipsos cogita-
 tione frangetur. Non mihi si lingua centum sint,
 & que centum, Ferrea vox: Omnia morborum
 percursere nomina possum, quae Fabiola in tanta
 sanctorum miserorum refrigeria commutavit aut
 multi pauperum sani languentibus inviderent.
 Quamquam illa simili liberalitate erga clericos &
 monachos ac virgines fuerit. Quod monasterium
 non illius opibus sustentatum est? Quem nudum
 & clinicum non Fabiolae vestimenta texerunt? In
 quorum se indigentiam non effudit praecipit &
 festina largitio? Angusta misericordiae ejus Roma
 fuit. Peragrabat ergo insulas, & totum Etruscum
 mare, Volscorumque provinciam, ac reconditos
 caevorum littorum sinus: in quibus monacho-

*Fabiola
 multis
 monachis
 inpendit
 elemosy-
 nas.*

*Fabiola
 in Syriam
 profecta.*

*Fabiola
 studiosa
 scriptu-
 rarum.*

Ecccl. 1.

all-

ardoris fomenta capiebat. Quodam die cum in manibus Moyſi Numeros teneremus, & me verecundè rogaret, quid ſibi vellet nominum tanta congeries: cur ſingulæ tribus in aliis atque aliis

Num. 24 locis variæ jungerentur: quomodo Bilaam ariolus, ſic futura Chriſti myſteria prophetarit, ut nullus propemodum Prophetarum tam apertè de eo vaticinatus ſit: reſpondi ut potui, & viſus ſum interrogationi ejus ſatisfacere. Revolvens ergo librum, pervenit ad eum locum, ubi catalogus

Num. 33 deſcribitur omnium manſionum, per quas de Aegypto egrèdiens populus, pervenit uſque ad fluentia Jordanis. Cumq; rationes & cauſas quereret ſingularum: in quibuſdam hæſitavi, in aliis inoffenſo cucurri pede, in plerisque ſimplicitèr ignorantiam conſeſſus ſum. Tunc vero magis

Scriptis Hieronymus ad Fabiolam librum de manſionibus & alterum de veſtib. Aaron. Exod. 28. cœpit urgere, & quaſi non mihi liceret neſcire, quod neſcio, expoſtulare: ac ſe indignam tantis myſteriis dicere. Quid plura? Extorſit mihi negandi verecundiam, ut proprium ei opus hujusmodi diſputatiunculæ pollicerer, quod uſque in præſens tempus (ut nunc intelligo) Domini voluntate dilatatum, reddetur memoriæ illius: ut ſacerdotalibus prioris ad ſe voluminis induta veſtibus, per mundi hujus ſolitudinem gaudeat ſe ad terram repromiſſionis aliquando veniſſe. Verum quod cœpimus, proſequamur.

Quærentibus nobis dignum tantæ ſceminæ habitaculum, cum ira ſolitudinem cuperet: ut diſverſorio Mariæ carere nollet: ecce ſubitò diſcurrentibus nuntiis Oriens totus intremuit, ab ultima Mæotide inter glacialeſ Tanaim, & Maſſagetarum immanes populos, ubi Caucaſi rupibus

feras gentes Alexandri claustra cohibent, erupif-
 se. Honorum examina, quæ pernicibus equis huc
 illucque volitantis, cædis pariter ac terroris cun-
 sta completerent. Aberat tunc Romanus exercitus,
 & bellis civilibus in Italia tenebatur. Hanc gen-
 tem Herodotus refert sub Dario rege Medorum
 viginti annis Orientem tenuisse captivum, & ab
 Ægyptiis atque Æthiopibus annum exegisse
 vectigal. Abigar Jesus ab orbe Romano tales ul-
 tra belias. Intèperati ubique aderant, & famam
 celeritate vincentes, non religioni, non dignita-
 tibus, non ætati, non vâgienti miserebantur in-
 fantiæ. Cogebantur mori, qui dudum vivere cœ-
 perant: & nescientes malum suum, inter hostium
 manus ac tela ridebant. Consonus inter omnes
 rumor petere eos Hierosolymam, & ob nimiam
 auri cupiditatem ad hanc urbem percurrere. Mu-
 ti neglecti pacis incuria, sarciebantur, Antiochia
 obsidebatur, Tyrus se volens à terra abrupere,
 insulam quærebat antiquam. Tunc & nos com-
 pulsi sumus parare naves, esse in littore, adven-
 tum hostium præcavere: & savientibus ventis
 magis barbaros metuere, quàm naufragium: non
 tam propria saluti, quàm virginum castimonie
 providentes. Erat in illo tempore quædam apud
 nos dissensio, & barbarorum pugnam domestica
 bella superabant. Nos in Oriente tenuerunt jam
 fixæ sedes, & inveteratum sanctorum locorum
 refiderium. Illa quæ tota in sarcinis erat, & in o-
 mni urbe peregrina, reversa est ad patriam, ut ibi
 pauper viveret, ubi dives fuerat: manens in alie-
 no, qua multos prius hospites habuit: & (ne fer-
 roneam longius protraham) in conspectu Roma-
 næ

*De Fin-
 nis graf-
 saribus
 passim.*

* *Aver-
 tat.*

*Fabiola
 Romam
 redit è
 Syria.*

nae urbis pauperibus erogaret, quod illa res
vendiderat. Nos hoc tantum dolemus, quod pre-
tiosissimum de sanctis locis monile perdidimus.
Recepit Roma quod amiserat, ac proca & ma-
ledica lingua gentilium, oculorum testimonio
confutata est. Laudent ceteri misericordiam
Iesu, humilitatem, fidem: ego ardorem animi
laudabo. Librum quo Heliodorum quondam
venis ad eremum cohortatus sum, tenebat me-
moriter: & Romana cernens moenia, inclusam
esse plangebat. Oblita sui sexus, fragilitatis
memor, ac solitudinis tantum cupida, ibi erat,
animo morabatur. Non poterat teneri consilio
amicorum: ita ex urbe, quasi de vinculis gessit
bar erumpere. Dispensationem pecuniae, & ca-
tam distributionem, genus infidelitatis vocabat.
Non aliis distributionem elemosynarum tribu-
re, sed suis pariter effulis, ipsa pro Christo
optabat accipere. Sic festinabat, sic impatiens
morarum, ut illam crederes profecturam. Ita-
dum semper paratur, mors eam invenire non
tuit imparatam.

Inter laudes foeminae, subito mihi Pamphili
meus exoritur. Paulina dormit, ut iste vigilat.
Praecedit maritum, ut Christo famulum derelin-
quat. Hic haeres uxoris, & hereditatis alii posses-
siones. Certabant vir & foemina, quis in portu
brahae tabernaculum figeret: & erat haec inter-
trumque contentio, quis humanitate superaret.
Vicit uterque, & uterque superatus est. Ambo
victos & victores fatentur, dum quod alter cupis-
bat, uterque perfecit. Jungunt opes, sociant ve-
hementias, ut quod aemulatio dissipatura erat, con-

*Fabiola
mendica-
re cupie-
bat.*

ordia cresceret. Necdum dictum, jam factum.
 mitur hospitium, & ad hospitium turba concur-
 rit. Non est labor in Jacob, nec dolor in Israel. Ad-
 ducunt maria, quos in gremio suo terra suscipiat.
 Mittit Roma properantes, quos navigaturos lit-
 us melle confoveat. Quod Publius semel fecit in
 insula Mytilene erga unum Apostolum, & (ne *Act. 28.*
 contradictioni locum tribuam) in una navi; hoc
 & frequenter faciunt, & in plures; nec solum
 opum necessitas sustentatur, sed prona in om-
 nes munificentia aliquid & habentibus providet.
 Xenodochium in portu Romano situm, totus pa-
 riter mundus audit: sub una æstate didicit Bri-
 tannia, quod Ægyptus & Parthus verè agnove-
 rant. Quod scriptum est; Timentibus Deum om-
 nia cooperantur in bonum, in obitu tantæ scemi-
 næ vidimus comprobatum quodam præfagio
 futurorum. Ad multos scripserat monachos, ut
 venirent, & se gravi onere laborantem absolve-
 rent, faceretque sibi de iniquo mammona amicos, *Luc. 16.*
 qui eam reciperent in æterna tabernacula. Vene-
 runt, amici facti sunt, dormivit illa * quomodo * quod
 voluit: & deposita tandem sarcina, levior volavit
 ad cœlum. Quantum haberet viventis Fabiolæ
 Roma miraculum, in mortua demonstravit.

Necdum spiritum exhalaverat, necdum debi-
 tam Christo reddiderat animam: & jam *De solen-*
 nis tanti prænuntia luctus, totius urbis populos *nibus ex-*
 ad exequias congregabat. Sonabant psalmi, & *equis Ro-*
 aurata tecta templorum, reboans in sublime qua- *ma celo-*
 tibat alleluja. Hic juvenum chorus, ille senum, *bratis de-*
 qui carmine laudes scemineas, & facta ferant. *functa*
 Non sic Furius de Gallis, non Papyrius de Sam- *Fabiola.*
 niti-

nitibus, non Scipio de Numantia, non Pompeius de Pontis gentibus triumphavit. Illi corpora vicerant: hæc spirituales nequitias subjugavit. Audio præcedentium turmas, & catervatim in exercitum eius multitudinem confluentem. Non plateas, non porticus, non imminetia desuper te decipere poterant prospectantes. Tunc suos innumeros populos Roma conspexit. Favebant sibi omnes in gloria poenitentis. Nec mirum, si de salute homines exultarent, de cuius conversione Angeli lætabantur in cælo. Hoc tibi mi Fabiane ingenii mei senile munus; has officiorum impericias dedi. Laudavimus sæpè virgines, & duas ac maritatas; quarum semper fuere candida vestimenta, quæ sequuntur Agnum quocumque vadit. Fœlix præconium, quod in totius vitæ sorde maculatur. Procul livor faciat, absit invidia. Si Paterfamilias bonus est, quare oculus noster malus est? Quæ incidit in latrones, Christi humeris reportata est. Multæ mansiones sunt apud Patrem. Ubi abundavit peccatum, ibi superabundavit gratia. Cui plus dimittitur, plus amat.

Luc. 15.

Apo. 14.

Matt. 20.

Luc. 10.

Luc. 15.

Ionn. 14.

Rom. 5.

Ionn. 7.

XI. Hieronymus ad Demetriadem virginem, quæ
mirificè commendatur.

Inter omnes materias, quas ab adolescentia
usque ad hanc ætatem vel mea, vel notariorum
scripsi manu, nihil præsentis opere difficilius.
Scripturus enim ad Demetriadem virginem Chri-
sti, quæ & nobilitate & divitiis prima est in urbe
Roma. Si cuncta virtutibus ejus congrua dixerò
adulari putabor: si quædam subtraxero, ne incre-
dibilia videantur, damnum laudibus ejus mea
faciet verecundia. Quid igitur faciam? Quod
implere non possum, negare non audeo: tanta est
viæ ejus & matris insignium fœminarum, in ju-
bendo autoritas, in petendo fides, in extorquen-
do perseverantia. Neque enim ut novum & præ-
cipuum quiddam à me flagitant: cujus ingenium
in hujuscemodi materiis sæpè detritum est: sed
ne vocis meæ pro virili parte desit testimonium
in ejus virtutibus explicandis: cujus (ut in clyti o-
ratoris utar sententia) spes magis laudanda est,
quàm res. Quanquam puellares annos fidei ar-
dore superavit, & inde cœperit, * ubi aliis desis-
se, perfectæ consummatæque virtutis est. Sit pro-
cul obtrectatio, faceat invidia: nullum in ambi-
tione sit crimen. Ignoti ad ignotam scribimus,
tantaxat juxta faciem corporalem. Alioquin in-
terior homo pulchrè sibi cognitus est illa notitia,
qua & Paulus Apostolus Colossenses multosque
credentiū noverat, quos antè non viderat. Quan-
tum sit apud me meritum, imò miraculum virgi-
nis nostræ hinc potest æstimari, quod occupatus
in

* unde
alias,

Coloss 1.

Ezech.
40 &
sequent.

in explanatione templi Ezechielis: quod opus in omnibus scripturis sanctis vel difficilissimum est, & in ea parte delubri, in qua sancta sanctorum & thymiamatis altare describitur: malui parumper uti hoc diverticulo: ut de altari transirem ad altare: & hostiam vivam placentem Deo, ac sine ulla macula, æternæ pudicitia consecrarem. Sed & nostra oratio dabit aliquid emolumenti. Equorum cursus, favore perniciosior fit: pugilum fortitudo clamoribus incitatur; paratas ad prælium acies strictosque mucrones sermo imperatoris accendit. Igitur & in opere præsentia via quidem materque plantaverint, sed & nos rigabimus, & Dominus incrementum dabit.

I. Cor. 3.

Rhetorum disciplina est ab avis & atavis, & omni retrò nobilitate ornare quem laudes: ut æmorum sterilitatem radix secunda compenset, quod in fructu non teneas, mireris in trunco. Scilicet nunc mihi Proborum & Olibriorum clara repetenda sunt nomina: & illustre Anitii sanguinis genus, in quo aut nullus aut rarus est qui non meruerit consulatum. Aut proferendus Olibrius virginis nostræ pater, quem immatura morte subtrahitum Roma congemuit. Vereor plura dicere, ne sanctæ matris vultus exasperem, & virtutum eius recordatio fiat doloris instauratio. Pius filius, et amabilis, clemens Dominus, civis affabilis, consular quidem in pueritia, sed morum bonitate sententior illustrior. Fœlix morte sua, qui non vidit patriam corruentem. Imò fœlicior sobole, qui Demetriadis proavia nobilitatem insigniorem reliquit, Demetriadis filia perpetua castitate. Verum quid ago? Oblitus propositi, dum admittor

juvenem, laudavi aliquid bonorum secularium, cum in eo mihi virgo magis nota laudanda sit quod hæc universa contempserit: quod non se nobilem, non in divitiis præpotentem, sed hominem cogitaverit. Incredibilis animi fortitudo inter gemmas & sericum, inter eunuchorum & puellarum catervas, & adulationem ac ministeria familiarum perstreptentis, & exquisitas epulas, & quas ampla domus præbebat abundantia, appetisse eam jejuniorum laborem, asperitatem vestium, victus continentiam. Legerat enim Domini verba dicentis: Qui mollibus vestiuntur, non domibus regem sunt. Stupebat ad conversationem Helie & Joannis Baptistæ: quorum uterque se zona pellicea astrinxit, & mortificavit lumbos suos: alter venisse narratur in spiritu & virtute Helie, præcursor Domini, in utero prophetans parentis, & antedictum judicii, judicis voce laudatus. Annæ filie Phanaelis mirabatur ardorem, quæ orationibus atque jejniis usque ad ultimam senectutem in templo Domino serviebat. Quatuor virginum filiarum Philippi desiderabat chorum, & unam se illarum esse cupiebat, quæ pudicitia virginali & prophetiæ gratiam consequutæ sunt. His & hujuscemodi cogitationibus pascebat animum, nihil ita metuens quàm aviam matremque offendere. Quarum cum incitaretur ex templo, voluntate & studiis terrebatur: non quod displiceret eis sanctum propositum, sed quod prærei magnitudine optare id & appetere non aude- ret. Estuabat Christi tyruncula. Oderat ornatum suum, & cum Hester loquebatur ad Dominum: Tu nosti quod oderim in signo capitis mei, hoc

Demetrius mure- dum & opes con- temnit.

Matt. 11.

4. Reg. 1.

Matth. 1.

Lucas.

Matt. 11.

Lucas 2.

Act. 21.

Hest. 14.

U

est

est, diadema, quo utebatur quasi regina, & tanta ducam immunditiæ, velut pannum menstruæ. Ajunt sanctæ & nobiles fœminæ, quæ eam viderunt atque norunt, quas de littore Galliarum ad habitationem sanctorum locorum, hostium per Africam compulit sæva tempestas: noctibus & secretò, confcius tantùm virginibus Dei, quæ in matris & aviæ comitatu erant, nunquam eam linteamine, nunquam plumarum usam mollitiæ, sed cilicium in nuda humo habuisse prestratum: jugibus faciem rigasse lachrymis, Salvatoris morte genibus advolutam, ut suum reciperet propositum, ut impleret desiderium, ut aviæ animum matrisque molliret.

Demetriadis continentia & virtus austerritas.

Demetrias horretur seipsam ad nuptias recusandas.

* coronavit.

Quid ultra differo? cùm jam nuptiarum appropinquaret dies, & futuro matrimonio thalamus pararetur: secretò & absque arbitris, noctemque habens pro solatio, talibus se fertur armasse consiliis. Quid agis Demetrias? Cur pudicitiam tanto pavore defendis. Libertate opus est & audacia. Quæ sic in pace metuis, quid faceres in martyrio perpetrando? Quæ tuorum vultum ferre non potes, quomodo sustineres tribunalia persecutorum? Si te virorum exempla non provocant, horretur faciatque securam beata martyr Agnes, quæ & ætatem vicit & tyrannum: titulum castitatis, martyrio * consecravit. Nescis misera, nescis cui virginitatem debeas tuam. Dudum inter barbaras tremuisti manus, aviæ matrisque sinu & pallis tegebatis. Vidisti te captivam, & pudicitiam tuam, non tuæ potestatis: Horruisti truces hostium vultus: raptas virgines Dei gemitu tacito conspexisti. Urbs tua orbis quondam caput

Ro-

Romani populi sepulchrum est : & tu in Lybico
 littore, exulem virum, ipsa exul accipies? Quam
 habitura pronubam? quo deducenda comitatu?
 Stridor linguæ Punicæ, præcacia tibi Fescennina
 cantabit. Rumpere moras omnes: perfecta Dei di-
 lectio foras mittat timorem. Assume scutum fidei,
 lorica[m] justitiæ, galeam salutis, procede ad præ-
 lium. Habet & pudicitia servata martyrium suū.
 Quid metuis aviam? quid formidas parentem?
 Fortitan & ipsæ velint, quod te velle non credunt.

1. Ioan. 4.
 Ephes. 5.

His & aliis quàm pluribus inflammata stimulis,
 omnem corporis cultum & habitum secularem,
 quasi propositi sui impedimenta projecit. Pretio-
 sa monilia, & graves sensibus uniones ardentesq;
 gemmæ redduntur scriniis: vili tunica induitur,
 viliori tegitur pallio: & insperata aviæ genubus
 repente provolvitur, fletu tantum & plandibus
 quæ esset, ostendens. Obstupuit sancta & gravis
 femina, alienum habitum in nepte conspiciens.
 Mater gaudio stabat attonita. Ultraq; verum non
 credere, quod verum esse cupiebant. Hæsit vox
 faucibus, & inter ruborem & pallorem metumque
 atque lætitiæ cogitationes variæ * nutabant.
 Succumbendum est huic loco: ne quid narrare
 aggrediar, quod dicendo minus faciam. Ad expli-
 candam incredibilem gaudii magnitudinē & Tul-
 liani fluvius siccaretur ingenii, & contortæ De-
 molthenis vibratæq; sententiæ tardius languidius-
 que ferrentur. Quicquid potest cogitare animus:
 quicquid sermo potest explicare, illo in tempore
 factum audivimus. Certatim in oscula neptis &
 filiæ mater & avia ruunt. Uberrimè flere præ gau-
 dio, jacentem manu attollere, amplexarique tre-

Deme-
 trias ab-
 jicit ma-
 liebrem
 ornatum,
 & aperit
 avia ac
 matri
 proposit-
 tum vir-
 ginatis
 sue.
 * muta-
 bantur.

*Deme-
triadis e-
xemplo
multa
virgines
Deo se
consecra-
runt.*

trepidantem; agnoscere in illius proposito-
tem suam & gratulari, quod nobilem familiam
virgo virginitate sua nobiliorem faceret. Inve-
nisset eam quod praeferret generi, quod Romanae
urbis cineres mitigaret. Jesubone, quid illud in
tota domo exultationis fuit? Quasi ex radice fru-
cunda, multae simul virgines pullularunt: exem-
plumque patronae & dominae, sequuta est clientum
turba atque famularum. Per omnes domos fere-
bat virginitatis professio, quarum cum impar es-
set in carne conditio, unum erat praemium casti-
tatis. Parum loquor. Cunctae per Africam Eccle-
siae quodam exultavere tripudio. Non solum ad
villes, oppida, viculosque, sed ad ipsa quoque ma-
gistra celebris fama penetravit. Omnes inter Af-
ricam Italiamque Insulae hoc tumore completae
sunt, & inoffenso pede longius gaudia euegere.
Tunc lugubres vestes Italia mutavit, & comitum
urbis Romae moenia, pristinum ex parte receperunt
fulgorem: propitium sibi existimantes Deum, in
alumnæ conversione perfecta. Putares extinctam
Gotthorum manum & colluviem perfugarum
atque servorum, Domini desuper intonantis ful-
mine concidisse. Non sic post Trebiam Thrasym-
enum & Cannas, in quibus locis Romanorum
olim exercituum caesa sunt millia. Marcelli pri-
mum apud Nolam praelio, se populus Romanus ce-
rexit. Minori prius gaudio Gallorum strata agmi-
na, auro redempta nobilitas, & seminarium Ro-
mani generis in arce cognovit. Penetravit hic ru-
mor Orientis littora, & in mediterraneis quoque
urbibus, Christianae gloriae triumphus audient
est. Quae virginum Christi non hujus se societate

jaclavit? Quæ maternum tuum Juliaa beatum
 clamavit uterum? Incerta apud infideles sint præ-
 mia futurorū. Plus interim recepisti virgo, quam
 obtulisti. Quam sponsam hominis una tantum
 provincia noverat, virginem Christi totus orbis
 audivit. Solent miseri parentes, & non plenæ fidei
 Christiani, deformes & aliquo membro debiles
 filias, quia dignos generos non inveniunt virgini-
 tati tradere. Tanti ut dicitur, vitrum, quanti mar-
 garitum? Certè qui religiosiores sibi videntur,
 parvo sumptu, & qui vix ad alimenta sufficiat,
 virginibus dato: omnem censum in utroque sexu
 secularibus liberis largiuntur. Quod nuper in hæc
 urbe dives quidam fecit presbyter, ut duas filias
 in proposito virginali inopes relinqueret, & alio-
 rum ad omnem copiam filiorum luxuriæ atq; de-
 liciiis provideret. Fecerunt hoc multæ: pro dolor,
 nostri propositi sceminae, atque utinam rarum es-
 set exemplum: quod quanto crebrius est, tanto illæ
 feliciores quæ nec plurimarum quidem exempla
 sequuntur sunt.

Fertur, & omnium Christianorum laude cele-
 bratur: quicquid fuerat nuptiis præparatum, à
 sancta Christi Simoridæ virgini traditum, ne spon-
 so fieret injuria: imò ut dotata pristinis opibus
 veniret ad sponsum: & quod in rebus mundi peri-
 turum erat, domesticorum Dei sustentaret ino-
 pliam. Quis hoc credat? Proba illa omnium digni-
 tatum, & cunctæ nobilitatis in orbe Romano no-
 men illustrius: cujus sanctitas & in universos effu-
 sa bonitas, etiam apud barbaros venerabilis fuit,
 quam trium liberorum, Prohini, Okbrii, & Probi
 non fatigarunt ordinarii consulatus, & eum in-

Enc. 16.

Job
Job 7.

censis direptisque domibus in urbe captivitas fit, nunc habitas venundare dicitur possessiones, & facere sibi amicos de iniquo mammona, qui se recipiant in æterna tabernacula, ut erubescat omnis Ecclesiastici ministerii gradus, & cassa nomina monachorum emere prædia, tanta nobilitate vendente. Vix barbarorum effugerat manus & avulsas de complexu suo virgines fleverat, cum subito intolerabili, & quod nunquam timuerat, amarissimi filii orbitate percutitur, & quasi futura virginis Christi avia, spe futurorum mortiferum vulnus excepit probans in se verum esse quod in lyrico carmine super justis præconio dicitur. Si fractus illabatur orbis, Impavidum ferient ruinae. Legimus in volumine Job: Adhuc isto loquente, venit alius nuntius. Et in eodem: Tentatio, sive (ut melius habetur in Hebræo) militia est vita hominis super terram. Ad hoc enim laboramus, & in seculi hujus periclitamur militia, ut in futuro seculo coronemur. Quæ de medio mare fumantem viderat patriam, & fragili cymbæ, salutem suam suorumque commiserat: crudeliora invenit Africae littora. Excipitur enim ab eo quem neficias, utrum avarior, an crudelior fuerit: cui nihil dulce præter vinum & pretium: & qui sub occasione partium clementissimi Principis, sævissimus omnium exitit tyrannorum, & (ut aliquid loquar de fabulis poetarum) quasi Orcus in tartaro, non tricipitem, sed multorum capitum habuit Cerberum, qui cuncta traheret atque laceraret. Hic matrum gremiis abducere pactas: negotiatoribus & avidissimis mortalium Syris, nobilium puellarum nuptias vendere: non pupillorum, non

viduarum, non virginum Christi inopiæ parcere: magisque manus rogantium quam vultus spectare. Hanc feram Charybdim Scyllamque succin-
 ctam multis canibus, fugiens barbaros matrona sustinuit: quæ nec naufragiis parceret, nec capti-
 vitatibus flecteretur. Imitate crudelis saltem ho-
 stem Romani Imperii. Brennus nostri temporis, tantum quod invenerat, tulit: tu quæris quod nõ invenis. Et mirantur æmuli (Virtus enim semper invidiæ patet) cur tantarum secum pudicitiam tacita proscriptione mercata sit, cum & ille par-
 tem dignatus sit accipere, qui totum potuit auferre, & hæc quasi Comiti negare non ausa sit, quæ se intelligebat sub nomine dignitatis privatae tyranno servientem? Sentio me inimicorum pa-
 tere moribus, quod adulari videar nobilissimæ & clarissimæ sceminæ, qui accusare non poterunt, si me scirent huc usque tacuisse. Neque enim lau-
 davi in ea unquam antiquitatem generis, divitia-
 rum & potentiaæ magnitudinem viro vivente vel mortuo, quæ alii forsitan mercenaria oratione laudaverint. Mihi propositum est stylo Ecclesia-
 stico laudare aviam virginis meæ, & gratias age-
 re, quod voluntatem ejus sua adjuverit volunta-
 te. Alioqui cellula monasterii, vilis cibus, vestisq; contempta, & ætas vicina jam morti, bre-
 visque temporis viaticum, carent o-
 mni assentationis infamia.

Epilogus.

Scripta duo B. Hieronymi adversus Vigilantium Gallum hereticum. Ac primum quidem ad Riparium presbyterum defendens solenniter Ecclesie Catholicae morem in cultu reliquiarum Sanctorum honorandis, & in vigiliis ad illorum sepulchra observandis.

Acceptis primis literis tuis non respondere superbia est: respondere, temeritatis. De his enim interrogas, quæ & proferre & audire sacro legum est. Ais Vigilantium, qui *κατά τὴν φύσιν* hoc vocatur nomine (nam Dormitantius recte diceretur) os sceleris dum rursus aperire, & putorem spurcissimum contra sanctorum Martyrum proferre reliquias; & nos qui eas * suscipimus, appellare cinerarios & idololatrias; qui mortuorum hominum cissa veneramur. O infelicem hominem, & omni lacrymarum fonte plangendum: qui haec dicens, non se intelligat esse Samaritem & Judæum, qui corpora mortuorum pro immundis habent, & etiam vasa, quæ in eadem domo fuerint, pollutum suspicantur: sequentes occidentem literarum non vivificantem spiritum. Nos autem non dicimus Martyrum reliquias, sed ne Solem quidem & Lunam, non Angelos, non Archangelos, non Cherubim, non Seraphim, & omne nomen quod nominatur & in presenti seculo & in futuro, colimus & adoramus: ne serviamus creaturæ potius quam Creatori, qui est benedictus in sæcula. *Quomodo Ecclesie* notamus autem reliquias Martyrum, ut cum cur

* suscipimus.

Catholici
dicti Ci-
nerarii.

& idolo-
latria ob-
cultum

sanctorum.

Ecclesia
non ado-
rat San-

ctos, ut

fingunt

haeretici.

Quomodo
Eccle-

jū sunt Martyres, adoremus. Honoramus ser- <sup>siā Sān-
 vos, ut honor fervorū redundet ad Dominum; Hos e-
 qui ait: Qui vōs suscipit, me suscipit. Ergo Petri ^{reliquias}
 & Pauli reliquie immundā sunt? Ergo Moyfi ^{eorum}
 corpusculum immundum erit, quod juxta He- ^{honorat.}
 braicam veritatem ab ipso sepultum est Domino? ^{Matt. 10.}
 Et quotiescūque Apostolorum & Prophetarum,
 & omnium Martyrum basilicas ingredimur, to-
 ties Idolorum templa veneramur? Accensique ^{Piē accē-}
 ante tumulos eorum cerei idololatrie insignia ^{duntur}
 sunt? Plus aliquid dicam, quod redundet in auto- ^{cerei an-}
 ris caput: & insanum cerebrum vel fanet ali- ^{te tumu-}
 quando vel debeat, ne tantis sacrilegiis simpli- ^{los vel}
 cum animae subvertantur. Ergo & Domini cer- ^{reliquias}
 pus in sepulchro positum, immundum fuit? Et ^{Sāctorū.}
 Angeli, qui candidis vestibus utebantur, mortuo
 cadaueri atque polluto praebebant exubias, ut
 post multa secula dormitantiū somniaret, imo
 exciaret immundissimam trapulam: & cum Ju-
 liano persecutore, Sanctorum basilicas aut de-
 strueret, aut in templa converteret? Miror san- ^{Episcopo-}
 ctum Episcopum, in cuius Parochia esse presby- ^{rum est}
 ter dicitur, acquiescere furori ejus: & non virga ^{err. res}
 Apostolica, virgaque ferrea confringere vas inu- ^{Vigilan-}
 tile, & tradere in interitum carnis: ut spiritus sal- ^{tiano-}
 vus fiat. Meminerit illius dicti: Videbas furem, & ^{rum pro-}
 currebas cum eo, & cum adulteris portionem ^{figare.}
 tuam ponebas. Et in alio loco: In matutino inter- ^{Plal. 49.}
 ficiebam omnes peccatores terrae; ut disperderē ^{Pf. 100.}
 de civitate Domini omnes operantes iniquita-
 tem. Et iterum: Nonne odientes te Domine, o- ^{Pf. 138.}
 dio habui; & super inimicos tuos tabescebam?
 perfecto odio oderam illos. Si non sunt honoran- ^{Honorā-}</sup>

de San- die reliquiæ Martyrum, quomodo legimus: Pre-
ctorum tiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus
reliquia. Si ossa mortuorum polluant contingentes, que-
Non sunt modo Elifæus mortuus, mortuum suscitavit, &
immun- dedit vitam corpori, quod juxta Vigilantium je-
da corpe- cebat immundum? Ergo omnia castra Israelitici
ra mer- exercitus & populi Dei suere immunda, quia Jo-
tuorum. seph & Patriarcharum corpora portabant in sol-
Exo. 13. tudine? & ad sanctam terram immundos cineres
 pertulerunt? Joseph quoque qui in typo præcessit
 Domini Salvatoris, sceleratus fuit: qui tanta am-
Gen. 50. bitione, Jacob in Hebron ossa portavit: ut immu-
 dum patrem, avo & atavo sociaret immundis, &
 mortuum mortuis copularet? O præcidendam
 linguam à medicis, imò insanum curandum ca-
 put, ut qui loqui nescit, discat aliquando reticere.
 Ego vidi hoc aliquando portentum, & testimo-
 niis Scripturarum, quasi vinculis Hippocratis vo-
 lvi ligare furiosum: sed abiit, excessit, erupit cre-
 sit, & inter Hadriæ fluctus *Coriique regis abiet
**Gotri-* in nos declamando clamavit. Quicquid enim
eique. mens loquitur, vociferatio & clamor est appella-
 dum. Tacita forsitan me cogitatione reprehendi-
Zelus in dis, cur in absentem invehar. Fatebor tibi dolo-
Vigilan- rem meum, Sacrilegium tantum patienter audit
tia nos non possum. Legi enim Syromasten Phinees, au-
laudabi- steritatem Elæ, zelum Simonis Cananai, Petri
lis. severitatem, Ananiam & Sapphiram trucidantis,
Num. 29, Paulique constantiam, qui Elymam magum vili-
3. Reg. 18. Domini resistentem, æterna cæcitate damnavit.
Act. 5. Non est crudelitas pro Deo. Non est pietas: Unde
Act. 13. & in lege dicitur: Si frater tuus & amicus & uxor
D. vi. 13. quæ est in sinu tuo, depravare te voluerit à veri-

tate sit manus tua super eos, & effunde sanguinem eorum: & auferes malum de medio Israel. Iterum dicam: Ergo Martyrum immundæ sunt reliquæ? Et quid passi sunt Apostoli, ut immundum Stephani corpus tanta funeris ambitione præcederent, & facerent ei planctum magnum, ut illorum luctus in nostrum gaudium vertatur? Nam quod dicis eum Vigiliis execrari, facit & hoc contra vocabulum suum, ut velit dormire Vigilantius, & non audiat Salvatorem dicentem: Sic non potuisti una hora vigilare mecum? Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem. Spiritus promptus est, sed caro infirma. Et in alio loco Prophetæ decantat: Media nocte surgebam, ut confiterer tibi super iudicia iustitiæ tuæ. Dominum quoque in Evangelio legimus pernoctasse, & Apostolos clausos carcere tota nocte vigilasse, ut illis psallentibus terra quateretur, custos carceris crederet, magistratus & civitas terrerentur. Loquitur Paulus: Orationi insistite, vigilantes in ea. Et in alio loco: In vigiliis frequenter. Dormitet itaque Vigilantius, & ab exterminatore Ægypti cum Ægyptiis dormiens suffocetur. Nos dicamus cum David: Non dormitabit neque dormiet qui custodit Israel. Et si quando propter peccata nostra dormierit, dicamus ad eum: Exurge, quare dormitas Domine, excitemusque illum, & navigula fluctuante clamemus: Domine salva nos, peccatum. Plura dictare volueram, si non epistolæ brevitatis pudorem nobis tacendi imponeret: & si laborum ipsius ad nos voluisset mittere cantilectas, ut scire possemus ad quæ rescribere deberemus. Nunc autem aërem verberavimus, ut non

*Apostoli
corpus
Stephani
honora-
runt.*

Act. 8.

Ecclesia

merito

celebrat

vigiliis

et no-

cturnos

preces.

Mat. 26

Pf. 118.

Luca 6.

Act. 16.

Coloss. 4.

2. Cor. 11.

Exod. 12.

Pf. 120.

Pfal. 43.

Matib. 2.

tam illius infidelitatem quæ omnibus patet, quam nostram fidem aperuerimus. Cæterum si volueris longiorè nos aduersus eum librum scribere, minime nãnis & ineptissillius, ut Joannem Baptistam audiat prædicantem: Jam secutus ad radices arborum posita est. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.

Matt. 3.

Alterum scriptura Hieronymi aduersus Vigilantium pro cultu reliquiarum Sanctorum, & Carnis in Ecclesia vigilis tractans.

Multa in orbè monstra generata sunt: Cætauros & sirenas, ulubas, & Onocrotalos in Esaiã legimus, Job Leviatham & Behemoth mystico sermone describit, Cerberum & Stryphonidas, aprumque Erymanthium, & leonem Nemeum, Chimæram atque Hydram multorum eorum narrat fabulæ Poëtarum. Cæcum describit Vergilius. Triformem Geryonem Hispania prædiderunt. Sola Gallia monstra non habuit, sed viris semper fortissimis & eloquentissimis abundavit. Exortus est subito Vigilantius, imò Dormitantius, qui immundo spiritu pugnet contra Christi spiritum, & Martyrum neget sepulchra veneranda & damnandas dicat esse vigilias, nunquam nisi in Pascha alleluja cantandum: continentiam hæresim: pudicitiam, libidinis seminarium: quomodo Euphorbus in Pythagora renatus prohibetur, sic in isto Ioviniani mens prava interit: ut & in illo, & in hoc diaboli respondere cogamur insidiis. Cui iure dicitur: Semen peccati para filios tuos occisioni peccatis patris tui. Röm phal ipiri rita mut artifi fid odif sanõ phil run las: can fud pol sur pos Ep cor der vir præ ref me cle au au do & pl im di ma

Esai. 24.
Job. 40.

Laus
Gallia.

Errores
quales
Vigilantius.

Esai. 14.

Romane Ecclesie auctoritate damnatus, inter Ioviniana-
 phasides aves & carnes fuillas, non tam emisit ni & Vi-
 spiritum, quam cruciavit. Iste Caupo Calagur-
 ritanus, & in peruersum propter nomen viculi coparatio-
 mus Quintilianus, miscet aquam vino: & de
 artificio pristino, suae venena perfidiae Catholicae Vigilans-
 fidei sociare conatur, impugnare virginitatem, eius etiam
 odisse pudicitiam, in convivio secularium contra impugna-
 sanctorum jejunia declamare: dum inter phialas vit vir-
 philosophatur, & ad placentas liguriens, psalmo- ginitate,
 rum modulatione muicetur: ut tantum inter epu- calibatū,
 las David, & Idichun, & Asaph, & filiorum Chore & jeju-
 cantica audire dignetur. Haec dolentis magis ef- nia Eco-
 fudi animo, quam rideatis, dum me cohibere non clefia,
 possum, & injuriam Apostolorum ac Martyrum
 surda nequeo aure transire. Proh nefas, Episco-
 pos sui dicitur sceleris habere consortes: si tamen
 Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant dia-
 conos, nisi prius uxores duxerint, nulli caelibus cre-
 dentes pudicitiam: imò ostendentes, quam sancte
 vivant, qui malè de omnibus suspicantur: & nisi
 praegnantem uxores viderint clericorum, infan-
 tesque de ulnis matrum vagientes, Christi sacra-
 menta non tribuunt. Quid facient Orientis Ec-
 clesiae? quid Aegypti & Sedis Apostolicae? Quae in Eccle-
 aut virgines clericos accipiunt, aut continent: sijs obser-
 aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt. Hoc vatus o-
 docuit Dormitantius, libidini fræna permittens, lim cali-
 & naturalem carnis ardorem, qui in adolescentia batus Ec-
 plerumque fervefcit, suis hortatibus duplicans, clefiastio-
 imò extinguens coitu foeminarum: ut non sit quo corum,
 distemas à porcis; quo differamus à brutis ani-
 mantibus, quo ab equis; de quibus scriptum est:

Hier. 5,

Equi infantes in sceminas facti sunt mihirum, quisque in uxorem proximi sui hinniebat. Hoc est quod loquitur per David Spiritus sanctus. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Et rursus de Dormitatio ac socijs eius: In chamo & fræno maxillas eorum constringe, qui non approx mant ad te.

*Pf. 31.**Ibidem,*

Sed jam tempus est, ut ipse verba ponentes ad singula respondere nitamur. Fieri enim potest ut rursus malignus interpres dicat fidam à me materiam, cui Rhetoricâ declamatione respondeam: sicut illam quam scripsi ad Gallias, matris & filia inter se discordantibus. Authores sunt

*Causa
scribendi
cõtra V.
gilantii.
dicunt.

hujus dictatiunculæ meæ sancti Presbyteri Riparius & Desiderius, qui parochias suas vicinias istius* scribunt esse maculatas: miseruntque libros per fratrem Sisinnium, quos inter crapulam stertens evomuit. Et asserunt repertos esse nonnullos, qui faventes vitijs suis, illius blasphemiam acquiescant. Est quidem imperitus, & verbis & scientiâ, & sermone inconditus, nec vera quidem potest defendere, sed propter homines seculi & mulierculas oneratas peccatis, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes, unâ lucubratiunculâ illius nanijs respondebo, ne sanctorum virorum, qui ut hoc facerem deprecati sunt, videar literas respuisse. Nimirum respondet generi suo: ut qui de latronum & convenarum natus est semine: quos Cn. Pompejus edomita Hispaniâ, & ad triumphum redire festinans, de Pyrenæi jugis* deposuit, & in unum oppidum congregavit: unde & convenarum urbs nomen accepit. Hucusque latrocinetur contra Ecclesiam Dei:

*Vigilantius imperitus.
2. Tim. 3.*

**disposuit.*

Dei:

Dei : & de Vectonibus, Arbacis Celtiberisque descendens, incurset Galliarum Ecclesias : portaque nequaquam vexillum Christi, sed insigne diaboli. Fecit hoc idem Pompejus etiam in Orientis partibus: ut Cilicibus & Isauris piratis latronibusque superatis, sui nominis inter Ciliciam & Isauriam conderet civitatem. Sed hæc urbs hodie servat scita majorum, & nullus in ea ortus est Dormitantius. Gallia vernaculum hostem sustinent, & hominem moti capitis, atque Hippocratis vinculis alligandum, sedentem cernunt in Ecclesia: & inter cætera verba blasphemiae ista quoque dicentem: Quid necesse est, te tanto honore non solum honorare, sed etiam adorare illud nescio quid, quod in modico vasculo transferendo colis? Et rursus in eodem libro: Quid pulverem linteamine circumdatum, adorando oscularis? Et in consequentibus: Propèritum Gentilium videmus sub prætextu religionis introductum in Ecclesijs: sole adhuc fulgente, moles cereorum accendi, & ubicunque pulvisculum, nescio quid, in modico vasculo pretioso linteamine circumdatum osculantes adorant. Magnum honorem præbent hujuscemodi homines beatissimis Martyribus, quos putant de vilissimis cereolis illustrandos: quos Agnus, qui est in medio throni, eum omni fulgore majestatis suæ illustrat. Quis enim (ô insanum esput) aliquando Martyres adoravit? quis hominem putavit Deum? Neane Paulus & Barnabas cum à Lycaonibus Jupiter & Mercurius putarentur, & eis vellent hostias immolare, sciderunt vestimenta sua, & se homines esse dixerunt? Non quòd meliores non essent.

*Nempè
Pompeo-
polis di-
cto.*

*Vigilanti-
arum argu-
menta
contra
Sanctorum
reliquias.*

*Act 14.
Vigilan-
tiam as-
surgunt*

*Catholici
cirquod
ex sanctis
Deos fa-
ciant et
adorent.
eos.
Ab. 10.*

essent olim mortuis hominibus. Jove atque Mercurio: sed quod sub gentilitatis errore, honorati Deo debitus deferretur. Quod & de Petro legimus, qui Cornelium se adorare cupientem manum sublevavit, & dixit: Surge, nam & ego homo sum. Et audes dicere, illud nescio quid? quod in modico vasculo transferendo colis? Quid est illud nescio quid, scire desidero. Expone manifestius, ut tota libertate blasphemes, Pulvisculum, inquit, nescio quod, in modico vasculo pretioso linteamine circumdatum.

Doleat Martyrum reliquias pretioso operi in volamine, & non vel pannis, vel pellicio colligari, vel projici in sterquilinum, ut solus Vigilantius ebrius & dormiens adoretur. Ergo sacrilegi sumus, quando Apostolorum basilicas ingredimur? Sacrilegus fuit Constantinus Imperator, qui sanctas reliquias Andreae, Lucae, & Timothei transtulit Constantinopolim: apud quas daemones regnant, & inhabitatores Vigilantij, illorum se sentire praesentiam confitentur? Sacrilegus dicitur & nunc Augustus Arcadius, qui ossa beati Samuelis longo post tempore de Judaea transtulit in Thraciam? Omnes Episcopi non solum sacrilegi, sed & fatui judicandi, qui rem vilissimam & cineres dissolutos in serico & vase aureo deportaverunt? Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquijs: & tanta laetitia, quasi praesentem viventemque prophetam cernerent, susceperunt, ut de Palaestina usque Chalcedonem jungerentur populorum examina, & in Christi laudes una voce resonarent? Videlicet adorabant Samuelem, & non Christum.

*Abusu,
consensu
et exem-
plis vete-
ris Eccle-
siae proba-
tur hono-
randa re-
liquia & Sa-
ctorum.*

*Reliquia
Samuelis
reverenter
et cum
pompis
deportata*

cujus Samuel & levita & propheta fuit. Mor-
 tuum suspicaris, & idcirco blasphemias, Lege Ev-
 angelium: Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus
 Jacob, non est Deus mortuorum, sed vivorum. Si
 ergo vivunt, honesto juxta te carcere non clau-
 dantur. Ais enim, vel in sinu Abraham, vel in loco
 refrigerij, vel subter aram Dei animas Apostolo-
 rum & Martyrum confedisse, nec posse suis tu-
 mulis, & ubi voluerint, adesse presentes. Senato-
 ria videlicet dignitatis sunt, ut non inter homi-
 cidas teterrimo carcere, sed in libera honestaque
 custodia, in fortunatorum Insulis & in campis
 Elysij recludentur. Tu Deo leges pones? Tu
 Apostolis vincula injicies, ut usque ad diem judi-
 cij teneantur in custodia, nec sint cum Domino
 factis quibus scriptum est: Sequuntur Agnum
 quocumque vadit? Si Agnus ubique, ergo & hi
 qui cum Agno sunt, ubique esse credendi sunt. Et
 cum diabolus & demones toto vagentur in orbe,
 & celeritate nimia ubique presentes sint, Marty-
 res post effusionem sanguinis sui * arca operien-
 tur inclusi, & inde exire non poterunt?

Dicis in libello tuo, quod dum vivimus, mu-
 tuo pro nobis orare possumus: postquam autem
 mortui fuerimus, nullius sit pro alio exaudienda
 oratio, praesertim cum Martyres ultionem sui
 sanguinis obsecrantes, impetrare non quiverint.
 Si Apostoli & Martyres adhuc in corpore consti-
 tuti possunt orare pro caeteris, quando pro se* ad-
 huc debent esse solliciti: quanto magis post coro-
 nas, victorias, & triumphos? Unus homo Moyses
 sexcentis milibus armatorum impetrat a Deo
 veniam: & Stephanus imitator Domini sui, & pri-

Vigilatio
 ni San-
 ctos habet
 pro mor-
 tuu, &
 idcirco
 colendos
 negant ac
 invocan-
 dos.

Matt 22.
 Apoc. 6.

Apoc. 14.

* arca

Sancti
 volunt

possunt
 pro nobis

orare co-
 tra Vigi-

lantianos
 * de se.

Exo. 32.
 Act. 7.

mus martyr in Christo, pro persecutoribus
 nam deprecatur: & postquam cum Christo
 cœperint, minus valebunt? Paulus Apostolus
 centas septuaginta sex sibi dicit in navi
 condonatas: & postquam resolutus cœperit
 cum Christo, tunc ora clausurus est, & pro his
 in toto orbe ad suum Evangelium credendum
 mutare non poterit? Meliorque erit
 canis vivus, quàm ille leo mortuus? Rectè hoc
 Ecclesiale proponerem, si Paulum in spiritu
 tuum confiterer. Denique Sancti non appellantur
 mortui, sed dormientes. Unde & Lazarus
 resurrecturus erat, dormisse perhibetur. Et Apo-
 stolus vetat Thessalonicenses de dormientibus
 contristari. Tu vigilans dormis, & dormis
 scribis: & proponis mihi librum apocryphum
 qui sub nomine Esdræ à te & similibus tu
 tur: ubi scriptum est, quòd post mortem
 pro aliis audeat deprecari, quem ego
 nunquam legi. Quid enim necesse est in
 sumere, quòd Ecclesia non recipit? Nisi forte
 samum mihi, & Barbelum, & thesaurum
 chæi, & ridiculum nomen Leusiboræ proferas
 quia ad radices Pyrenæi habitas, vicinusque
 Hiberiæ, Basilidis antiquissimi hæretici, & im-
 ritæ scientiæ, incredibilia portentia persequeris,
 & proponis quod totius orbis autoritate dam-
 natur. Nam in commentariolo tuo quasi pro te
 faciens, de Solomone sumis testimonium, quòd
 Solomon omninò non scripsit: ut qui habes alio-
 rum Esdræ, habeas & Solomonem alterum. Et
 si tibi placuerit, legito fictas revelationes om-
 nium Patriarcharum: & cum illas didiceris, inter
 multas

Act. 27.

Eccles. 9.

Sancti

dormire,

non mors

dicuntur.

Ioan. 11.

1. Thess. 4.

4. Esdr. 7.

Vigilan-

tius ex

apocry-

phis pro-

bat erro-

re suum.

liberum texturas cantato, Imò legendas pro-
pone in tabernis tuis : ut facilius per has naxias
cognus indoctum provocas ad bibendum.

Cereos autem non clarâ luce accendimus, sic
frustra calumniaris: sed ut noctis tenebras hoc
platio temperemus : & vigilemus ad lumen, ne
tecum dormiamus in tenebris. Quod si ali-
qui per imperitiam & simplicitatem secularium
dominum, vel certè religiosarum sceminarum, de
rebus verè possumus dicere: Confiteor, zelum
Dei habent, sed non secundum scientiam: hoc pro
honore Martyrum faciunt, quid inde perdis?
Causabantur quondam & Apostoli, quòd periret
unguentum, sed Domini voce correpti sunt. Ne-
quaquam enim Christus indigebat unguento, nec
Martyres lumine cereorum. & tamen illa mulier
in honorem Christi hoc fecit, devotioque men-
tis ejus recipitur. Et quicumque accendunt ce-
reos, secundum fidem suam habent mercedè, di-
cente Apostolo: Unusquisq; in sensu suo abundat.
Idololatrias appellas hujuscemodi homines? Non
diffiteor, omnes qui in Christum credimus, de
idololatriæ errore venisse. Non enim nascimur,
sed renascimur Christiani. Et quia quondam co-
lebamus idola, nunc Deum colere non debemus,
ne simili eum videamur cum idolis honore vene-
rari? Illud fiebat idolis, & idcirco detestandum
est: hoc fit Martyribus, & idcirco recipiendum
est. Nam & absque Martyrum reliquijs, per totas
Orientis Ecclesias, quando legendum est Evan-
gelium, accenduntur luminaria: jam sole rutilan-
te: non utique ad fugandas tenebras, sed ad fi-
gnum lætitiæ demonstrandum. Unde & virgines
illæ

*Defendi-
tur usus
cereorum
in Eccle-
sia.*

Rom. 10.

*Licet in
honorem
martyrii
cereos ac-
cendere.*

Matt. 26.

Rom. 14.

*Honorat
Ecclesia
martyres
absque
idolola-
tria.*

*Ecclesia
lumina-
ribus uti-
tur ad læ-
tationem*

sās lampas majores auctoritatis arbitrantur, quā E-
 vestri p̄ angela: & in ipso esse credunt columnen verita-
 bus veritas. sicut alix h̄ereses paraclerum in Montanum
 ardens venisse contendunt, & Manichæum ipsum dicunt
 illa luce esse paraclerum. Scribit adversus h̄eresim tuam, Ter
 Lucem quæ olim erupit contra Ecclesiam (ne & in hoc lianus
 & hunc quasi repertor novi sceleris glorieris) Tertullia- Vigilā-
 s* Ponticus vir eruditissimus volumen insigne, quo Scor- rianum
 tri & Pa- acum vocat rectissimo nomine, quia arcuato errorem
 dum te vulnere in Ecclesia corpus venena diffudit, quæ arguit.
 scia & olim appellabatur * Caija h̄eresis: & multo tem- * Caijana
 ? Et tempore dormiens vel sepulta, nunc à Dormitantiō
 ut Epilco suscitata est. Miror, quod non dicas nequa-
 nientes quam perpetranda martyria: Deum enim qui Ps. 49.
 bus pulvis sanguinem taurorum hircorumque non quærat,
 in te amito magis hominum non requirere. Quod cum
 & quasi dixeris, imò etsi non dixeris ita habetis quasi di-
 cum intuleris. Qui enim reliquias Martyrum asseris cal-
 omnia tandas esse prohibes & sanguinem fundi, qui nul-
 lo honore condignus est.

De vigiliis & pernoctationibus in basilicis Defendi-
 Martyrum sæpè celebrandis, in altera epistola, tur usus
 quam ante hoc sermè biennium sancto Ripario vigiliantē
 presbytero scripseram, respondi breviter. Quod si nocturnas
 ideo eas existimas respuendas, ne sæpè videamur rum, qui
 p̄ pascha celebrare, & non solennes post annum ex- olim ser-
 ertere vigilas: ergo & die Dominico non sunt vabatur
 Christo offerenda sacrificia, ne resurrectionis in Eccle-
 Domini crebrò pascha celebremus, & incipiamus sis.
 Ecclesiam non unum pascha habere, sed plurima. Error au- Vigilā-
 tem & culpa juvenum vilissimarumque mulie- tius ar-
 rum, qui per noctem sæpè deprehenditur, non est gumentat
 religiosi hominibus imputandus: quia & in vigi- tar ab
 liis

*abusu
contra
Vigilias.*

liis paschæ tale aliquid fieri plerumque contra-
citur: & tamen paucorum culpa non præjudicat
religionis: qui & absque vigilis possunt errare vel
in suis, vel in alienis domibus. Apostolorum fides,
Judæ proditio non destruxit. Et nostras ergo vi-
gilias, malæ aliorum vigilæ non destruent, qui
potius pudicitæ vigilare cogantur, qui libidinem
dormiunt. Quod enim semel fecisse bonum est,
non potest malum esse, si frequenter fiat: aut si
qua culpa vitanda est, non ex eo quod sæpe, sed
ex eo quod fit aliquando, culpabile est. Non vigi-
mus itaque diebus paschæ, ne expectata diu ad-
terorum desideria compleantur, ne occasione
peccandi uxor inueniat, ne maritali non possit
cludi clauis. Ardentius appetitur, quicquid est
rarius. Non possum universa percurrere, quæ san-
ctorum presbyterorum literæ comprehendunt: de
libellis illius aliqua proferam.

*De miracu-
culis qua
fiunt cir-
ca Reli-
quias
Sancto-
rum.* Argumentatur contra signa atque virtutes
quæ in basilicis Martyrû sunt, & dicit eas incre-
dulis prodesse, non credentibus: quasi nunc hoc
queratur, quibus fiant, & non qua virtute fiant. Et
sicut, signa sint infidelium, qui quoniam sermonibus
doctrinæ credere noluerunt, signis adducantur ad
fidem: & Dominus incredulis signa faciebat, & te-
me non idcirco Domini suggillanda sunt signa
quia illi infideles erant: sed majori admiratione
erunt, quia tantæ fuere potentæ, ut etiam men-
tes durissimas edomarent, & ad fidem cogerent.
*Miracu-
la fieri
circa re-
liquias
Sanctorû.* Itaque nolo mihi dicas, signa infidelium sunt: sed
responde, quomodo in vilissimo pulvere & favilla
nescio qua, tanta sit signorum virtutumque præ-
sentia? Sentio, sentio, infelicissimè mortaliū,
quid

quid doleas, quid timeas. Spiritus iste immun-
 dus, qui hæc te cogit scribere, sæpè hoc vilissi-
 mus tortus est pulvere, imò hodieque torquetur,
 & qui in te plagas dissimulat, in cæteris confite-
 tur. Nisi fortè in mortem gentilium impiorumque
 Porphyrii & Eunomii has præstigias dæmonum
 esse confingis, & non verè clamare dæmones, sed
 sua simulare tormenta. Do concilium: ingrede-
 re basilicas Martyrum, & aliquando purgaberis:
 inuenies ibi multos socios tuos, & nequaquam
 creis Martyrum, qui tibi displicent, sed flammis
 invisibilibus combureris, & tunc fateberis, quod
 nunc negas: & in tuum nomen, qui in Vigilanti-
 o loqueris, liberè proclamabis, te esse aut Mer-
 curium propter nummorum cupiditatem, aut no-
 cturnum juxta Plauti Amphytryonem, quo dor-
 miente, in Alcmenæ adulterio duas noctes Jupi-
 ter copulavit, ut magnæ fortitudinis Hercules na-
 sceretur, aut certè Liberum patrem pro ebrietate
 & cantharo ex humeris dependente, & semper
 rubente facie, & spumantibus labiis, effrænatis.
 que convitiis. Unde & in hac provincia cum su-
 bitus terræ motus noctis medio omnes de somno
 excitasset, tu prudentissimus & sapientissimus
 mortalium, nudus orabas: & referebas nobis Adã
 & Evam de paradiso ejectos sic orasse. Et illi qui-
 dem apertis oculis erubuerunt, se nudos esse cer-
 nentes, & verenda texerunt arborum foliis. Tu
 & tunica & fide nudus, subitoque timore perterri-
 tus, & aliquid habens nocturnæ crapulæ, sancto-
 rum oculis obscenam partem corporis ingere-
 bas, ut tuam indicares prudentiã Tales habet ad-
 versarios Ecclesia. Hi duces contra Martyrũ san-
 gui-

Damon
 cur per
 sectarios
 oppugnet
 Sanctorũ
 reliquias
 & mira-
 cula.

Vigilanti-
 ois vo-
 luit nu-
 dus orare
 coram a-
 liis.

Gen 30

*Hierony-
mus ali-
quando
vereba-
tur in-
trare tē-
pla Mar-
tyrum.
Matt. 28
Ioan. 10*

guinem dimicant: huiuscemodi Oratores contra
Apostolos per-tonant, imò tam rabidi canes con-
tra Christi latrant discipulos. Ego confiteor timo-
rem meum, ne forsitan de superstitione descen-
dat. Quando iratus fuero, & aliquid mali in meo
animo cogitavero, & me nocturnum phantasma
deluserit, basilicas martyrum intrare non audeo:
ita totus & corpore & animo pertremisco. Re-
deas forsitan, & mulierculatum deliramenta sub-
lannes. Non erubesco eorum fidem, quæ prima
viderunt Dominum resurgentem, quæ mittuntur
ad Apostolos, quæ in matre Domini Salvatoris
sanctis Apostolis commendatur. Tu ructato con-
seculi hominibus, ego jejunabo cum sceminis, &
mo cum religiosis viris: qui pudicitiam vultu
preferunt, & pallida jugi continentia ora portan-
tes, Christi ostendunt verecundiam. Videris mihi
dolere & aliud, ne si inoleverit apud Gallos con-
tinentia & sobrietas atque jejunium, tabernacula
lucra non habeant: & vigilias diaboli ac temule-
ta convivium tota nocte exercere non possis.

*Vigilan-
tius non
vult elec-
mosynam
ad pau-
peres in
Syriam
mitti.
Galat. 2.
Paulus
pro fra-
tribus a-*

Præterea iisdem ad me relatum est epistola
quod contra auctoritatem Apostoli Pauli, imò
Petri, Joannis & Jacobi, qui dexteram dederunt
Paulo & Barnabæ communicationis: & præcep-
erunt eis, ut pauperum memores essent: tu prohibeas
Hierosolymam in usus Sanctorum aliquam
sumptuum dirigi solatia. Videlicet si ad hæc re-
spondero, statim latrabis meam me causam age-
re, qui tanta cunctos largitate donasti, ut nisi ve-
nisses Hierosolymam, & tuas vel patronorum tuo-
rum pecunias effudisses, omnes periclitarentur
fame. Ego hoc loquor, quod beatus Apostolus
Paulus

Paulus in cunctis penè epistolis suis loquitur, & *lendis in*
 præcipit in Ecclesijs gentium per unam Sab- *Syria so-*
 bathi, hoc est, in die Dominico, omnes con- *licitè col-*
 ferre debere, quæ Hierosolymam in sanctorum *ligit elec-*
 solatia dirigantur: & vel per discipulos suos, vel *mosynas.*
 per quos ipsi probaverint: etsi dignum fuerit, ipse *x. Cor. 16.*
 aut dirigat, aut perferat quod collectum est. In
 Actibus quoque Apostolorum loquens ad Fæli-
 cem præsidem: Post annos, ait, plures eleëmofy- *Act. 24.*
 nas facturus in gentem meam, veni Hierosoly-
 mam, & oblationes & vota, in quibus invenerunt
 me purificatum in templo. Nunquid in alia parte
 terrarum, & in his Ecclesijs, quas nascentes
 fide suâ erudiebat, quæ ab alijs acceperat,
 dividere non poterat? Sed sanctorum locorum
 pauperibus dare cupiebat, qui suas pro Christo
 facultatulas reliquentes, ad Domini servitutum
 totâ mente conversi sunt. Longum est nunc, si de
 cunctis epistolis ejus omnia testimonia revolvere
 voluero, in quibus hoc agit, & totâ mente festinat,
 ut Hierosolymâ & ad sancta loca credentibus pec-
 unia dirigantur: non in avaritiam, sed in refrige-
 rium; non ad divitias congregandas, sed ad imbe-
 cillitatem corpusculi sustentandam, & frigus atq;
 inopiam declinandam. Hac in Judæa usq; hodie
 per severante consuetudine, non solùm apud nos,
 sed & apud Hebræos, ut qui in lege Dñi meditan-
 tur die ac nocte, & partem non habent in terra, nisi
 solum Deum, synagogarum & totius orbis foveã-
 tur ministerijs ex æqualitate duntaxat: non ut alijs
 sit refrigerium, & alijs sit tribulatio: sed ut aliorum
 abundantia, aliorum sustentet inopiam. Respon- *2. Cor. 8.*
 debis hoc unumquemq; in sua patria facere posse: *Quibus*
 X nec

mo: de quibus argumentaris & dicis: Si omnes se *statu*
 recluserint, & fuerint in solitudine, quis celebra- *mon. vbi*
 bit Ecclesias? quis seculares homines lucri faciet? *cum. s. a.*
 quis peccantes ad virtutes poterit cohortari? Hoc *tum.*
 enim modo si omnes tecum fatui sint, sapiens esse
 quis poterit? Et virginitas non erit approbanda?
 Si enim omnes virgines fuerint, nuptiæ nõ erunt,
 interibit humanum genus, infantes in cunis non
 vagient, obstetrices absq; mercedibus mendica-
 bunt, & gravissimo frigore *solus atq; contractus *solutus.
 Dormitanti vigilabit in lectulo, Rara est virtus,
 nec à pluribus appetitur, Atq; utinam hoc omnes
 essent quod pauci sunt, de quibus dicitur: Multi *Matt. 20.*
 sunt vocati, pauci verò electi: & vacui essent car- *Monachi*
 ceres. Monachus autem non doctoris, sed plan- *officium.*
 gentis habet officium, qui vel se, vel mundum lu-
 geat, & Dñi pavidus præstoletur adventum, qui
 sciens imbecillitatem suam, & vas fragile quod
 portat, timet offendere, ne impingat, corruat, atq;
 frangatur. Unde & mulierum, maximeq; adole-
 scentularum vitat aspectum, & in tantum castiga- *Rectè mo-*
 tor sui est, ut etiã quæ tuta sunt, pertimescat. Cur, *naisticus*
 inquis, pergis ad eremum? videlicet ut te non au- *aditur*
 diam, non videam, ut tuo strepore non movear, ut *status ad*
 tua bella non patiar, ne me capiat oculus meretri- *mundi*
 cis, ne forma pulcherrima ad illicitos ducat am- *pericula*
 plexus, Respondebis: hoc non est pugnare, sed fu- *fugienda.*
 gere. Sta in acie, adversario armatus obfiste, ut *Securius*
 postquam viceris, coroneris. Fateor imbecillita- *est mi di*
 tem meam. Nolo spe pugnare victoriæ, ne per- *pericula*
 dam aliquando victoriam. Si fugero, gladium de *fugere,*
 vitavi: si stetero, aut vincendum mihi est, aut ca- *quàm*
 dendum, Quid autem necesse est certa dimittere, *experiri.*

& incerta lectari? Aut scuto aut pedibus mors vitanda est. Tu qui pugnas, & superari potes & vincere: ego cum fugero, non vinco in eo quod fugio: sed ideo fugio, ne vincar. Nulla securitas est, vicino serpente dormire. Potest fieri, ut me non mordeat: tamen potest fieri, ut aliquando me mordeat. Matres vocamus, & sorores, & filias: & non erubescimus vitijs nostris nomina pietatis obtere. Quid facit Monachus in cellulis foeminarum? quid sibi volunt sola & privata colloquia, & arbitros fugientes oculi? Sanctus amor impatientiam non habet. Quod de libidine diximus, referamus ad avaritiam, & ad omnia vitia, quae vitantur solitudine. Et idcirco urbium frequentias declinamus, ne facere compellamur, quae nos naturam natura cogit facere, quam voluptas.

Epilogus.

Hæc, ut dixi, sanctorum Presbyterorum rogatu, unius noctis lucubratione distavi, festinans admodum fratre Sifinnio, & propter sanctorum refrigeria ad Ægyptum ire properante. Alioquin & ipsa materia apertam habuit blasphemiam, quae indignationem magis scribentis, quam testimoniorum multitudinem flagitaret. Quod si Dormitantius in mea rursus maledicta vigilaverit, & eodem ore blasphemo, quo Apostolos & Martyres lacerat, de me quoque putaverit detrahendum, nequaquam illi brevi lucubratione vincula: sed tota nocte vigilabo, & socijs illius, imò discipulis vel magistris, qui nisi tumentes uteros viderint foeminarum, maritos earum Christi ministerio arbitrantur indignos,